

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ANNEMLE

konusmalar

SÖHRET BALTAS

ayizi kitap

ANNEMLE KONUSMALAR ★ SÖHRET BALTAS

ANNEMLE KONUŞMALAR

ŞÖHRET BALTAŞ

1963, İzmir doğumlu. Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun olduğu 1986 yılında İstanbul'a yerleşti. Bilar Bilim Araştırma Vakfı'nda, Ana Britannica Ansiklopedisi'nde çalıştı. "Oyun Bitti" adlı öyküsü 1992'de Varlık dergisinde yayımlandı. 2000-2003 yılları arasında Gündem gazetesinde ve 'kadınlara mahsus gazete' Pazartesi'de yazdı. 2007'de yayımlanan ilk romanı Koşarken Yavaşlar Gibi, ikinci kez 2012'de basıldı. Halen Mesele dergisi ile jıyan.org'a yazıyor.

Ayizi Yayınları 26
Edebiyat Dizisi 11

Annemle Konuşmalar
Şöhret Baltaş
1. Baskı, Mayıs 2014, Ankara
ISBN: 978-605-85967-5-7

Yayına Hazırlayan
Can Cankoçak

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni
Tennur Baş

Baskı ve Cilt:
Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi
B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 90.212.613 03 21
Sertifika No: 12064

AYIZI YAYINLARI

A: Atatürk Bulvarı No: 223/12 06680 Kavaklıdere/Ankara Türkiye
T: +90.312.467 16 18 F: +90.312.467 16 19
W: www.ayizi.com.tr E: bilgi@ayizi.com.tr

ANNEMLE KONUŞMALAR

Şöhret Baltaş

ayizl
kitap

beni “ben” kılan anneme ve kızıma...

birinci son

Kapıyı açıyorum. Uzun zamandır açılmamış kapının ardında biriken yaşantıların eskimiş kokusu olanca keskinliğiyle vuruyor yüzüme. Mutfak penceresinin beyaz keten perdesini açıyorum. Pencerenin önünde küçük bir sardunya saksısı. Karşıda çocuk seslerinin bırakıp gittiği, uzun yaz günlerinin uyuşuk sıcaklığında serilip uzanmış ıssız okul bahçesi. Yerde çizgili kilim. Dolaplarda tabaklar, lavabonun altında tencereler, rafın üzerinde çay bardaklarıyla üç kahve fincanı, beyaz. Mutfak kapısının arkasındaki askıda ekmek torbası, önlük ve fincan bezi. Daha dün çıkmışız da bugün pencereleri açıp yeniden çay pişirmeye, ekmek kızartmaya ve elimizin gözümüzün değdiği her yerde -farkında bile olmadan- izlerimizi bırakmaya devam edecekmişiz gibi. Düzenli, her şeyi elimle koymuş gibi bulduğum, yaşanmış mutfak. Annemin mutfağı...

Kadınlar, yaşadıkları her yere, ama en çok mutfaklara hiç yok olmayacak izler bırakırlar. O kadar ki, birçok ömür geçse de üzerinden mutfaktaki kokular, sesler, izler, küçük lekeli kâğıtlara kurşunkalemle yazılmış yemek tarifleri, doğranan soğanlar, kaynayan çorbalar, kızarmış ekmek kokusu, çaydanlığın buharı, tuzluk, fincanların kenarındaki dudak izleri ve mutfak masalarında bitmek bilmeyen sohbetler, fısıltılara dökülen dertler, gülüşler ve ömrü özetleyiveren bakışlar hiç kaybolmaz. Onu oraya koyarken, bunu yıkar, şunu temizlerken izlerini mutfağa bırakan kadından sonra da yaşamaya devam ederler, sanki bir ömür bütün sırlarını mutfağında döken kadını hatırlamak ve hatırlatmaktır bu dostluğun borcu...

Yatak odasının desenli kalın perdesini açıyorum. Korkularını dışarıda bırakıp sığındığın yatağının üstüne dökülen perde yavaşça kenara çekilirken, gün ışığı odanın loş yalnızlığına saplanıp kalıyor. Yatağın başucunda eskilikten rengi kaçmış pembe kılıfın içinde

Kuranıkerim asılı; ayak ucunda ise anacığın kalma mermerli konsol duruyor. Damarlı mermerin üstünde pembe bir el kremi kutusu, küçük bir kavanozun içinde pamuk ve limon kolonyası ile lavanta esansı. Yatağın üzerine, kalmış yünlerden ördüğün örtü serili; yanı başında duran komodinin üstünde bir yüzü lacivert, bir yüzü nar çiçeği rengi seccaden... Yeşil sabun kokan başörtün katlanıp konsolun çekmecesine konmuş. Konsolun karşısında elli beş senedir kullandığın oymalı elbise dolabı. Kapıları, çekmeceleri gıcırıyla açılrsa da mihrap yerinde. İçinde sabun kokulu etek ceketlerin, pardösün, mevlüt örtülerin, misafir terliğın. Konsolun üst çekmecesini açıyorum. Yeşil teneke kutunun içinden sapları gevşemiş, yamulmuş eski yakın gözlüğün, kehribar tespihin, saatli maarif takviminden koparılmış birkaç yaprak çıkıyor. İçimdeki çığlığı sadece ben duyuyorum, kalbimde kanayan yaranın acısı boğazıma kadar yükseliyor. Kalbimi doğruyorlar dilim dilim. Acı çekiyorum, sahiden anne, laf değıl, mecaz değıl, doğruyorlar kalbimi, elim kolum kalbim midem başım acıyor. *Canım çok acıyor.*

Pencereden içeri dolup yerden tavana doğru varla yok arası kıpırdayan bir ışık huzmesi, yatıp saklandığın, dua ettiğın, ellerini açıp yardım dilediğın ve şükrettiğın, ağladığın, inlediğın, pörsüyen vücuduna artık bakmadan yavaşça giyinip soyunduğın bu odada dolanıyor. Kimsesiz kalmış, sersemce, dalgın dolanıyor. Kalbimin acısı ışık huzmesini takip ediyor; yükselip odaya, senin dünyana, ömrüne, ömrümüze yukarıdan bakıyor. Gözyaşları iniyor ip gibi. Hepimizi aşıyor hayat. Sessizce, kayıtsızca, zalimce...

Acı, sözlerimi, bilincimi, tanımlarımı beklemeden; onu zaptedip çerçevelendireceğim her şeyi aşır, mutlak ve kesin bir gerçeklikle yükseliyor, yükseliyor. Artık hiçbir zaman unutup yok sayamayacağım kadar gerçek bir hançer, kalbimin orta yerinde. Ömrümün sonuna kadar bir parçam olacağını artık bildiğim o hüzünlü hikâye usulca başlıyor. Acele etmeden, yavaş yavaş başlıyor anlatmaya, sessizlik istiyor. Çığlıkların dinmesini,

sükûnun hafif örtüsünü örtünmeyi bekliyor. Kenarı oyalı raf örtülerinin üzerine ters çevrilmiş beyaz kahve fincanlarının kıyısından aşağıya inip, yatak odalarının loş yalnızlığına akmak; gündelik hayat telaşı içinde sessizce yuvasına yerleşen hüzne demlenip durulması için zaman vermek istiyor.

Bile isteye seçtiğimize canı gönülden inandığımız hayatlara doğru kibirle yürürken, ardımızda bıraktığımıza duyduğumuz horgörünün ağır ağır unufak olmasını bekliyor. Acelesi yok. Haykırış değil, hiç dinmeyen bir fısıltı olmak istiyor. Ve kendini anlatmaya başlıyor hikâye. Artık onu dinlemenin vaktidir.

}

“Geldin mi?”

“Geldim anne.”

“Zor oldu sana, çok zahmet oldu yavrum. Ta oralardan geldin, çoluğunu çocuğunu bıraktın. Ama n’apayım işte, olacağı varmış. Kilim kayıverdi. Düştüm, kalkamadım.”

“Ne zahmeti anne, zahmet olur mu hiç?”

“Kör olasıca kilim! Kabahat bende, kaldırmadım o kilimi.”

Kör olasıca kilimi oraya nasıl koyduğunu, kimlerin kaldır, kayarsın bak dediğini anlatmaya başlıyorsun. Uzun uzun. Senin hikâyelerin uzun olur hep, hep en başından, uzun uzun...

O sabah kalktım, kalktım baktım içimde bir sıkıntı var, hayır olsun dedim, elimi yüzümü yıkadım, sonra çayı koydum ocağa, bir dilim ekmek kızarttım, biraz tulum peyniri çıkardım, iki üç siyah zeytin, çok yemem zaten, biliyorsun, canım istemiyor, bir de küçücük bir tabağa zeytinyağı koydum, üstüne kekik, geçenlerde getirdi ablan zeytinyağını, Ayvalık’mış, sonra ona bandım ekmeğimi, çayımı içtim, düşündüm, dedim ki doğdun, büyüdün, evlendin, çocuklarını büyüttün dul başına, torunlarına baktın, büyüdüler, hep ararlar beni sağolsunlar, sen de sık sık gelirsin Allah senden razı olsun, ee daha ne olsun, çok şükür; sonra kapı çaldı, duydum ama, tık tık dedi, gittim açtım, Hatic’anım gelmiş, pazara gidiyormuş, bir şey ister misin diye sordu, domat dedim, ama yarım kilo al, yalnızım, bitiremiyorum, o gitti sonra, ben de mutfağı topladım, bir ara kulağıma geldi, telefon çalıyor, açtım dedim ki bir dakika bekleyin, ben duyamıyorum, koştum Ferid’anıma, geldi baktı, ablanmış, öğleden sonra gelecekmiş

oturmaya, bir sevindim, hadi dedim tuzlu halka yapayım, sever, çayla yeriz, içim hafıfledi, güldüm kendi kendime, çok şükür Allah'ım dedim...

Her şey böyle, sonu iyi biten, sonu 'gene de şükür'le biten bir hikâyedir senin için. Her günün, günün her bir parçasının ayrı bir hikâyesi vardır. Bu hikâyeleri dinlerken ben, özlediğim İzmir sabahlarında ve özlediğim kahvaltı sofranda, sonunu baştan bilir, kalabalık ve yalnız hayatımdan oraya taşıdığım yorgunluğumdan oracıkta silkinmeye çalışırken biraz dinler, biraz da dinler gibi yapardım. Ama bu defa dinliyorum, gerçekten, ağzından çıkan her kelime gözlerimin önünde hüzünlü bir resme dönüşüyor.

Kilime takılıp düşüveriyorsun. Dizlerin bükülüp kalıyor. Yere yığılıyorsun. Sürüne sürüne kapıya kadar gidip kapıyı yumrukluyorsun, ama kulağın duymuyor ki, sana cevap verdiklerini duyamıyorsun. Senin kulağın yok, gözlerin duymuş ömrün boyu. Ağızları okursun ses ses, harf harf, hece hece... Çocukluğumuzdan beri okunaklı konuşuruz seninle, ne zaman ve nasıl öğrendiysen... Ama arada kapı var o gece. Kimsenin ağzını görmediğin o kapının ardında o kadar yalnızsın ki. Komşular "Geldik teyze!" diye bağıyorlar, duymuyorsun, kapıyı yumruklayıp "Kızıma haber verin!" diye feryat ediyorsun. Sonunda ablam kapıyı açtığında kendini bırakıverip ağlamaya başlıyorsun... Hepsini görüyorum, tek tek. En çok da gözlerini. Korku içinde, çaresiz... Ah, ben yoktum... Ben yoktum anne. O gece ben, bir balkonda, bir bahar gecesinde, gökyüzüne bakıp kendi hayatımı düşünüyordum. Yalnızlığımı, korkularımı, kendi çaresizliğimi düşünüyordum, bahar gecesinden çıkardığım küçük güzelliklerle avunuyordum... Oysa sen çocuktun. Bize emanet bir çocuk-anneydin... Ah anne...

öğleden sonra

“Bacağınızı kıpırdatmayın, kırık ilerler.”

“Açın kolunuzu, kan alacağız.”

“Serum bitince haber verin.”

“Duymuyor mu anneniz? Siz söyleyin o zaman.”

“Anne, elini uzat, kan alacaklar.”

Böyle geleceğimi biliyordum. Böyle... Umulmadık bir gece vaktinde. Yıldızlı bir meltemle gevşeyen uykular vaktinde. Soğuk yüzlü bir otogardan binilen acele bir otobüsle. Gece boyunca yolu, camdan yansıyan ışıkların arasından yüzünü ve yüzümü izleyerek. Geçip giden ıssız yollara bakarken, kırmızı hırkalı küçük kızın geniş gülüşlü annesine gittiği o upuzun yolu hiç bitiremeden. Böyle olacaktı, biliyordum. Bildikçe içim yanıyordu, sonra serinletiyordum, gündelik koşturmacalara dalarak. Sonra günün içinde akıyorken ben, mesela mutfakta patates doğruyorken, bir ayağımı diğerinin üstüne koyup ağırlık atıyorken aynı senin yaptığın gibi, radyoda çalan şarkıları dinleyip bir alçalıp bir yükselen dalgalarımı izliyorken mesela anneannem gibi, diyordum ki, böyle olacak tabii, herkes o yaşa gelince, Allah gecinden versin ama, normal değil mi? Sonra birden içim hop ediyordu, sanki ben düşününce oluverecekmiş gibi, düşünmezsem uzak tutarmışım gibi, sus diyordum, düşünme, dur, daha değil, daha bu yaz gideceğim, beraber çay içeceğiz muşamba örtülü masanın üstünde, birer mentollü sigara tütüreceğiz... Dur, daha değil.

Biliyor musun (biliyorsun tabii), ben içimi seyretmekten hiç vazgeçemedim, bundan çok sıkıldığım halde, bazen kendi kendime katlanamadığım halde. Bazen içim şişiyor, tıpkı bir balon gibi, şişip şişip patlamak ve ağzımdan burnumdan kaçıp gitmek istiyor. Gözlerimi kapatıyorum, başka manzaralar görmek için. Televizyonu açıyorum, unutmak ve izlememek için. Bazen oluyor, bazen de... İşte o zaman o kadar sıkılıyorum ki kendimden. İçini izlemenin sonu yok çünkü. Var, hiçlik. Sonu hiçlik. Anlamsız bir boşluk. Dün okuduğum kitaptaki şu cümle diye düşünmeye başlıyorum, hayat böyle bir şey miydi gençken diye devam ediyorum, kadınlık-annelik-yaşlılık diye uzatıyorum içime bakmayı, hayallerim ve hayatım noktasına geldim miydi aklımın alamayacağı kocaman bir boşluk gelip dikiliyor karşıma. Güm! Bir gün hepsi bitecek. Ne ben, ne hayaller, ne şu kafamın

içini patlatırcasına dolduran düşünceler, kalbimi delip akacak gibi kuvvetle akan duygular, ne ben, ne hayat, ne ben, ne hayat... Ya sonra? İliğimi kemiğimi ısıtıp beni keyifli bir kedi gibi miskinleştiren bu güneş yine doğacak, bu insanı deli eden mehtap yine göz kırpacak karanlığa, sıcak bir bardak çayın buharı kızarmış ekmeğin kokusuna karışacak... Bense yok olacağım. Yığılıp düşecek gibi oluyorum o zaman. Kalbim hızla çarpmaya başlıyor. Dur. Tamam, artık düşünme. Bitti. Ne yapıyordum ben, şu böreği fırına atayım, bir de kakaolu kek yapayım bari...

Biliyor musun (biliyorsun tabii), ben hep böyleydim. Çocukken de. Aslına bakarsan, ailedeki bütün kadınlar, hepimiz biraz öyle değil miydik? Sen iç dünyanı ele veren bakışlarını kaçırdın benden; korku, öfke, sitem, acınma çağrısı, ilgi isteyen çılgınlıklar... Yakaladığımda tedirgin olur, kaçırdın gözlerini ve bakmadan da edemezdin. Kızdı mı, etkilendi mi, cevap verecek mi...

Seni hayattan saklamaya çalışan anneannem, radyodaki beraber ve solo şarkılara eşlik ederken şarkıdan çok hayal kırıklığı değil miydi mırıldandığı?

Boşver. Tanpınar diyor ki bir yerde, *"Kendi içime bir türlü inemediğim için dış âlemde dolaşıyorum."* Kadınları anlatmıyor. Biz, dış âlemin kapıları suratımıza kapandığı için, sonuna kadar açık olan tek kapıdan içeri gireriz çünkü, radyodan mırıldanan şarkılarla mutfağımıza gömeriz kendimizi, kimse karışamaz orada bize, iç âlemimizde ucu bucağı olmayan yollara düşeriz... Bizi bilgeleştirdiği kadar yorar da bu git git bitmez yollar ama önümüze dikilmedikleri tek yoldur, o halde git gidebildiğin kadar... Boşver.

Bazen bu iç-yolda gördüğümüz hayaletlere dayanamayız, ağır gelir kötü günlerin hatırası, çaresizliklerin ve çıkmazların kanı kurumuş izleri... İşte o zaman, içimizdeki sesi susturmak için

televizyonu açarız, örgü öreriz, kurabiye yaparız... Dış âleme sığındığımız o anlarda bile iç-yolları hiç unutmayız ama, barışırsız sadece, içimizde haykıran o küçük kız çocuğuyla barışırsız. Şimdi sen dur, deriz, şimdi benim işim var, şimdi yüreğim kaldırmıyor ama sonra bakacağım gene sana, saçlarını okşayıp tarayacağım ama sonra...

Ben de o yollarda... Senin gibi, anneannem gibi, dizleri paramparça... Boşver. Artık ben de bırak dağınık kalsın diyecek yaşa geldim.

İyi ama çocuklar neyle doğarlar anne? O bilinmez boşluktan bu tarafa geçerken neler alırlar yanlarına? Mesela neden benim çocukluğumun en eski anılarında bile hüzünlü bir düşünme hali var? Neden geveze bir kuş gibi sekerek durmadan anlatıp dururdum hep? Durup susunca kafamın içindeki o hüzünlü kuşun söylediklerini duymak istemediğim için mi yoksa?

akşam

“Bacağını kıpırdatma teyze...”

“O duymuyor, siz bana söyleyin...”

“İyi. Bacağını kıpırdatmasın sakın. Ameliyat olana kadar hareketsiz dursun.”

“Anne, sakın kıpırdatma bacağını, tamam mı?”

“Ama çok sıkıldım ben. Hem bacağım çok acıyor, kalçam, bütün vücudum çok ağrıyor.”

“Haklısın ama mecburen pazartesiye bekleyeceğiz. Ameliyat edecekler seni, kurtulacaksın. Yine kalkıp yürüyeceksin, bize tuzlu kurabiye pişireceksin. Dur bakalım... Biraz sabır, tamam mı?”

“Tamam ama ben... ben korkuyorum ameliyattan. Yaşlıyım ya, dayanabilir miyim acaba? Uyutacaklar mı?”

“Yok, ama belinden bir iğne yapacaklar, hiçbir şey duymayacaksın.”

“Eh, iyi o zaman...”

Yatağa bırakıverdiğin, her yanı bir başka yere sarkan vücudun...
Sen kendini acındırmak istediğinde değil, sen hiçbir şey
yapmadığında kalbimi mengene gibi sıkın merhamet...
Seninle ilgili her şeyde bana musallat olan şifa olma takıntısı
ve olamayınca da kendime öfkelenme hali peşimi bırakmıyor.
Kayıtsızca gelip geçen, odaya girip çıkan her doktorun, her
hemşirenin yüzüne uzun uzun bakıyorum; bir şey söylesinler,
yeni bir şey, şifalı bir şey, bir şey... Gözlerime bakıyorsun
durmadan, sanki kendime yüklediğim bu misyon gerçekmiş gibi,
şifa bendeymiş gibi, gözlerime bakıyorsun umutla. Keşke şifa
olsaydım, senin şifan olsaydım anne... Olamadım.

Ara sıra tedirgin bir sesle derdin ki, “~~Sen~~ çok düşünüyorsun. Bu
kadar düşünme, hasta olursun.” Bilir miydin ki neler düşünüp
de nasıl patlayacak gibi olduğumu? Kızımı doğurup da bir canlıyı
sezmenin, bilmenin değil sezmenin nasıl bir şey olduğunu anlayana
kadar hiç inanmadım benim içimi bildiğine. Öyle ya, ben senden
çok bilirdim, akıllıydım, koca koca okullar bitirmiş, koca koca
kitaplar devirmiş, dünyanın her bir sırrına ermiştin. Sense küçücük
dünyanın içinde bir yerlerde, baktığın deliğin çapı kadarını görerek
konuşup duruyordun işte. Öyle işte.

Sonra kızımı gördüm. Onu sezdin. Gözlerindeki koyu derinlikten
kalbine doğru inen gizli yoldan kolayca yürüdüğümde ve
karnımda olduğu zamanlardaki eşyaşamın farklı bir boyuta
atlayarak sürüp gittiğini fark ettiğimde anladım, *sen beni
biliyordun*.

Anladım, anneler bilirmiş kızlarını. Çünkü kızlar annelerinin
yolundan gitmese de izinden gidermiş. Bu yüzden mi peki
annenin kaderi kızına diyorlar anne? Yolumuzu değiştiresek de
izimizi değiştiremediğimiz için mi?

Gece oluyor hastanede. Kimsesizleşen koridorlarda asık yüzlü hemşirelerle uykusu gözünde nöbetçi doktorlar kalıyor. Bir de her odadan gelen ayrı bir inleme, hastasının sondasını tualete boşaltan yorgun yüzlü refakatçi kadınlar. Eğer hasta sorunsuz bir gece geçiriyorsa kendi aralarında hayatın dertlerine uzanan fısıltılı sohbetlerle geçen hastane geceleri. Yanımda getirdiğim romanı çıkarıp okumaya çalışıyorum. Üç dört sayfa ancak ilerliyor. Kafam dağınık... Sana bakmamaya çalışıyorum, gözümünden anlarsın endişeli olduğumu. Kitaba gömülmüş gibi yapıyorum. Ama kanmıyorsun, birden sesleniyorsun bana.

“Okuyorsun, seni rahatsız ediyorum ama uyuyamıyorum ben. Evimi özlüyorum. Yatağımı, mutfagımı... Ne güzel, bir kâseye kuruyemiş koyarım, bazen çay yaparım, bazen ıhlamur, alırım tepsimi kucağıma, açarım televizyonumu, bakarım dizilere. Haberlere bakarım ama altından yazı geçenlere, öbürlerini anlamıyorum. Bir de izdivaç programı var hani... Anlıyorum onu, kadın beğenmiyor, adam bakıyor kadına... Gülüyorum, vakit böyle geçiyor işte. Sonra saat on iki oldu mu, kalkıp pijamamı giyiyorum. Kapımı kilitliyorum, sürgümü çekiyorum, yatağıma gidiyorum, dua ediyorum, hırsız gelmesin diye bir dua var, onu... Bir de size... Allah'ım kızlarımı, torunlarımı koru, sıhhat ver... Ha, bir de ocağa bakarım, söndürdüm mü diye... Âdetim öyle.....”

Öyleydi.

Dokuz yaşında küçük bir kızdım. Her gece yeniden seyrettiğim o sahneyi hiç unutmadım. Öyleydi.

Seninle yattığımız yatak sokak kapısını görüyor. Her gece duyuyorum sesini, evin bütün odalarında gezinen şıpidık terliklerinin tıkırtısını dinliyorum. Duyduğum her sesi; terliklerin tıkırtısını, pencere tutamaklarının çevrilişini, perdelerin yaylı tellerin üzerinde kayış sesini, hepsini ezbere biliyorum ve hayalimde seni seyrediyorum.

Evi dolaştıktan sonra mutfağa gidiyorsun, üçlü ocağın düğmelerini kontrol ediyorsun, tık tık; ocaktan sonra sıra tüpe geliyor, onu da sayarak kontrol ediyorsun, tık tık; sıra kapıda, koyu yeşil tahta kepenklerin kapanıp kilitlenirken çıkardığı gıcırta, sonra güm; camlı kapı kapanıyor, sonra sürgü çekiliyor, tak; sonra ardına eğik duran bir sandalye ve üstüne de tabure konuyor; tak tak... Hırsız gelirse sandalye devrilecek, gürültü çıkacak, duyup bağıracağız, komşular gelecek. Ocak, tüp ve sürgü on defa sayılıyor; bir iki üç dört beş... mırıltın...

Her gece bıkıp usanmadan tekrarlanan bu töreni izlerken korkuyorum, ocak açık kalır mı, tüp patlar mı, hırsız gelir mi, anneannem, teyzem, sen durmadan diyorsunuz ya, erkek yok başımızda, bizi koruyan bir erkek, erkeğimiz yok bizim, höt deyip önümüze geçecek... O zaman bizim evimize kolayca girerler, korkmadan; sokaklarda fazla görünürsek laf ederler, bak baba yok başlarında, babasız kızlar bunlar işte bak, zavallı da bir anne, sahip çıkamadı işte derler, her şeyi yaparlar bize, her şeyi yaparlar, erkeğimiz yok bizim...

Bize gerçekten bir şey olur mu, ne zaman olacak peki, biz nasıl koruyacağız kendimizi, korkuyorum anne. Hadi yatağa gel,

birbirimize sarılıp korkularımızı unutalım. Hadi gel artık. Bu kadar uzatma şu korku törenini, korkuyorum anne.

Korkuyorum ama sana söylemiyorum ben çünkü sen çok korkuyorsun, gece vakti bir yerden bir tıkırtı gelse, birimiz kalkıp baksak, korkuyla açılıyor gözlerin, n’oldu, biri mi var, bir ses mi geldi? Yalan söylüyoruz sana. Üç kız, aramızda hiç konuşmadan sözleştiğimiz bir şey bu. Sana korku, üzüntü veren sesleri, sözleri ulaştırmıyoruz senin sessiz dünyana. Yok anne, fındık faresi galiba, mutfakta vardı hani, ona bakacağım. Biri gidip bakıyor, perdeyi açıp karanlık geceye göz atıyor kalbi tıprıdayarak. Sonra sessizlik. Bir şey yok. Bakışarak anlaşıyoruz.

Ama korkuyorum ben anne. Küçüğüm ben, üç kızın en küçüğü. Korkuyorum ama susuyorum anne, sana hiçbir zaman söylemiyorum nasıl korktuğumu. Babamın öldüğü gecenin ertesinde onu mavi gömleğiyle rüyamda gördüğümü, bana güldüğünü ve ben aslında ölmedim, dediğini, sonra uyandığımı, ama uyandığımı anlamadığımı, sokak kapısının yanındaki askıda asılı hırkaya dakikalarca babam mı geldi diye bakmamı, kalbimin korkudan patlayacak gibi olduğunu, hiçbirini anlatmıyorum.

Sonunda geliyorsun yatağa. Usulca sarılıyorum sana yattığında, bana sırtını döndüğünde sırtınla yastığın arasında oluşan o kuytuya sokuluyorum, kokunu içime çekiyorum. Duvarın içinden tıkırtılar geliyor, bu ahşap evin duvarlarının içinde fareler mi geziyor, kemire kemire dışarı çıkarlar mı bir gece, ısırırlar mı beni; gündüz vakti dolaşan eskiciler çocukları kaçırlar mı sahiden, “Eski urbacı, eskiler alıyom!” diye bağırıldığında, kim söyledi bana, çocukları da mı alıyor onlar; gece olunca çizgi romanlardaki gibi çizgili elbiseli maskeli hırsızlar mı çıkıyor sokaklara, pencereden bakarsam beni görür de gelir mi? Korkuyorum anne; ama sen daha çok korkuyorsun, ben susuyorum. Susmam lazım. Tom Miks’teki kırmızı kukuletalı askerler bir kuyuya yuvarlamaya

alışıyolar beni, süngüleriyle ellerime vuruyorlar, yapışıyorum kuyunun kenarına, bir türlü dşmyorum kuyuya; ama çıkamıyorum da, kukuletalı askerlerin suratında nefret filan yok, hissiz suratlar, işlerini yapıyorlar, o kadar, bu daha korkunç, ter içinde uyanıyorum. Sana sarılıyorum telaşla. Uyanmışsın, bana fısıldıyorsun, “Kızım, helaya gideceğim, korkuyorum, benimle gelsene.” Kalkıyorum, gözlerim yarı kapalı, helanın kapısında bekliyorum seni, uyukluyorum helanın açıldığı odada duran divanın üzerinde, ellerim divanın kıyısında, oturdurayım oracıkta, uykuya teslim olmayayım, heladan çıkıyorsun, el ele tutuşup yatağımıza dönüyoruz, kendimi senin ablanmışım, oğlunmuşum, erkeğinmişim, kocanmışım gibi hissediyorum, koltuklarım kabarıyor, bir kuvvet geliyor içime, korkma anne, bak korkacak bir şey yok, erkeğin yok ama ben varım ama ryam aklıma gelince korkuyorum, yeniden uyumaya korkuyorum, ve susuyorum ve korkmamalıyım ve sen daha çok korkuyorsun anne, sen daha çok korkuyorsun... Ben korkmamalıyım. Ben cesareti öğrenmeliyim, hem de hemen.

Fısıf fısıf anlatıyorsun. Masal gibi... Senin masalını.

“... Sonra uyurum ama hemen değil. Oradan buradan düşünürüm kendi kendime. Size dua ederim, Allah’ım derim, kızlarıma, torunlarıma sıhhat ver... Sıkıntıları olmasın, hastalık olmasın, en fenası o. Anacığım öyle derdi, sıhhat olsun da her şey hallolur. Ya, öyle işte kızım benim... Ama sen de uzaklara gittin. Hep aklım sende. Keşke yakın olsaydın ama buna da şükür... Ne yapalım, kısmet böyleymiş...”

Seninle burada, bu çiğ beyaz ışığın yarım yamalak aydınlattığı bu hastane odasında, loş koridorlarında hemşirelerin beyaz gölgelerinden ve örtülerini durmadan bağlayıp çözüp dua eden hasta yakını kadınların bezgin fısıltılarından başka hiçbir şeyin olmadığı ama hayata ve ölüme dair her şeyin bütün ağırlığıyla toplandığı burada, seninle bir yola çıktığının farkındayım anne. Bu yolda dönüp dönüp hatırlanan geçmiş olacak; yüzleşmeler, sorgu sualler, hesaplaşmalar, itiraflar, vicdan azapları ve cevapsız sorular olacak. Böyle olacağını hep biliyordum ben.

İnsan hayatının kurucu öğeleri, hani orada öyle olmayıp başka türlü olsaydı her şey bambaşka yürüyebilirdi dediğimiz, hani eskiden dönüm noktası, şimdilerdeyse kırılma noktası denen anlarımızı düşünüyorum anne, durmadan düşünüyorum. Seninle yaşadığım hangi anların omuzlarıma bu ağır duyguyu yüklediğini, sana neden öfkelendiğimi ve seni severken, sana acırken, sana karşı çıkıp seni kırmak isterken senden neler öğrendiğimi; senden uzak bir hayata giden yolu beynimin ve kalbimin hangi derin kıvrımlarında saklanan duyguların çizdiğini düşünüp duruyorum. Sen, benim hayatıma neler yaptın acaba anne, ben senin kucağından çıkıp atladığım yolda nasıl bir kadın oldum, bildiğim sezdiğim seçtiğimi sandığım doğruların ne kadarını senin kokun belirledi? Bu yola çıkacağımı, bir gün bu yolda düşürdüğüm taşları takip ederek geriye, çok eskilere döneceğimi biliyordum. O çok eski zamanlar, sensin anne. Senden başka ne olabilirdi ki zaten?

/

“... Bazen de düşünürüm, nasıl doğdum, nasıl büyüdüm... Anacığım ne zorluklar çekti... Babasız büyüttü teyzenle beni. Babam... Toprağı bol olsun, gene de kötü bir şey demem ama hiç alakadar olmamış bizimle. Anacığım, kucağında benle, öyle kalakalmış. Bir de biliyorsun, ben duymuyorum... Ah, çok zorluk çekmiş annem...”

Bir bahar günü doğmuşsun. Baharda doğanların çiçeği nergismiştir -ama sen papatyayı seversin-. Sen doğduğunda mehtap, hilal olmaya doğru yürüyormuş. Doğduğun yıl, "Vatandaş Türkçe konuş" pankartının yırtılmasıyla galeyana gelen gençler Musevilere saldırmış, kadın hakları savaşçısı Emmeline Pankhurst ölmüş, Nâzım üç yıl hapse mahkûm olmuş, Che Arjantin'de ve Marquez de Kolombiya'da doğmuş...

Tarih senin ve annenin o sırada ne yaptığını bilmiyor. Bilmek de istemiyor. Biz biliyoruz, kulaktan kulağa fısıldanan kadın-tarihin neresinde durduğunu annelerimizin.

Bir oda. Saatin tiktakları gecenin sessizliğinde yankı yapıyor. Boylu poslu genç kadın, boynunu eğmiş, kucağındaki bebeği avutmaya çalışıyor. Hafifçe sallıyor, göğsüne bastırıyor, kokluyor. Bebeğin ateşi var. Bir uçtan bir uca yürüyüp duran kadın, sabahın olmasını bekliyor. Aspirinin bir ucunu kırıp veriyor çocuğa, ateş düşmüyor. Çocuğun kulağı ağrıyor. İnliyor hafifçe, huzursuzca kıpırdanıyor, en sonunda sabaha karşı halsizce gözlerini yumup uyuyakalıyor.

Sabah olduğunda kulakların artık duymuyor. Doktor doktor dolaşıyor annen, çare yok. Hayatına sağır olarak devam edeceksin. Kuşların, ağustosböceklerinin ötüşünü, annenin ninnisini, taze fasulye ayıklarken mırıldandığı şarkıları, radyodaki ajans haberlerini, beraber ve solo şarkılar programını, bir bardağın yere düşünce çıkardığı sesi, kapının çalınışını, arkadaşlarının usulca konuştuklarını, fısıldanan sevgi sözcüklerini, çocuklarının anne diye seslendiğini duyamayacaksın. Hiçbir şarkıyı başından sonuna bilemeyecek, mırıldanamayacaksın. Hayat hep anlamaya çalıştığın, anlamak için gözlerini sonuna kadar açıp okuduğun bir şey olacak. Yaşamak, gözlerini açtığında başlayacak her sabah.

Duymaz, anlamaz da üzülr diye esirgeyecek hayattan annen seni, şefkatli bir çemberle kuşatılacaksın. Duyamadığın her şey, bilebildiğin dünyayı eksiltecek. Senin hayatında ne edebiyat olacak mesela, ne ülkenin siyasi durumu ne de popüler şarkılar. Ortaokul, lise okumak hayal olacak; biyoloji, kimya, sosyal bilgiler, matematik, edebiyat, tarih yok, sınav korkusu, teneffüsün coşkusu ne demek bilmeyeceksin. Evin içindeki sessiz dünyanda, annenle baş başa yaşayacaksın.

Baban, o meşum geceden kısa bir süre sonra terk edecek sizi. Diyecekler ki, evdeki yaşlı nineyi istemedi, anneanneni. Çok karıştırmış her şeye. Ama fısıltılardan bileceğiz hepimiz; babanın iflah olmaz bir hovarda olduğunu, annenin onun ikinci karısı olduğunu, sizi terk ettikten sonra gene evlendiğini... Baba, senin için artık uzaklarda, İstanbul'da yaşayan, başka bir evi, başka bir karısı ve başka çocukları olan, büyüyene kadar görmediğin, sonra senede bir defa evine ziyarete gelen, ince ağızlı, fötr şapkalı, monokl gözlük takan, soğuk bir avukat adamın nazikçe yanaklarından öpmesi demek olacak.

Sen küçük, zayıf, duymayan bir bebek... Hayatı yaşlı annesi ve özürlü kızı adına yüklenip dimdik yürüyen, onurundan daha fazla hiçbir şeye kıymet vermemeyi nice onur kırıklığıyla erkenden öğrenen annen... Sana her gün ceviz banyosu yaptırıp, badem yağlarıyla vücudunu ovalayıp, küçük vücudunun toparlaması için uğraşan; tek tek heceleyerek, evdeki eşyaların üzerine adlarını yazarak, sana okuma yazmayı öğreten; kulaklarının yapamadığını gözleriyle yapmayı belleten annen. Dudaktan okumayı, gözleriyle yaşamayı öğreneceksin yavaş yavaş. Annenin şefkati, ninenin mızıldanması, radyodan yayılan şarkıya eşlik eden anne sesi, yaşlılarla kurduğun arkadaşlık, akraba teyzelerin merhametli sevgisi senin için sadece bir görüntü olacak artık.

Sağrlar okuluna gideceksin, sessizce teneffüse çıkan ürkek çocuklarla mutsuz olacaksın, ilkokulu bitirince alacak annen okuldan seni. Yalnız ve dul bir kadının dağarcığında biriken tecrübenin verdiği dehşet duygusuyla hiçbir yere yalnız göndermeyecek. Saçını okşayan bakkal amcanın sesindeki hain tınıdan, komşu evin büyük oğlunun arkandan gülüp bacaklarına bakmasından koruyacak seni. Öyle naif, öyle safsın ki, seni korumak annenin hayatının en zor, en dehşetli kâbusu olacak.

Böyle böyle evde başlayıp evde devam eden korunaklı bir hayat kurulacak sana. Zamanla bu hayata alışacak, hatta alışmakla kalmayıp seni mutlu eden küçük şeyler keşfedeceksin. Güzel yemekler yapacak, kanaviçe işleyecek, örgü örecekt, temizlik yapacak, her daim gülen yüzünle etrafına ışık saçacaksın. Bazen insanlar kaba, inceliksiz davranacak, acıyacaklar sana; üzüleceksin ama zamanla onlara da alışacaksın. Gözyaşlarının gülüşe dönüvermesi için kısacık anlar yetverecek. Doğuştan bir yeteneğin var çünkü; mutlu olmayı bilen, neşeli bir çocuksun sen. O halinle, hayatı başkaları için de bir şölen sofrasına çevirmeyi bilecek kadar bağlrsın dünyaya. Çabucak avunacaksın bu yüzden, insanları olduğu gibi kabul edecek, her şeye iyi tarafından bakacak, sevdiğin ve güvendiğın kollara yaslanıp, kaderine tevekkül göstermeyi öğreneceksin.

Zamanla bu eksikliğini güce dönüştürmenin yollarını bulacaksın. Kendini haksızlığa uğramış hissettiğın her durumda, insanlara küçücük dokunuşlarla eksikliğini hatırlatacak ve seni sevenler için dinmek bilmez bir vicdan yarası olacaksın.

Hafta sonlarının başka bir kokusu vardır. Sıcak simit, uzun kahvaltılar, keyifli uykular ve neşeli bir miskinlik kokar hafta sonları. Dışardan gelen sesler farklıdır; teneffüs zilleri, işbaşı kampanası, kalabalık trafiğin sesi susar; çocuk oyunlarının, yoksul mahallelerinden çıkıp çekingenlikle şehri gezen utangaç erkeklerle kadınların, uçuşan balonların ve hayatın bu kısacık molasında ne yapsak şaşkınlığının sesindedir sıra.

Hastanede bile duyarsın bu sesleri. Sabah asık suratla gelip yatakları hoyratça çeken; meyve suyunu, gazeteni, kitabını, gözlüğünü hiçbir şeye yetmeyen dolabına kaldırmayı isteyen hastabakıcılar gevşer. Hemşireler, nöbetçi genç doktorla daha rahat konuşur, hastaların ateşini ölçerken şaka bile yapabilirler. Uykusunu alamamış genç doktor odaya gelir, nasılsınız bakalım diye sorar, sanki evin oğlu gibidir, kanın kaynar. Ziyaret saati yaklaştıkça hastaları ve refakatçi kadınları bir telaş alır. Evlerini toplar gibi koşunmaya başlarlar küçük odadan koridora, lavabodan tualete... Hastalarının saçlarını tarar, yüzüne kolonya sürerler. Yastıkları havalandırır, beyaz yatak örtüsünün kırışıklarını düzeltirler. Birbirleriyle yardımlaşırlar, pamuk bitti mi, ıslak mendil var, bak şurada, ben alta kıvırıyorum çarşafın uçlarını, daha iyi görünüyor... İş biter. Elini yüzünü yıkayıp hastasının yanındaki iskemleye ilişir ve beklemeye başlarlar. Ziyaret saatine daha yarım saat vardır, dakikalar uzar da uzar... Sonra birer ikişer ayak sesleri başlar hastanenin koridorlarında. Her odadan kadın başları uzanır, bizimkiler mi acaba?..

Hasta yakınları, hep kadınlardır. Olur a, bazen bir adam kalırsa hastasının başında, acıyı verirler hastaya da, ona da, demek ki bir kadın yakını yok diye. Hastaya bakmak, çocuklara bakmak, ana babaya kocaya dedeye nineye kayınpedere kaynanaya ağabeye kayınbiradere bakmak, hep hep onların işidir. Bütün

bir dünyaya bakmak, kimsenin söze dökmediği ama herkesin bildiği, kadınların işidir. Bu yüzden bir hasta düştü mü hastaneye, ailenin kadınları kimsenin bir şey söylemesine gerek kalmadan kendi aralarında nöbet sırası yaparlar hemen. Evdeki işlerini ayarlarlar, çocuklarını, işi gücü, çünkü sırasını kaytarana kızılır. Bu kızgınlığı hak etmeyi istemeyecek kadar görevine sadıktır hepsi.

Koridora çıkıyorum. Saat bire on var. Nerde kaldılar?.. Ama aşağıdaki güvenlik görevlileri bırakmaz, tam saati olacak. İşlerini o kadar önemsiyorlar ki, dışarıya her çıkıp girdiğimizde refakatçi kartını göstermemiz lazım. Unuttum dersin sana ters ters bakıp azarlıyorlar. Hemen öğreniveriyoruz kuralları, bütün hasta yakınları olarak bilgi alışverişi yapıp kuralları uygulamanın kolay yollarını buluyoruz. Birbirimizin kartını almak, ziyaret saati dışında hastayı görmek için gelen yakına kartı verip aşağıda onu beklemek, ucundan zincir sallanan kartın elinde olduğunu şöyle bir gösterip kaçış vermek... Hepsi buradaki hayatın rutini ve biz öyle kolay öğreniyoruz ki.

“Daha gelmediler mi?”

“Yok anne, daha beş dakika var...”

“Aman, vakit geçmiyor burada. Bugün kimler gelecek acaba?”

“Kızların, damatların, torunların... Hepsi gelir bugün.”

Sonunda geliyorlar. Gerçekten de kızların, damatların, torunların, kız kardeşin ve oğlu, teyzenin kızları, hepsi gelmiş. Herkes bir anda çevreliyor etrafını. Sandalye yetmiyor, ayakta duranlar, odanın dışında sana hatır sormak için sırasını bekleyenler... Nasıl da seviniyorsun. Bayılırsın zaten ilgiye, çevrendekiler sana hatırını sorsun, sen anlat oradan buradan,

hak versinler sana, desinler ki doğru söylüyorsun, yerden göğe haklısın; seni anlasınlar, anladıklarını başlarını sallayıp ifade etsinler, sevgi cümleleri kursunlar, acısınlar bir de haline, senin ne kadar iyi anne iyi evlat iyi kardeş iyi komşu iyi eş iyi insan olduğunu söylesinler, çektiğin çileleri, yaptığın fedakârlıkları fark etsinler, kıymetini bilsinler... Herkes ister bunu ama senin küçük korunaklı eksikli hayatında bunu duymaya herkesten çok ihtiyacın var; çünkü başka neyin var ki senin?..

Bana diyor ki, annen gibisin aynı. Hep ilgi istiyorsun, hep övgü, hep güzellikler... Nasıl bir hayat bu?

Üzülüyorum. Annem hakkında kafam karışıyor. Benim güler yüzlü, güzel sözlü, her an sevebilen, hayatı neşeli bir ziyafet sofrasına döndüren annemin karşısına, ilgi isteyen, görmediğinde kendine acıyan, acıdığını bize de söyleyip acımamızı isteyen annem dikiliyor. Ben onu aştım diye bağırmak istiyorum, ben annemi aştım, geride bıraktım onu, daha çok bilip daha çok anlayarak, daha çok hesaplaşarak kendimle, uzaklara gelerek hem de, onun ağlayan yüzünü ardımda bırakarak, başka bir hayata, sana gelerek aştım, görmüyor musun?..

Küçük bir kız. Herkesin bahçelerde balkonlarda yaşadığı bir yaz akşamı İzmir'de. İmbat rüzgârının taşıdığı deniz kokusunu içine çekiyor ve tam karşıdaki okulun bahçesinde top oynayan erkek çocuklara, hayır, sadece birine bakıyor. Gözlüklü, sarı saçlı, sevimli yüzlü bir oğlan çocuğu işte. On bir yaşında. O da kızın oturduğu balkona doğru bakıyor. Balkona bakan mutfak penceresinden annenin kızarttığı köfteyle patatesin cız cız sesleri geliyor. Karanlık basıyor hafiften. Küçük kızın kalbinde anlatılmaz bir telaş. Bu kalp ağrısı ilk. Ama yemek hazır... İçeri gitmek lazım. Ama oğlan daha evine gitmedi ki, ona bakmaktan, onun bakmasından nasıl vazgeçilir? Az sonra anne, elinde tabaklarla balkona geliyor, küçük masayı getirelim, yemeğimizi burada yiyelim bu akşam. Bildi mi girmek istemediğimi, ne önemi var? Benim annem kalbimizi kırmaz, hiç kırmaz.

Sana benzemek niye kötü olsun ki anne? Peki niye öfkeleniyorum o bana böyle dediğinde? Niye kendimi hâlâ senin gölgenden çıkamamış bir filiz gibi görüp körpe dallarımı kesmeye girişiyorum hırsla? Ve kesiyorum dallarımı bir bir. İlgi istemiyorum, incelik beklemiyorum, durup durup sarılmıyorum insanlara, içimden gelen güzel sözleri yutkunuyorum; abartmalarımı, gereksiz

romantizm yapmalarımı, manasız-sebepsiz gülüşlerimi, yüksek sesle şarkı söylemelerimi kesip atıyorum. Yüzüme ciddi bir maske takıp dolaşıyorum; çünkü saygı istiyorum, en başta da senin bana saygı duymanı ve herkesin; çünkü herkes beni çocuksu, fazla saf, fazla neşeli, hayata iştahlı, boşboğaz... bir sürü şey buluyor işte, herkes... Kalbime kirli ayakkabılarıyla girdiklerini hissediyorum. Açtığım kapılardan hoyratça dalıp her yeri didik didik ediyorlar. O zaman kapatmalıyım kapıları diyorum. Her yere dalmasınlar. Uzun bir masanın üstüne yatıp bedenimi ellerine aldıkları pertavsızla milim milim incelemesinler beni, cık cık cık deyip yanlışlarımı düzeltmeye, doğrularımı bozmaya çalışmasınlar. Onaylanmak istiyorum; ama olmuyor. Oysa kendi memleketimde, çocukluğumun ve gençliğimin anayurdunda severlerdi beni, ben de kendimi severdim, kendini sevmek filan yoktu o zamanlar, bilinmiyordu böyle laflar, memnundum işte halimden, arkadaşlarım severdi, ailem severdi, düşünmezdik böyle şeyleri. Ama burası, bu kocaman şehir, bu kocaman laflarla yaşayan insanlar, hiç hata yapmayan, yaptıklarını da yalnız kendileri bilen insanlar şaşkına çeviriyor beni. Her an nasıl yaşayacağını düşünmeden yaşamak ne de güzelmış meğer, bunu alıyorlar elimden. Her an düşünmeye başlıyorum; doğru mu, yanlış mı, böyle mi, şöyle mi, bu güzel bir laf olur mu, söylesem mi, eleştirilir mi, akıllı bulunur mu, saf mı denir, acırlar mı bana, sıkılırlar mı benden?..

Senden öğrendiğim renkli uçurtmaların ipini bırakıyorum, havalanıp gidiyorlar, kayboluyorlar gökyüzünün uzak köşelerine. Çok gülmüyorum, aklıma her geleni söylemiyorum, gecenin bir vakti duyulanıp telefona sarılmıyorum sevgimi söylemek için, şarkılara eşlik etmiyorum, dans etmiyorum. Dur diyorum hep kendi kendime, dur, dur, dur, dur, abartma, gereksiz, ne düşünürler, kaçık romantik dengesiz hayalci derler mi, ağır oturaklı ol, bu dünyada saygı görmenin yolu, ciddiye alınmanın yolu bu.

İçini içine hapset.

Hapsediyorum. Deniyorum en azından.

Ama ben ben olmuyorum, ben sen de olmuyorum ama hiç kimse de olmuyorum anne, yine korkuyorum. Ben başa çıkamayacağım galiba bu dünyayla anne, senin gösterdiğin gibi olmuyor, nasıl olacak?..

—

İki sandalyeyi birleştirip yattığım yerden sabaha karşı sıçrıyorum. Saat daha beş buçuk. Gün yeni ağarmış. Kapılar açılıp lambalar yakılıyor. Koridordan karavanayı taşıyan arabanın gürültüsü geliyor. Hadi hanımlar, kahvaltı geldi, bardağınızı alıp gelin.

Uykulu yüzlerle odalarımızdan çıkıyor, küçük dolaplardan üzeri peçeteyle kapatılmış çay bardaklarını çıkarıp koridorda sıraya giriyoruz. Küçük kurularda gül reçeli, tereyağı, krem peynir ve bayat ekmek. Çayımı koyan şişman kadın, elindeki kâğıda bakıp “Hastanız yemeyecek, tahlilleri varmış,” diyor.

Üstü sulanmış krem peyniri bayat ekmeğın üstüne sürüp zorla yutuyorum. Karnım doysun, bir sigara içmeliyim. Bugün tahliller varsa, yarın ameliyat var demek.

“Anne, senden kan alacaklarmış, sonra yiyeceksin.”

“Yaa, canım bir şey istemiyor zaten ama çay içseydim keşke...”

“şimdi temizliğe gelecekler, beni dışarıya çıkaracaklar, korkma, ben dışardayım, temizlik bitince geleceğim.”

“Koridorda beklesen... Bana bir şey sorarlarsa anlamam ki...”

“İzin vermiyorlar. Ama ben azıcık ilerdeyim, biri bir şey derse, bana seslenirler.”

“Eh, tamam o zaman.”

Yağmurlu bir sonbahar gününde siyah kırçillı mantosunu giyip renkli eşarbını bağlamış kadın, daha atlatamadığı yasın acısını yüzünde ve çökük omuzlarında taşıyarak elinden tuttuğu küçük kıızıyla hızlı hızlı yürüyor. İnceden yağmur çiseliyor. Uzun saplı mor şemsiyeyi açıyor kadın. Islak sokakları geçip gri yüzlü bir binaya giriyorlar. Kadın cebinden ıslanıp buruşmuş faturayı çıkarıp kızın eline veriyor. Küçük kız vezneye yaklaşıyor, çekinerek soruyor, “Amca, biz bu faturayı nereye yatıracağız?” Adam başını kaldırmadan eliyle bir yeri işaret ediyor.

“Şuraya yatıracağmışız anne.”

Oraya yürüyorlar. Oradan bir başka yere yolluyorlar, sonunda doğru gişe bulunuyor.

“Anne, on lira vereceksin...”

“Al, say bakalım, yanlış olmasın.”

Sayıyor kız, adama uzatıyor. Adam veznenin yanında duran kadına ve parayı uzatan küçük kıza bir an şaşırarak baktıktan sonra kayıtsızlığına gömölüyor gene.

Bir de Havra Sokağı’na uğrayacak, balık alacaklar, yanına da yeşillik. Kadın çantasından fileyi çıkarıyor.

“Kaça taze soğan?”

“İki lira yenge.”

“Kaç dedi kızım?”

“İki lira dedi anne.”

“Aa, çok pahalı ama, biraz ucuza ver...”

“Daha ucuz olmaz mı amca?”

“Kurtarmaz.”

“Ne diyor?”

“Olmaz diyor.”

“Eh, biraz daha yürüyelim bakalım. Başka yere bakarız.”

Bir başkası. Kaça taze soğan, iki lira, iki lira diyor, bir buçuk olmaz mı, bir buçuk olmaz mı amca, hadi olsun akşam pazarı, olur diyor, hah iyi, al bakalım, bak bakalım para üstü tamam mı, bakıyorum anne, işte on kuruş geri verdi.

Havra Sokağı’ndan sonra çarşıdan dönerken köşedeki kahveciden çekilmiş kahve; sana şeker alayım mı, istemem anne, defterim bitti, ne bitti dedin, defterim, defter işte, anlamıyor musun?..

Bir anda öfkeleniyorum, niye anlamıyorsun, defter işte. Hem yürüyüp hem konuşamıyoruz, konuşurken mutlaka durmamız lazım; çünkü yürürken görmüyorsun ağzımın kıpırtısını, millet bize bakıyor, biz birden durunca çarpıyor, söyleniyorlar, utanıyorum, kızıyorum, bıkip usanıyorum. Neden benim de arkadaşlarım gibi güzel bir etek ceketle okula gelip öğretmenimle konuşabilen, veli toplantıma gelebilen bir annem yok kil Of, bıktım, bir daha gelmeyeceğim seninle, u-ta-nı-yo-rum...

“Yoruldun sen de güzel kızım benim, ıslandın, evde dersin de var ama ne yapalım, anneciğinin hatırı için. Eve gidince tarhana çorbası yaparım hemen, balıkları ayıklarım, istersen bakkaldan

helva da alalım, sen ödevini yaparsın, hiçbir şeye dokunma, ben yaparım hepsini... Sağol merhametli kızım benim..."

Öfke karmakarışık bir yumak olup boğazıma oturuyor. Utancım, kalbimden karnıma doğru yayılıyor, karnım ağrıyor. Kendimden utanıyorum, kendimden nefret ediyorum, senin hakkında düşündüğüm her şey kendime sapladığım bir bıçak oluyor, etimi kanatıyorum.

Sen böyle, salıncağı bir o yana, bir bu yana savurup duygularımı karmakarışık eden kadın; sen, annem...

ben o salıncaktayım hâlâ...

gece

Tahlilleri yaptırmak için sedyeyle oraya buraya sürüklenerek geçti bütün gün. Yoruldun, sıkıldın, korktun. Sana söylemiyorum ameliyat olma ihtimalini, ya olmazsa... Ama akşam hemşiresi kolundan kan alırken sesleniyor:

“Yarın ameliyata gireceksin teyze. Bu gece on ikiden sonra bir şey yeme...”

“Bana anlatın, o duymuyor.”

“Peki.”

“Ne diyor hemşire?”

“Yarın ameliyata alacaklar seni. Bu gece on ikiden sonra bir şey yemeyeceksin.”

“Yapma... Yarın sabah ha... İştahım kaçtı, canım istemiyor yemek. Heyecanlandım...”

Ben de heyecanlıyım anne. Korkuyorum. Ameliyatın nasıl olacağını nöbetçi doktora soruyorum, hızla yürürken verdiği kısa cevaplardan anlayabildiğim, kalça kemiğine platin takacaklar. Narkoz alamazmışsın yaşlı olduğun için, belden iğne vuracaklar. Yani gözlerin açık olacak. Yani çok korkacaksın, korkmak ne demek, panikten delireceksin, biliyorum. Ah, keşke yanında olabilsem. Olmaz diyeceklerini bile soruyorum hemşireye, panik atak hastasıdır, ben girsem yanına... Cevap vermeye gerek görmüyor bile, olur mu öyle şey gibisinden bakıp odadan çıkıyor.

Sakin görünmeye çalışmam lazım. Seni yatıştırmam, yarın olacakları önemsizleştirmeyi başarmam lazım.

“Çok kolay anne, biraz belden iğne yaparlarken acıyacak, sonra bir şey duymayacaksın. Kırılan kemiğe platin takacaklar, sapasağlam çıkacaksın oradan.”

“Yürüyeblecek miyim?”

“Hemen olur mu bilmem ama tabii yürüyeceksin.”

Cevap vermiyorsun. Elime kitabımı alıyorum, okuduğum tek bir satırı anlamıyorum ama olsun, başımı kaldırmıyorum gene de. Bir yandan seni izliyorum gözümün ucuyla. Uzun uzun beyaz ışığın loş odanın duvarında yarattığı gölgelere bakıyorsun. Ne görüyor, ne düşünüyorsun?..

“Anne, sana bir bardak çay getireyim mi? Daha saat on buçuk, içebilirsin.”

“Yok. Sen bana şu dolaptan dua kitabımı ver, bir de tespihimi.”

Rengin kireç gibi. Beyaz tülbentini örtüyorsun başına. Kitabını açıp okumaya başlıyorsun, ağzın kıpır kıpır, arada bir kaçamak bakışlar atıyorsun bana. Bu bakışları biliyorum, bir şey söyleyeyim sana, mucizevi bir şey, seni yatıştırayım, hiç değilse heyecanına ve korkuna ortak olayım... Ama konuşamıyorum. Kalbim hızla çarpıyor. Korkuyorum ve bütün çabamı korktuğum halde sakın görünmeye harcıyorum.

“Ben çok korkuyorum.”

Birden çıkıyor ağzından sözler, anlıyorum ki sen de kendini yatıştırmaya çalışıyorsun ama olmuyor, beceremiyorsun.

“Çok korkuyorum, çarpıntım var...”

“Korkma anne, bir şey olmayacak, hem sen daha önce üç tane doğum yaptın, bir de apandisit ameliyatı oldun... Korkma sakın. Bu da geçecek, biz hemen kapının önünde bekleyeceğiz, haber gelecek içerden, sonra seni odaya getirecekler. Bir iki gün içinde tekrar yürümeye başlayacaksın.”

“İnşallah” diyor, gözlerini kapatıyorsun. Elini tutuyorum ve bırakmıyorum uzun süre. Ara ara sıkıyorsun elimi, “Canım benim,” diyorsun sessizce, “Allah senden razı olsun...”

Sıcak bir yaz günü. Öğleden sonra. Caddedeki kırtasiyeden aldığımız Kemalettin Tuğcu romanlarından birini okuyorum. Pembe pikeyi yalandan örtmüşüm bacaklarıma. Dışarda hep bir ağızdan bağırان ağustosböceklerinin sesine dondurmacı Metin Abi'nin triportör arabasından gelen İtalyanca şarkı eşlik ediyor: *Una kitarra ed un armonika...*

Birazdan akşamüzeri olacak. Kapı önlerine kovalarla sular dökülecek, sakız sardunyalar eski yağ tenekelerinden boyunlarını uzatacaklar, demli çayın kokusu tuzlu kurabiyenin ve İzmir tulumunun kokusuna karışacak ve sokağa fırlamanın zamanı gelecek.

Arka sokaktan yolu delen makinenin gürültüsü geliyor. Sabahtan beri çalışıyorlar. Paydos saat beşte. Boynunda mendil, başında kasket çalışan adamların güneşten esmerleşmiş yüzleri ter içinde.

Yattığım yerden, pencerenin önündeki divana uzanıp dalmayı sevdiğin öğlen uykusundan kalktığını, mutfağa yürüdüğünü, tıkr tıkr bir şeylerle uğraştığını duyuyorum. Uzun öğleden sonralarının keyfi artıyor, birazdan ev halkı ayaklanacak demek ki, mis kokulu çaylar içilecek, buz gibi sular çekilecek bahçedeki tulumbadan, alt kattaki Şaziment Teyze'nin oğlu mandolin çalmaya başlayacak, artık bizim bahçede yaşayan sokak köpeği Kontes kuyruk sallayacak ben merdivenden aşağıya inerken...

Bir sayfa daha çeviriyorum, kimsesiz çocuk Kemal bir marangoz atölyesinde iş buluyor. O anda annemin yüzü görünüyor kapıda.

“Kalk kızım, limonata yaptım, şu işçilere ver de gel, hadi...”

“Aman anne!..”

“Hadi, yazık, sevaptır, sabahtan beri çalışıyorlar sıcağın altında...”

Annemin elindeki tepsiyi alıyorum, buzlu limonatanın bardaklardan yükselen mis kokusu burnumda, işçilere yaklaşıyorum.

“Annem gönderdi.”

“Allah razı olsun... Ölmüşlerinin canına değsin...”

Yataktan söylene söylene kalkıp buraya gelene kadar süren isteksizliğim ve öfkem geçiveriyor. İçime sevinç doluyor, bir hafiflik, bir güzellik... Sıçraya sıçraya dönüyorum eve.

“Verdim anne!”

“Hah, iyi, içtiler mi?”

“Evet. Çok sevindiler, hemen içtiler.”

“İyi, bak gördün mü, ne iyi oldu. Nasıl yorulmuşlardır sabahtan beri.”

Cevap vermiyorum. Sabahtan beri uzaktan uzağa duyduğum ve bir üzerine serildiğimiz yaz gününü delen o tatsız makine gürültüsünün anlamı değişiyor; işçilerin güneşten yanmış yüzleri, boyunlarına atıverdikleri mendil, şakaklarından süzülen ter ve limonatayı içip de çektikleri oh sesi oluyor... Bir sokak arkada sürüp giden işi yapan, hiç tanımadığımız, tanımayacağımız, iki gün sonra bir daha bizim mahalleye gelmeyecek olan o insanları tanımasak da olurdu. Ama tanıdık. Konuştuk. Beraberce iyi bir şey yaptık, diyorum, iyi bir şey... Ama adını koyamıyorum.

Şimdi koyuyorum.

Bana, hiç farkında bile olmadan o yaz gününde öğrettiğin şeyin adı, iyilikti. Hiçbir karşılık beklemeden, sadece öyle yapmak istediğin için, öyle yapmanın doğru olduğuna inandığın için yaptığın, kendisi için iyilik...

Yıllarca kendi aynamda beni güzelleştiren bu minik anlarla yaşadım. Sonra, çok sonra, seni ardımda bırakıp başka dünyalar aramaya çıktıktan sonra, böyle iyilikler yapmaktan korkar oldum ben anne. Küçük burjuvalık diyorlardı, hayırseverlik, kof hümanizm filan deyip alay ediyorlardı, nihai amacımıza faydası yok diye sorguluyorlardı... Korktum. Başka hiçbir şeyi düşünmeden, önünü sonunu hesaplamadan, kısa veya uzun vadeli faydası olacak diye değil, sadece o anda, tanıdığın veya tanımadığın diye düşünmeden, değer mi değmez mi diye sorgulamadan, sadece bir insan olarak, sadece o anda, o ana mahsus olarak, bir sonraki anda herkesin kendi yoluna yürüyeceği ve belki de bu yüzden insan olmanın en saf sevincini yaşadığım, dünyayı kalbime sokacak kadar çok büyüdüğüm o anı çok severdim oysa.

Bu iyilik duygusu olmasa, hayat ne işe yarar ki başka...

Uzun bir süre hayatımın ne işe yaradığını bilemedim.

Sabaha karşı saat üçte kapı gürültüyle açılıyor, ışıklar yakılıyor aniden. Suratsız bir hemşire bağılıyor, “Uyanın, hadi, hastanızı öbür odaya alıyoruz!”

“Neden?”

“Buraya başka bir hasta gelecek.”

“Bizi alacağınız odaya o hastayı alsanıza.”

“Sen bana işimi nasıl yapacağımı öğretme, hastanı hazırla!”

Kan beynime çıkıyor, bağırmaya başlıyorum:

“Seksen yaşında bu kadın, bu sabah ameliyata gidecek diye heyecanlanıyor, zorla uyudu zaten, nasıl yaparsınız böyle bir şeyi?”

Faydası yok. Sen benim annemsin, ben biliyorum senin kalbinin içini, onlar değil. Hepsinden nefret ediyorum, sağlık emekçilerinin sorunları filan, hepsini unutuyorum, sana zarar veriyorlar, bu duygusuz hemşire, ifadesiz suratlı hastabakıcılar, bu loş, soğuk hastane odası... Sinirden ağlıyorum. Diğer hasta yakınları yatıştırıyor beni, hepsi alışmış, herkes kabullenmiş bu duygusuz, hain düzeni. Hastalık kadar özel bir durum olabilir mi? Şefkate, tatlı dile, güler yüze daha fazla ihtiyaç duyduğumuz bir zaman parçası olabilir mi? Aynı odadaki şişman kadın hemen topluyor komodinin üzerindeki eşyalarını, hemşireye anlayışlı bir bakış atarak, bak ben bağırıyorum, diyor sessizce, bunu unutma ve iyi davran. Öfkem yakıyor beni. Nasıl insanlar olduk biz böyle? Her şeye alışan, her şeye boyun eğen, istediği şartları elde etmek için küçük kurnazlıklardan başka yol bilmeyen?

“Ben otobüste kimseye yer vermem,” diyor. Uzun boyu, kemikli suratındaki bıyığı ve ince tel çerçeveli küçük gözlüğü ile Rus devrimcilerine benziyor, *benzemeyi seviyor*. Küçük hücremizi teftişe geldi büyük şehirden. Kamuflej olsun diye kırçillı uzun bir palto giymiş, elinde de uzun saplı bir şemsiye. “Neden?” diye soruyorum. Kendinden önce hiç kimsenin düşünemediği, sadece onun kavradığı çok özel bir şey gibi anlatmaya başlıyor: “Çünkü bunlar boş iyiliklerdir, insanların hayatına nihai çözüm getirmezler, o anlık rahatlatır ama bu çözüm değildir.”

İyilik nedir peki? Nihai çözüme kadar iyiliksiz bir dünyada mı yaşayacağız?

Susuyorum. O kocaman bir adam, çok bilen, çok yaşamış, çok kitap okumuş, kırçillı paltolu, şemsiyeli, hem de eski Rus devrimcilerine benziyor... Küçük öğrenci odamızda, örtüleri kaymış divanın üstüne dizilmiş delikanlılar hep onaylıyor onu. Başlarını sallayıp, “doğru” diyorlar. Tek kadın benim, ben de küçücük bir kadınum. Bir oda dolusu adamlarla, şu üç otuzluk hayat bilgime güvenip de nasıl başa çıkarım? Susuyorum.

Gece sevgilimle birbirimize sarılıp yatıyoruz ama konuşmuyoruz hiç, hırsızlama bir iki öpüş, ayıp olur duyulursa. Boğazım ağrıyor. Kalkıp adaçayı yapıyorum kendime. Bakıyorum, kocaman adam uyumamış, yatağında oturmuş, gözleri boşluğa dikili. Uyumadın mı, diye soruyorum. Şeytanlarımla boğuşuyorum, diyor.

Erkeklerin şeytanlarından korkmam gerektiğini biliyorum. Korkuyorum. Sesimi çıkarmadan hemen odama giriyorum.

31 mart salı

“Ameliyat ertelendi.”

“Neden?”

“Onu doktorunuzdan öğrenirsiniz.”

“Ne olmuş kızım?”

“Ameliyat olmayacakmış anne.”

“Neden?”

“Şimdi öğreneceğim.”

Doktoru arıyorum, yok. Bölümde yok, ameliyathanede yok, hastanede yok. Sonunda bir asistan doktor, malzeme eksikliğinden dolayı ameliyatın ertelendiğini söylüyor. Malzeme tamamlanınca bize haber vereceklermiş.

Dün gece çektiğin tespihler, ettiğin dualar, kalbinin çarpıntısını durdurmak için içtiğin ıhlamurlar, yatıştırmak için yaptığım rollerin hepsi ne olacak peki?.. Malzeme eksik. Bu kadar.

“Ne yapalım kızım, sağlık olsun, bekleyelim bakalım.”

Sen hep bekledin zaten anne, beklersin sen, sağlık olur hep! Hiç sorgulamadan boyun eğ sen, ben eğmeyeceğim. Öfkeyle bahçeye inip sigara içiyorum. Özel bir hastaneye mi götürsek, şu doktoru bulup kavga mı etsem, malzemeyi biz alsak?

Kabullenmeyi öğrenmeyeceğim. Boyun eğmeyeceğim. *Sen olmayacağım.*

Bir kadın-evdi bizimkisi. Sen, üç kız, bir de sık sık gelen anneannem, tertemiz önlüğünü takıp un kurabiyesi yoğururken mırıl mırıl 'beraber ve solo şarkılar'a hüznle eşlik eden. Çok bilir, konuştuğu dinlenir ve unutulmazdı.

Un kurabiyesinin kulak memesi kıvamında, tuzlu kurabiye hamurundaki dövülmüş karanfilde, ıhlamurun içinde mis gibi kokan elma kabuğunda, tepsiye ters çevrilen yağ tenekesinde, yırtık yaprakları üst üste koyup sarılan dolmada, göz kararında, bir taşım kaynayan çorbada, kuşlara verilen bayat ekmekle kedilere verilen artık yemekte, karabiberli ispirotyu sürüp sırta konan sıcak havluda, 'karnın sivriyse oğlan yuvarlaksa kız'da, karbonatla limondan yapılan sodada, lohusa şerbetine konan tarçında, sütü bol olsun diye kaynatılan arpada, kaynarken taşmasın diye sütün içine bırakılan kepçede, tencerede pişirilen kekte, akşamdan kalan pilavın dibiyle yapılan domatesli pirinç çorbasında, soğuğu kessin diye kapı altlarına dikilen ince uzun minderlerde, karna sıcak bez konup söktürülen aybaşı kanında, iplerde kurutulup suyu değiştirilen portakal kabuğu reçelinde, sabah kahvesi dedin mi saati süresi belli ziyarette, tekerlek kesilen üç limonla sürahilerce çoğaltılan buz gibi limonatada, çileyi açıp yumak yaparken bulunan ipin sabrında, alüminyum sahanda koyulaştırılan ağıdada, 'üç vakte kadar haneye doğan ay'da ve bunların hepsini yaparken hayata küçük seslerle eşlik eden nihavent şarkılarda ve inceden ağıtlarda kadınlık bilgisi vardır. Sadece kadınların bildiği, kendi dillerinde ürettikleri bilgidir o. Bunu kitaplar yazmaz.

Kitapların yazmadığını bilirdi anneannem. O gelince daha çok gelen giden olurdu evimize. Onları dinlemeyi severdim. Ama iki ahretliği vardı, onlarla sohbet ederken iki berrak su gibi birbirlerine akarlardı. Bir gölge gibi sinip bir köşeye, onları dinlerdim. Bilirdim, lafa karışırsam odadan yollarım. Aslında ne konuştuklarını, sözlerinin ne anlattığını anlamazdım ama o

hüzünlü ırmağın sesini duyardım. Ud taksimi yayılırdı radyodan, dut ağacının gölgelediği odamıza. Sabah güneşinin tozlu ışığı kahve fincanlarının üstüne düşerken, onların, okulda öğrendiğim kelimelerin dışında bir dili konuştuklarını anlardım ve kalbime dolan hüzünden garip bir haz alırdım, büyüymüşüm gibi, kadınlığın dilini çözüyor ve hayatın kocaman sırlarına vâkıf oluyormuşum gibi, garip... O sınırlı zamanlarda hayat saatin tiktaklarından kurtulur, geriye ve ileriye doğru genişleyip uzayan, derinleşen, üzerime yığılan bir şey olurdu ve ben bu ağırlıkla ne yapacağımı bilemeden kalakalırdım. Ağlasam, bağırsam, düşünsem...

Ahretliğin biri mavi gözlü, küçücük bir kadındı. Eve girince siyah çarşafını çıkarır, başörtüsünü açar, sakız gibi beyaz tülbentinin kenarlarından ipek gibi kır saçları görünürdü. Ah kardeşim, derdi, işte ondan gari... Mavi gözleri bazen yaşlarla dolardı, Hacı Efendi dediği kocasından, bir de erken ölen anacığından söz ederken. Onu uğurlamaya inerdim bahçe kapısına. Saçımı okşar, inme kızım derdi, inerdim. Onun için bir şey yapmak isterdi çocuk kalbim, ne olduğunu bilemediğim ama sadece onun için yapılan bir şey... Elinde siyah çantası, boynunu büküp minik ve hızlı adımlarla yürürken ardından bakmak, o hüzünlü sabahların vazgeçilmez parçası olurdu.

Diğer ahretlik, sigaradan sesi çatallaşmış Feride'ydi. Küfürlü konuşur, art arda sigara tütürürdü. Yıllar sonra büyüyüp bir kadın olunca hak kazandım hayat hikâyesini öğrenmeye. Kocasını erkenden ölmüş, iki küçük kızıyla kalmıştı. Ayağına lastik çizmeleri geçirip kocadan kalan imalathanenin başına geçmekten başka çaresi yoktu. Onca adamın arasında genç ve dul bir kadın... Çok geçmeden adını çıkarmışlar, onun da gönlü kaymış elbet birilerine, onca bedele değmemiş gönlüne aldıkları, ikinci kocası Adana'ya götürmüş, pavyonda çalışmaya zorladığı ben büyüdüğümde bile fısıltıyla söylenen bir tahmindir, gerçek

olmasından korkulan bir ihtimal... Mektup yazıp beklediği tek kişi varmış Adana'da, anneannem. Bu yzden ahretlik olmuşlar. Adamın elinden kaıp dñnñnce yalnız anneannemin elini òpmüş, bayramlarda. Hayatının bñtñn bedellerini òdemiř, òdenecek başka da borcu kalmamış kadınların aık saık sñzleriyle konuşur, her kñfñrden sonra da çatlak bir kahkaha atardı. Anneannemle gñlmeleri, hayata attıkları hınzır bir tekmeydi.

Senden çok anneannemi izlerdi benim aklımda anne. Hayatın sırlarını, dilşad olacak diye avutan feleğin sesini onda bulacağımı sezerdim. Bu hñzñnlñ karanlık perdeyi, ancak sırrını çñzersem yırtıp atabilirdim. Dñnyada bundan başka istediğim bir şey yoktu.

Ama şu hiç değişmedi anne; aklımda onunsa kalbim senindi.

1 nisan arşamba

“Yarın olacak, değil mi? Ya gene olmazsa?”

“Hayır, yarın kesin olacak.”

Yüzünde tedirgin karanlık bulutlar.

“Kurtulacaksın işte, eskisi gibi yürüyeceksin... Korkma.”

“Bana şuradan yasin kitabımı veriver. Örtüm nerede?”

Kitabını ve örtüyü uzatıyorum. Kim bilir, belki de kendinden büyük, akılla açıklanamayan bir büyük güce inanmak daha iyidir. Yardım dilemek, bulabileceğın çarelerin tükendiğı o anda yardımsız, bir başına kalakalmaktan daha iyi değil mi?

Sonra bir gün yazmayı keşfettim. Kadın-evimizde usulca dolanan yoksunluğun ağırlığını taşımak için harflerden yardım isteyebileceğimi fark ettim. O andan sonra havada uçuşup duran, tozlu ışık huzmeleriyle havaya dağılan o şeylerle ne yapacağımı anladım; onları boşluktan toplayıp hızla kâğıtlara zaptetmek.

Defterlere zaptettiğim bütün o şeyler, sayfalardan bana bakarken kendi varlıklarını kazanıyor, birbirleriyle ilişki kurarak bana, karşısında şaşkına döndüğüm dünyanın anlamını söylüyorlardı. Elinden çıktığı anda başka bir karakter kazanan kelimelerle uğraşırken, hayatın anlamsız, gereksiz, adaletsiz, saçma sapan ve güzelliklerle dolu uğultusuyla boğuşuyordum aslında.

Beni aşan, tanıdığım herkesi aşan, bildiğim dünyayı aşan bir varoluşun eşiğinde, kırıcı olduğunu çoktan öğrendiğim hayattan korunmanın yolunu buldum. Beni yere düşüren her ne ise, harflere büründüğü anda “bir sayfalık bir şey” oluyor ve yere düşen herkesin duygularıyla ortaklık kurmamı sağlayarak dünyanın başıma yıkılmayacağını hatırlatıyordu bana.

Hem biriciktik hem de herkes kadardık işte...

“Uyuyamıyorum... Heyecanlanıyorum...”

“Sakın heyecanlanma, korkulacak bir şey olsa ben sana söylerdim. Çok basit bir ameliyatmış, öyle dediler. Hadi, artık kapat gözlerini, ben buradayım.”

“Güzel kızım benim...”

Elimi sıkı sıkı tutuyor. Gözlerini yumuyor. Sabaha kadar uyuyamıyorum. Başucundaki sandalyede oturuyor, başımı yatağa koyuyorum. Elini bırakmıyorum hiç. Çünkü ara sıra daldığı uykudan uyanıp bana bakıyor, saçımı okşuyor, elimi sıkıyor. Konuşmuyoruz hiç, aramızda dokunarak, işaretlerle, gülümseme ve mimiklerle seslendirdiğimiz bir dil var, çocukluğumuzdan beri alıştığımız o dille, dünyaları konuşuyoruz...

Gözümü açtığım andan itibaren zorunlu bırakıldığım bu dil, bazen dayanılmaz gelirdi. Hele içim kalabalıkta o anda, dönüp ayrıca sana anlatmak yük gelirdi. Bunu da anlamayıversin, ne olur ki... Ama olmazdı, çabucak vazgeçer, giriverirdim yüklerin altına, kendimi senin, kendimi başkalarının yerine koymak, ilk öğrendiğim şeylerden biriydi. Kız çocuktuk biz, incelikli duyguların başında kendinden önce başkalarıyla ilgilenmek, kendinden vazgeçebilmek gelirdi. Anlamak, ilgilenmek, bağışlamak, idare etmek, olduğu gibi kabul etmek, taviz vermek, fedakârlık... Bir kız çocukta olmazsa olmazdı.

Anneye bağımlı oldukları ilk yıllardan hemen sonra erkek çocukların, kendilerini doğru yanlış bütün yanlarıyla ortaya koymaları desteklenirken, bize belletilen ilk kural, başkaları için yaşamaktı. Hayata hazırlanma biçimimizdi bu: Başını okuduğun kitaptan hemen kaldırıp dakika geçirmeden kahve yapacaksın, tatlıdan iki lokma yiyip başkasına bırakacaksın, hizmet etmekten yüksünmeyeceksin, vıcık yağlı bulaşığı ve kıvrımları kılla dolu yer bezini ve donun sapsarı ağını çitilemeyi seveceksin, hatır için çiğ tavuk yemeye alışacaksın, sana hayır değil peki demenin yakıştığını bileceksin... Ben değil öteki demenin asaletini öğreneceksin.

Öğrenmek zor olmadı. Çünkü hepimiz herkesten önce annemizi tanıyor, ona bağlanıyorduk. Bizi dünyaya getirdikten sonra kordon bağı kalbine diken, bizi kendi bedeninin bir uzantısı olarak gören, aynadaki suretine bakar gibi saçımızı tarayan annelerimiz oldu bizim. Kendinden vazgeçmekte *kutsanmış bir kahramanlık gören*, özdeğer duygusunu ailesine adanmışlıkta bulan annelerimiz... Baba sokak ve toplumsal hayat demekti; anne ise yuva. *Baba uzanıp almaktı, anne vermek*. Erkek çocukların anneden bağımsız bir hayat kurmaları beklenirdi, bizden beklenense onların dizi dibinde kuracağımız hayata bağlanmaktı. Babası gibi haşarı erkek çocuklar bizi oyundan kovalarken, annesi gibi fedakâr bizler onlara topumuzu verdik.

Kimden öğrenecektik biz özdeğer duygusunu? Kendimize güvenmeyi kimden? Kimliğimizi kim yapacaktı bizim? Başkalarından ayrı, kendine özgü bir ben olduğumuzu kim söyleyecekti bize? Hayatı başkalarının hayatları arasında gürültüye gitmiş annelerimiz mi?

Sana dair sarsıcı duygularımın içinde sinsice boy veren öfkeyle nasıl başa çıkacağımı çok da düşünmediğim çocukluk, her şeye rağmen sevinçli bir salıncak gibiydi, senin üzerime düşen sevinçli ışığın her şeyin çaresiydi.

Senin devamın, bedeninin bir uzantısı olarak yaşamanın beni mutlu ettiği o çocukluk yıllarının ardından, kendini serseri bir kurşun gibi aramanın, *sen olan kendime ve kendim olan sana* karşı savaşmak demek olduğu yıllar geldi. Ben nerede bitiyordum ve sen nerede başlıyordun bilemediğim, kendi adımlarımı engellediğim ve bana bir kadın bedeninde bulunması gereken kimliğin dayatıldığı o yıllarda beni boğan amniyo sıvısının içinden çıkmaya, göbek bağımızı artık kesmeye çalışıyor, kendimi ararken bulduğum her engeli senden bilip seni kırıyor, parçalıyordum.

Keşke sen de bağırıp çağırıydın, hatta vursaydın... Ama öfkem boşluğa çarpıp bana geri dönüyordu; çünkü “Ama anneciğin üzülüyor”la başlıyordun, bizi ne kadar zavallı ne kadar yoksun hem de kulağı duymayan bir âciz olarak nasıl zorlukla babasız büyüttüğünü anlatıyor, sonra önüme getirip bıraktığın bir bardak sıcak çay ve kurabiye'nin ardından gözlerimin ta içine bakıyordun. Savaşmak ve o savaşın içinde kendimi yaratmak için ihtiyaç duyduğum duvarlar yumuşuyordu ve ben kendimi, kendime duyduğum öfke ile sana duyduğum acımanın orta yerinde, elimde ne yapacağımı bilemediğim bir yönsüzlükle baş başa buluyordum.

Bazen kurabiyeyle sopadan daha yoğun bir baskı yaratılabilir. Üstelik o baskı, savaşılarak karşı çıkma iradesini de alır elinizden.

Kuralları açık savaş meydanlarından uzak tutulan kadın-anne, kendisine bırakılan dar alanda kuşanabildiği silahları kullanır.

Adanmış yoksunluğunu ve çaresizliğini bütün hayatıyla önünüze sererken önünüzde iki yol açılır; ya onun kaderine ortak olursunuz, ya da onun elinden alınmış hayata. Onun yerine savaşır, onun yerine yaşar, onun olamadıklarını olmayı denersiniz.

Kendiniz çocuksunuzdur aslında. Güce, güvene, kılavuza ihtiyaç duyduğunuz bir yaştasınızdır, karanlıktan ve yabancılardan ve kaybolmaktan ve kayıplardan ve hayatınıza sahip çıkamamaktan korktuğunuz yaşta... Ama kız çocuklarının, gücünü ve özdeğerini aramak için çıktığı yolda kimse yoktur. Bu yüzden kız çocukları kendilerinden bir insan yaratmak için kendi kendilerinin annesi olmak, kendi kendilerini büyütmek zorunda kalırlar.

Kendi kendimi büyütmek, sen gibi olmadan nasıl bir ben olacağımı bulabilmek, hayatımın en zorlu sorusuydu.

2 nisan perşembe

Gün aydınlanıyor. Her gün bu vakitler, kapılar açılıp lambalar yakılıyor: “Uyanın, kahvaltı!”

Ağır kokulu haşlanmış yumurta, kutu krem peynir, gül reçeli, asla taze olmayan kalın ekmek dilimleri... Ameliyat öncesi sana yasak, dün gece yarısından beri su bile vermedim. Benim de canım istemiyor kahvaltıyı, bir bardak çay alıyorum yalnız.

Aramızda, ufacık bir dokunuşla canlanıp ete kemiğe bürünecek bir tedirginlik. Göz göze gelmemeye çalışıyorum seninle. Her sabah gibi bir sabah yapmaya çalışıyorum. Ama gerginiz. Kalbim pır pır, seninse çarpıntılarının çoktan başladı...

Odayı temizlemeye gelen iriyarı genç adam bağıyor: “Hasta yakınları dışarıya!”

“Ama annem bugün ameliyat olacak, birazdan gelirler, onu hazırlayacağım, kulakları duymuyor, bugün çıkmasam...”

“Çıkın. Gelirlerse biz sizi çağırırız.”

Korkuyla büyümüş gözlerine bakıyorum. Tek bir sözcüğü kaçırmamak için bir adamın bir benim ağzıma dikkatle bakıyorsun, ağzımızdan okuyorsun, kabul etmedi, çıkmam lazım. Bırakma beni diyor gözlerin. Rahat görünmeye çalışıyorum. Gülümsüyorum sana:

“Çıkıyorum ben ama hemen şu koridorun başındayım, korkma, çağıracaklar beni.”

Gözlerini kırıştırıyorsun, iyi o zaman, ne yapalım...

Korku nedir anne? Korkak ve cesur, kimin adıdır? Gece yatarken bin kere kapıyı pencereyi tüpgazı kontrol eden, akşam karanlığında arkamızdan biri geliyor mu diye dönüp dönüp bakan, beş dakika geciksek bahçe kapısına inen, filmlerin dehşetli sahnelerinde kafanı çeviren de sendin; hayatın onca acemisiyken, bütün çaresizliklerinin üzerinden atlayıp kızlarına kartallar gibi kol kanat geren de sen... Cesaretin ne olduğunu kim anlattı bize? Kadınların neden korktuğunu kim anlattı ve cesaretin kadınlara hangi bedelleri yüklediğini biz nerelerden öğrendik? Bir kadına korkma demenin, arkada biriken kalabalığa bir sözün ve o kadına uzatacak elin yoksa nasıl bir kibir olduğunu, korkularımla baş başa kaldığımda anlayabildim anne, bağışla beni.

kuşluk vakti

Koridorun sonundaki küçük balkona çıkıp bir sigara yakıyorum. Balkondan görünen binalara, güne yeni başlamış evlere, çiçeklenmeye başlamış ağaçlara, bahçedeki banklarda oturup kâğıt bardakta çay ve simitle karnını doyuran insanlara, yere düşen kırıntılara konup kalkan serçelere, dışarda içimdeki yangından habersiz akıp giden hayata karşı avazım çıktığı kadar bağırıp ağlamak istiyorum. Yapmıyorum. Sakince oturup sigaramı içiyor, seni taşıyacak olan sedyenin asansörden inip inmediğine bakıyorum durmadan. Temizlik bitip de görevliler dışarı çıkınca kapılar açılıyor. Gözlerinin kuyruğundaki uykuyu silip ayılmaya çalışan refakatçi kadınlar kalabalığı, birer ikişer giriyor içeri.

İçerde beni bekliyorsun heyecanla. Gülümsüyorum. Hemen ardımdan sedye geliyor, iki adam sedyenin başında: Hasta hazır mı? Üzerindekileri çıkarın, altın yüzük filan varsa onlar da dahil. Alın şunu, giydirin, başına da şu boneyi... Yaklaşıyorum sana. Kalbinin atışını duyacağım sanki, sarkık memenin altından öyle hızlı çarpıyor ki, tenin titriyor. Geceliğini, çamaşırlarını çıkarıyorum. Utanıp kapatıyorsun ellerinle. Evlendiğin günden beri, babam öldükten sonra da çıkarmadığın alyansını çıkarıp çantama atıyorum.

Ah anne, nereden geldi bu iş başına? Ben olsaydım yanında olmazdı. Ben sana yakın olurdum mutlaka. Aynı mahallede, aynı apartmanda... Bana gelirdin geceleri yatmaya. Ben sana gelirdim yalnızlığına yoldaş olmaya. O kilim orada olmazdı belki. Sen takılıp düşmezdin. Kendine bir avuç yemek ısıtmak için kalkıp gitmezdin mutfığa. Düştün diyelim, hemen ulaşırdım sana. O kadar yatmazdın kapının önünde. Belki olmazdı böyle.

Bir sonbahar akşamıydı. Ramazan... İftar sofrasının başında babamı bekliyorduk. Kapı çaldı, bir adam geldi, kolunda babamın ceketi. Kalp krizi geçirmiş, hastanedeymiş, ceketini anneme göndermiş, yaşadığını anlasın diye.

Ertesi sabah erkenden büyük ablamı alıp koşmuşsun hastaneye, yanımdan kalktığını duymuş olmalıyım uykumun arasında, her sabahki gibi mutfağa girmeye değil, başka bir yere koştuğunu hissetmiş olmalıyım, keyifsizdim uyandığımda. Ben dokuz, o on iki, iki kardeş anneannemle kalmıştık evde. Hiç sormadım annem nerede diye. Akraba teyzeler geldi, fısıltılı sohbetler, yaşaran gözler, saçımı şefkatle okşayan eller... Seni özledim hemen. Sen yokken orası ev değildi, biz tembel bir huzurla dolu değildik, yediğimiz yemek güzel değildi. Sustum. Her zamanki gibi bir sabah yapmaya çalıştım sabahı.

Sonra sen geldin. Üç gün sonra. Bir ambulansın içinden indirdiler, eve taşıdılar. Yatağa uzattılar. Baygındın. İğne yaptılar, ilaç verdiler. Ev çok kalabalıktı. Giren çıkan, koşuşan, kolonya getiren, ağlayan, büyük bardaklara limonlu sular dolduran bir sürü kadın... Büyük ablam şaşkın, çevresine bakınıyordu. Ağladığını gören akrabadan bir adamın "Sen artık bu evin erkeğisin, ne ağlıyorsun?" diye azarladığını çok sonraları öğrendik. Bu yüzden yıllar boyu ağlayamadığını. Oysa sadece on altı yaşındaydı.

Küçük ablamı buldum kalabalıkta. Kimsenin girip çıkmadığı misafir odasında ağlıyordu. Ona sordum ne olduğunu, git anneanneme sor dedi. Anneanneme gittim. Gözleri ıslak, saçlarımı okşadı. Senin tahmin ettiğin şey, dedi. Anladım. Ağladım mı, hatırlamıyorum. Kalbim ezildi mi, üzüldüm mü, bilmiyorum. Sen vardın menzirimde benim, önce sen. Ayılmalı, ayağa kalkmalı, eskisi gibi cıvıdayarak oradan oraya koşmalı ve ben senin ayak seslerini duyup uzandığım yerde beni saran o uyuşuk mutluluğun içine biraz daha gömülmeliydim.

Kırk gün yas tuttuk. Kırk gün radyo açılmadı, neşeyle kahkaha atılmadı, her gelenle beraber bir kere daha gözyaşı döküldü, dualar okunup ölünün ruhuna yollandı, sakız beyazı tül bentten başörtüleri hep ortada durdu.

Öğretmenim, zengin çocuklarına ve şık annelerine hayran, okuldan eve evden okula yürürken asla başını yerden kaldırmamakla namuslu dul olmanın diyetini ödeyen ve kutsal cumhuriyetin kutsal değerlerini sivri uçlu bir değnek gibi küçük hayatlarımıza vuran asık suratlı öğretmenim, bir sabah sınıfta yanıma yaklaştı, eğildi ve “Başın sağolsun,” dedi. Aynı anda bütün çocuklar bana baktı. Acımayı nerden bilsinler, tuhaf birine bakar gibi baktılar. Sustum. O anda kendime bile söylemediğim bir karar vermiş olduğumu çok sonraları anladım: Babanın olmadığını kimseye söyleme! Babasızlık ruhumu kanatan bir şey değildi oysa. Dedim ya, benim menzilimde sen vardın. Yoksa öyle mi sanmıştım? Sen ayaklarını sürürken odadan mutfığa, babamın adımları mıydı benim atmak istediklerim? Sokağa çıkan, bilmediğim büyüğü dünyalara giden, akşam elinde fileyle yokuşun başında görünmesini bahçe kapısında beklediğim, akşamları masaya küçük defterini koyup siyah kemik çerçeveli gözlüğünü takıp borç harç hesabı yapan, ancak biz uyuduktan sonra saçlarımızı okşadığı söylenen babamı sever miydim ben? Bilmiyorum. Önemli de değil bu.

Kız çocuklarının güç tanrısıdır baba, saçını okşayıp aferin dediğinde gücünden bir parça çalabileceği... Annenin hapishanesine karşı sokağın bağımsızlığıdır baba. Babanın kız çocuklar için taşıdığı anlam, çoğu zaman bununla ilgiliydi.

**“Bu davette topuğunuzun ya da kanadınızın
biri kırık olmalı
bu şartı yerine getirmeyenler
kırık ön dişler ya da deşik ciğerlerle de
katılabilirler”**

**Uzun hazırlıklardan geçtik biz
Uzak diyarlara uçtuk: başka çaremiz yoktu**

**Babasız kızlar korusu:
Babamız bizi sevmedi
Çirkiniz! çirkiniz!
Zır deliyiz. güzeller güzeli şüphe
Kır kalbimi, alışığım ben
Yeşil gözleri babamın: gözleri zehirli yosunlardandır
İnce ince proje dokur, gürcü soğuk ve mağrur
Babamı hiç görmedim - ki onca yıldır**

**“bu baloya davetli kızlar
Babalarının cenazesinde bulunmayacaklar”**

**Niye seveyim seni
Babalarının terk ettiği kızlar, kötülüklerinde cömert
Aşklarında hazin ve güvenilmezdirler**

**Babasız kızlar korusu:
Babamız bizi sevmedi
Öyle bir şey koptu ki içimizde
Bütün kötü kadınlar bizden sorulur**

Kaçmayı biliriz biz en iyi
Ey cesur! ey sevgili! sıkıysa bak gözlerime
Taşa çeviririm seni, mum gibi eritirim
Çocukluk acıları pazılarımdır benim
Ah ben ne güçlü ne unutkanım bilemezsin.

“balomuz gece yarısını gece başlayıp
Canımız isteyince biter”

Kandırdur arabalarıyla dolanmayız biz
Cam kırıklarında dans etmek varken
Babasız kızlar korusu:
Küfredip kavga çıkarırız
Çirkiniz! çirkiniz! çirkiniz
Babamız bizi sevmedi
Cümlelizin hakkından geliriz
Yaralarımıza şap dökerek büyüttük kendimizi
Göçebeyiz; talan eder tüyeriz
Hayat, baskınımıza mazur bir davet yeridir
Arka kapıları tekmeler içeri gireriz
Yaklaşma yakarım, dumanını üflediğim gibi
Keyfime bakarım

Ön kapıdan ve sırayla
Buyrun kibar hanımlar beyler
Babanız sizi sevdi de ne oldu?
Korkak, kör ve bok gibisiniz.¹

Şimdi bir hayal gibi babam.

Varlığı bir hayal gibi, gölgeler içinde bir akşam ve pazar insanı. Çizgili pijamasıyla radyodan maç yayını dinlediğini, bizi denize götürdüğünü hatırladığım, oğlu olmadığı için çok üzülen ve kapımızın önünden geçen delikanlılara kızıp bağırان bir hayal.

Yokluğu, varlığından daha belirgin.

Bizi annemin kocası olmak zorunda bırakan, sahipsiz kız yaftasını boynumuza asan, kendi kendinin saçını okşayıp aferin diyen diyemeyen kızlar, çocukluğu erken bitmiş çocuklar olmaya zorlayan şey, onun yokluğuydu. Ne kadar yoksunluğumuz varsa hepsini erkeksizliğe bağlayan bir girdapta yolumuzu bulmaya çalıştık. Elimizden şefkatle tutsundu bizi sevecek erkek, korusundu bizi, gücüyle kuşatsındı, bizden çok bilsin, öğretsin ve ama onaylasındı bizi, beğensin ve saçımızı okşasındı. *Babamız olsundu...*

Varlığıyla hayatımızın önüne dikilecek olan babam, yokluğuyla hayatımızın önüne dikilmişti. *Babam, rolünü kocaman bir dünyaya devredip gitmişti.*

Bana sesleniyorsun. Dudaklarımı okuyacağın kadar yakınına geliyorum.

“Ne oldu?”

Gözlerin korkuyla büyüdü. İçindeki karanlık kalbimi hoplatıyor.

“Ya sizi bir daha göremezsem?.. Ben çok korkuyorum.”

Bu basit, bu sıradan cümle bütün ömrünün özeti. Bütün kadın-ömürlerin özeti, ölümün çocuklarını görememek demek olduğu.

İçim yanıyor anne, çok yanıyor ama çarem yok, sana gerçek bir cevabım yok. Boynuna sarılıp sahte cevaplar veriyorum. Hayır, olmayacak öyle bir şey. Birbirimizi göreceğiz daha. Çay içip sohbet edeceğiz mutfak masasında. Kızarmış ekmeğin kokusu keyifle dolanacak aramızda.

Kokunu çekiyorum içime. Ellerini öpüyorum. Hayır, olmayacak öyle bir şey. Daha değil...

“Sakın düşünme böyle şeyler, ameliyat bitince çay içeceğiz beraber, tamam mı?”

“Tamam.”

Daraltılmış ömrünü genişletmeyi ne çok istedim, bilemezsin.

6 Ekim 1928’de Edirne’de “Vatandaş Türkçe Konuş” pankartı, yırtılınca Türk gençleri Yahudilere saldırdı; 29 Ekim 1929’da New York Borsası çöktü, büyük ekonomik buhran başladı; 20 Mart 1933’te Nazilerin ilk toplama kampı açıldı; 21 Mart 1937’de başlayan Dersim İsyanı 22 Ekim’de bastırıldı; 21 Ocak 1943’te Varlık Vergisini ödemeyen gayrimüslimler borçlarını “bedenen çalışarak ödemeleri” için çalışma kamplarına gönderildi; 6 Ağustos 1945’te ABD Japonya’nın Hiroşima kentine atom bombası attı, 80 bine yakın insan öldü, bütün kent yok oldu; 3 Nisan 1948’de ABD Başkanı Truman, Türkiye’ye ekonomik yardımları içeren Marshall Planı’nı imzaladı...

Sen hepsinden habersizsin. Sessiz dünyanda, saatli maarif takviminin arka yüzlerindeki yemek tariflerini biriktiriyor, annenin dizi dibinde yaşıyor, kim bilir neler hayal ediyorsun. Güzelsin. İncecik belin, kıvırcık kumral saçların, hayatı hafifleten bir gülüşün var. Mutlu musun? Kenarları tırtıklı siyah beyaz fotoğraflarına bakılırsa, yüzün hep gülüyor. Bir piknikte annenle takım diktirdiğiniz elbisenle bir kilimin üstünden bakıyorsun; eski zaman stüdyolarında dalgalı deniz dekorunun önünde eteğini iki ucundan tutup poz vermişsin, siyah çorapların buruşup bileğine inivermiş, beyaz bir sandalın içinden el sallıyorsun. Hep gülüyorsun. Geniş, ferah, insanın zehrini alan bir gülüşün var.

Gerçekten mutlu musun? İcini yakan soruları nerende saklıyorsun? Her sabah aynı cıvıltıyla kalkıyorsun sessiz gecedен; hayatla başa çıkma yolun bu mu, kim bilir?.. Senin de ağırbaşlı baba elleriyle okşanmamış saçların var. Sen de bir kadın-evde, erkek gölgesinin değmediği loş odalarda yaşıyorsun. Kim sevecek seni? Sever mi kusuruna rağmen? Hayatının düğümlü sorusu bu.

Elimi sımsıkı tutuyorsun. Hastabakıcı seni sedyeye almadan soruyor: “Tuvalet ihtiyacını giderdin mi? Mesanen ve bağırsakların boş olmalı.” Bezini çıkarırken, utanıyorsun. Vücudun ağır, külçe gibi, sağına soluna dönemedikçe çarşaf kirleniyor, canın sıkılıyor. Ne yapalım, sıkılma, dur, bitti...

Ameliyathaneye giderken hiç bırakmıyorsun elimi. Ellerin buz gibi. Gülümsüyorum, hiç korkmuyormuş gibi yapıyorum, sanki bir bademcik ameliyatıymış bu, hiç önemli değilmiş... İyi de ya seni bir daha göremezsem anne? Ne olacak benim bu seninle yaşayan çözümsüz sorularım, kim verecek cevabını, nasıl vereceğim?

Babasız bir evin hem annesi hem babası olan anneler kadar baba olabilmış midir bir baba?

70'li yıllar. Bakkallarda hiçbir şey yok, gaz, tuz, yağ, şeker hep tezgâh altında. Havada inceden bir sonbahar kasveti. Sabahın karanlığında yağmurun ıslak soluğuyla ürperiyoruz iki kardeş. Elimizdeki eski pazar arabasının içinde, evde ne kadar bidon, şişe varsa hepsi. Benzin istasyonunda kuyruğa giriyoruz. Azıcık uykumuz dağılınca eğleniyoruz kuyrukta. Söylenenler, sıra kavgası edenler, şunun göbeğine bak, bunun tipi ne sinir... Kollarımıza ağır geliyor gaz bidonları, bükülüyoruz sağa sola ama eve gaz getirmek, senin binlerce aferinini hak etmek, senin bir derdine derman olmak demek. *Yorgunluğum bana mutluluk veriyor. Senin gibiyim farkında olmadan, sen olmaya hazırlanıyorum.*

Yağ bitince Fethi Abi'ye gidiyoruz. Zengin kuzenine. Onun tanıdığı toptancılar var, o bulur. Hadi, diyorsun, gidelim. Ödevim var anne. Ama ben sensiz gidemem ki, anlatamam tek başıma, anlayamam. Kalkıyorum ödevin başından, kolaylıkla, gocunmadan. Gece yaparım, önemli değil. *Ben önemli değilim, sen de değilsin, peki önemli olan kim?*

Eğilip giyiyorum kırmızı şeritli siyah botlarımı. Sen üzerine kırçilli eski mantonu geçiriyorsun. Koluma giriyorsun karanlık sokakta. On dört yaşındaki ben, hayatı anlamakla boğuşan yeniyetme sulugözlü kız, büyüyorum sen koluma girince. Güçlü oluyorum, benim boyum yaşıma başım büyüyor. Korkularım uzaklaşıyor; çünkü senin korkularınla başa çıkmak lazım. Yürüyüşün tıpkı babana benziyor diyorsun, her koluma girdiğinde dediğin gibi. Babam oluyorum ben o sırada, seni koruyup kollayan erkek oluyorum. Seviyorum bu duyguyu, kapattığım boşluğu, ben varken senin bir erkeğe muhtaç olmamanı. Ben varken sen iyisin ve o zaman kayboluyor içimdeki küçük kız çocuğu, büyüyorum.

Beş katlı mavi apartmanın çatı katına çıkıyoruz asansörle. Apartmanın cümle kapısından içeriye girdiğimiz anda beyaz mermerin üzerinde lekeler bırakırken ayakkabılarımız, bir başka hava sarıyor üzerimizi. Issız, yabancı. Bembeyaz bir halının üzerinde dolaşan küçük hamamböcekleri gibiyiz. Sen kolumdayken büyüyen boyum küçülüyor yeniden. Dışarda utanmadığım ayakkabılarım, senin eski kırçilli manton, çiçekli eşarbin evin hanımı kapıyı açıp da ayakkabılarımıza baktığında utandırıyor beni, eğilip çözerken bağcıklarımı utancı öfkeyle yeniyorum. Yeniden doğrulurken silahlarımı kuşanıyorum. İçerde, deniz gören bir sofranın başında Fethi Abi. Sanki hep tanımadığım yemekler oluyor bu sofrada. Tabaklarından mı, sofraya örtüsünden mi, duvarın yarısını kaplayan tabloda mı, bilmiyorum, yaklaşmak istemiyorum. “Gelin bakalım,” diyor abi. Sofraya uzak bir sandalyeye iliştiriyoruz. Senin, merhamet isteyen sesin çınlıyor salonda. Denizin üstüne lacivert rengi bir akşam iniyor. Sofranın üstündeki yuvarlak avizeden çubuklu ışıklar dökülüyor porselen tabaklara. İyi, diyor abi, yarın biriyle yollarım. Bin kere teşekkür ediyorsun. Bana dönüyor abi, “Sen nasılsın cimcime?” diye soruyor gülerek. Gülmüyorum. Dünyanın bütün deniz gören sofralarından, kalamarlarından ve yumuşacık ışıkları olan avizelerinden nefret ediyorum. Ve senden de anne, kırçilli paltonun içinde eğilen omuzlarından, acındırıcı sesinden, bükük boynundan, çamurlu ayakkabılarımdan... Öfke bütün gözeneklerimden dışarı fışkırıyor.

Sokağın karanlığına çıkıyoruz yeniden. Seni durdurup bir sokak lambasının altında tane tane soruyorum:

“Neden öyle konuşuyorsun?”

“Anlamadım, nasıl?”

“Öyle işte, bize acısınlara diye...”

Önden yürüyorum hızlı hızlı. Yürürken konuşamayacağını bilerek seni cezalandırıyorum. Koluma da giremezsin, kızgınım sana. Arkamdan geliyorsun koşar adım. Sonra birden tökezliyorsun karanlık yokuşun başında. Ayağın burkuluyor, bağıırıyorsun. Koşup dönüyorum geriye, tutuyorum elinden sımsıkı.

“Anne, ne oldu? Acıyor mu? Tut elimi.”

Affet beni anne, sana kızmadım, senden nefret etmiyorum, seni o kadar çok seviyorum ki, kimseye muhtaç olmayacağın bir hayat vermenin hayallerini kuruyorum ben, hep bunu anne, hatıra defterime seni yazıyorum anne, bu hayallerimi... Bir daha öyle yapmam, sana kızmam, biliyorum, suçluyum.

Boyum küçük, gölgem büyük akşamın duvarlarında. Elini tutuyorum sımsıkı. Öfkem yok, nefretim yok; suçluluk duygusunun ağır, yoğun bataklığında kayboldular. Ben de kayboldum. Seçemiyorum kalbimde durmadan yer değiştiren duyguları, kuytulara saklanıp çıkı çıkıveriyorlar sıralı sırasız, birbirlerini ittirerek. Hepsinin önünde o kalıyor, en baskın, en büyük, hep ortada; pişmanlık ve suçluluk.

Ameliyathane kapısının önünde, bekleme salonundayız. Bir ekran koymuşlar tepeye, ameliyattaki hastalar hakkında bilgi veriyor. “Ahmet Solmaz, ameliyat bitti, yoğun bakımda”, “Necmiye Güler, hasta ameliyata hazırlanıyor.” Gözümüz sürekli ekranda. Senin adın daha çıkmadı. Neredesin, ne yapıyorsun, keşke yanında olabilseydim.

Dışarıda sıcak bir ilkbahar gününün buğusuyla neşeli hava. Bir simitle çayı arkadaş edip bankta oturacağın ve hayata dair güzel hayaller kuracağın bir gün. Hastane koridorları soğuk. Bekleme salonu soğuk, ışıksız. Bahçeye çıkıyorum. Hastane bahçesinin özel bir kokusu var, özel bir rengi. Tozlu sarı renkte belli aralarla yerleştirilmiş banklar, izmarit ve plastik ayran kutularıyla dolmuş çöp kutuları, kirli beyaz kâğıda sarılmış simitler, plastik bardakta içilen acele çaylar, hiç eksik olmayan ambulans sesleri, beyaz önlükleriyle kendinden emin bir tanrı gibi yürüyen doktorlar ve onlara kulları gibi bakan hasta yakınları, yerden neyi alıp ağzına attığına bakılmayan çocuklar, bakımsız çimenler, az ilerde kırık dökük bir çocuk parkı, tabldot yemek çıkaran lokantalar, hamburgerciler, medikal ürün satan dükkânlar, sinirli sinirli sigara içip bir yerlere telefon eden kocalarına hiç soru sormamayı öğrenmiş uzun etekli, başörtülü genç kadınlar, çöktüğü yerden kalkamayan ihtiyar adamlar, mahalleden topluca gelip ziyaret saatini bekleyen kadınlar, yerdeki ekmek kırıntılarına konup kalkan serçeler... O bahçede seni beklediğime, ölümün başucumuzda olduğuna inanamıyorum. Kendimden korkuyorum, içim daralıyor, koşmak, bağırarak, kırıp dökmek istiyorum. Neden yanında değildim ben, neden? Düştüğünde, düşmeden, hep, her zaman... Neden? Seni neden bıraktım?

Küçük kentimi seviyordum. Güneşli ayazlarını, ince yağmurlardan sonra topraktan yükselen kokusunu, çarşının başında üç demet beşe nergis satan çiçekçi kadınlarını, dalgalı lacivert-gri körfezi, yürüyerek gezdiğim caddelerini, Rum ve Yahudi evlerinin arasından uzanan arnavutkaldırımı sokaklarını seviyordum. Evimdeydim orada. Arkamı dönsem bahçe, ileriye yürüsem tanıdık yüzler. Dilsiz oduncu, şişman kalaycı, sütçünün sinekleri kovalamak için başını sallayıp duran yaşlı beygiri, evinden çıkamayan Giritli teyze, kapı önlerindeki yağ tenekelerinde sardunyalar, yazlık sinema, Yedi Kardeşler dondurmacısının öğleden sonraları gelen arabası, Deli Müşerref, Geri Zekâlı Selo, deniz kıyısındaki okulum, trolleybüsün boynuzları, ölmüşlerin ruhuna sokakta dağıtılan lokmalar, uzun yaz akşamları, hıdrellez geceleri, pencerelerden sarkan gençliğimiz...

Ama büyük bir şehir vardı uzaklarda. Dalgaları beni çağıran. Senin dizinin dibi, hayaller değildi, koşmak koşmak ve rüzgâra yüzünü dönüp yarın ne olacak demek değildi, menzilin ufka doğru uzanması değildi, ben değildim.

Aşktan bildim gidişimi. Öyle miydi gerçekten?

Ben olsaydım yanında, sana yakın bir evde olurdum. Aynı mahallede, hatta aynı apartmanda. Sen bana gelirdin geceleri yatmaya. Ben sana gelirdim yalnızlığına yoldaş olmaya. O kilim orada olmazdı belki. Sen takılıp düşmezdin. Akşam yemeğini bende yerdin belki, kendine bir avuç yemek ısıtmak için kalkıp gitmezdin mutfığa. Düştün diyelim, hemen ulaşırdım sana. Çünkü her an senden haberli olacak kadar yakın olurdum sana. O kadar yatmazdın kapının önünde. Koşardım hemen, sana iyi bakacak bir hastane sorardım arkadaşlara, tanıdık doktor bulurduk, belki olmazdı böyle, belki olmazdı. Ben olmadığım için başına geldi bütün bunlar. Ben senin küçük kızındım. Evden en son giden. Seni yapayalnız bırakan. Bırakmamalıydım. Veya gittim ya hani, oldu bir kere, dönmenin yolunu bulmalıydım, iş bulmalı, hayatımı ayarlamalı, sana dönmeliydim. Senden her ayrıldığımda, arkamdan su dökerken ağladığında, ağlayacağıma faydasız, çare düşünmeliydim, gözyaşlarını silip sana müjde vermeliydim, anne artık geliyorum ben... Kızımı da alıp, karşıdaki okula verip... Nasıl da sevinirdin. Sevindiremedim seni ben, üzdüm, bıraktım. Bırakmamalıydım. Böyle olmamalıydı.

Kadınlar suçluluk duygusuyla doğar ve yaşarlar. Yolunda gitmeyen her şeyden hep onlar sorumludur; yanan yemekten, sehpanın üstündeki tozdan, çocuğun otobüste ağlamasından, altına çiş kaçırmamasından, kötü gelen karnesinden, kocaya kaçan kızından, serserilik eden oğlundan, yolda peşine takılan adamdan, dizinin üstüne çıkan eteğinden görünen bacaklarından, mutfakta hamarat yatakta şıllık olmamaktan, kocanın asık suratından, hovardalığundan, içkisinden, eve giren üç kuruşu idare edememekten, yırtık faniladan, buruşuk gömlekten, kalabalıkta kalçasına yediği çimdikten, çorbanın soğukluğundan, çayın deminden, çocukların zayıf not almasından, kocanın yerli yersiz bağırmasından, evin içinde yitip giden huzurdan, babayla çocuklar arasında sağlam bir köprü olamamaktan, herkesin ruh halini ayrı ayrı anlayamamaktan, kendi ruhunu mutfağın unutulmuş bir kuytusuna iyice saklayamamaktan. Suçludur. Kimsenin hatırlatmasına gerek yoktur bunu, daha çocukken, hayatta yolunda gitmeyen her şeyi düzeltmeye ayar edilir kız çocuklar. Eteğini ört, fazla gülme, idare et, getiriver bir bardak su, ne olur ki, cevap verme...

Şimdi burada, bu hastalık kokulu loş odada bakarken maziye, kendimi seçtiğime mi inanmalıyım? Kendimi ve yaşamımı... Seçtim mi? Ne yaptığımı bilmeden ben, kendi hayatıma yürümeyi mi seçtim gerçekten? Diyelim öyle oldu, diyelim ben kendimi seçtim, bütün hücrelerimle sana bağlandığım bir hayata karşı kendi hayatımı; değdi mi buna? Senin onca yıl arkamdan döktüğün gözyaşına, elime yollukları tutuştururken sessizce boynunu bükmene, bir daha ne zaman gelirsin diye sormana, yalnızlığını hastalığını korkularını takıntılarını çaresizliğini dizilerini bir avuç yemeğini pazarını bakkalını çalan telefona komşu çağırmanı bensiz yaşamana değdi mi? Ben değer miydim buna?

Kendine değer vermemeyi öğretir anneler kızlarına. Başkası için yaşamayı. Kendilerinde var olmayan değeri kimden isteyeceklerini bilmezler ama kimden istemeyeceklerini bilirler; koca ve oğullar rahat bırakılacak, onlardan bir şey beklenmeyecek ama kız çocuk annenin kolu bacağı kalbi karnı beyni gözü kulağı olacaktır. Onunla didişilecek, adamlara duyurmadan fısır fısır kavgalar edilecek, dertler dökülecek, kalpler kırılıp kırılıp tamir edilecektir.

Birbirimizin değersizlik duygusunu ancak biz çekip alabilirdik birbirimizden anne, başka kimse yoktu, biliyorum. Ama ben ne yaparsam yapayım, senin hayatını yeni baştan yazamazdım ki. Senden öğrenmediğim değer ve benlik duygusuyla boğuşurken, seninle mi kavgı ediyordum, yoksa kendimle mi?

Biz kızlar annemizi mutsuz ederiz, o olmayı reddederek. Kavga ederiz onunla, onda gördüğümüz kendimizle. Karşılıklı ağlarız sonra. Neye ağladığımızı bilmeden. Bu hayattaki en gerçek dostlar olduğumuzu ta içimizde biliriz de, neden böyle düşman olduğumuzu bilemeyiz. Bizi hayat boyu karnındaki sıvının içinde tutmayı dileyen annemizle, büyüyüp başka biri olmayı isteyen biz kızlar arasındaki o kırılma noktasında hepimiz acı çekeriz. Ayrılmalarımız sancılıdır hep, acı ve keder yüklüdür. Oğullar, daha bıyığı terlemeden yürüyüp gider onu çağırın hayata; biz gidemeyiz. Şiddet, bazen vuran bir eldir, bazen okşayan. Bazen bağırın bir sestir, bazen merhamet isteyen. Biz, her şeyden, her şeyden önce kendimizden vazgeçmeyi öğreniriz.

Hayatın bize göre olmadığını öğretirler, *biz hayata göre oluruz.*

Telefonum alıyor. Öteki uçta, seni bırakıp da peşinden gittiğim erkek. Seni soruyor, nasıl, ameliyata girdi mi?

Evet, girdi. Peki hayatla ölüm, geçmişle gelecek arasında sıkışıp kaldığım bu duvar dibinde sen neden yanımda değilsin? Neredesin sen? Ben, annemin aynasında kırıp paramparça ettiğim benliğimi her allahın günü gecesi onarmaya çalışırken senin yanındaydım. Seni kendimden ayırmadım hiç. Oysa şimdi, sesinin tınısı bana nasıl da uzak, nasıl yabancı... O uzak şehirde yaşadığım bir yarı ömür, sen ve ben, nasıl da uzaklaşıyor benden. Annemin karnına geri döndüm ben, karanlık bir sıvının içinde kederimle, sancılarım la baş başayım, nefes alamıyorum, acı çekiyorum, tenimdeki her nokta cayır cayır yanıyor. Sen neredesin?

Kendi ırmağının başında, akan suyunla bir nereye gidiyorsun? En önemlisi, sen değer miydin bunlara?

Telefonu kapatırken ağlıyorum. Anne, bak gene baş başayız. Ne senin ne de benim yanımda kimse var. Baş başayız, yalnızız ve yine acı çekiyoruz.

Çocukluğumun ve gençliğimin labirentlerinde kendimi ararken aynı anda seni üzmeyen bir kız ve kendi kendimin annesi olmak öyle yorucuydu ki anne... Azaplar ve öfkelerle birbirimizi üzerken biz, bize bunu yapan hayat erkekliğin diliyle üzerimize geliyordu. Biz acı çekerken küçük evlerimizde; sokaklar caddeler otobüsler ışıltılı geceler aşklar sevişmeler stadyumlar gece kulüpleri dükkânlar küfürler kahveler piştiler pokerler spor totolar otuzbirler sinemalar genelevler pavyonlar mahalle maçları erkeklerindi. Hayatın oyuncuları onlardı, kenarda duran izleyicilerdik biz... Oyuna katılmamız yasaklanmıştı, tezahürat serbestti. Oyuna, ancak onların yanında, ardında bir yer edinip, onları alkışlayarak katılabilirdik. Bu yüzdendi hepimizin, başka ne olursa olsun en başta gelin olmayı hayal etmemiz. Annelerimizden öğrendiğimiz ne varsa, sevgi ilgi şefkat sadakat ve feda feda feda, sevdiğimiz erkeğin hayatına boca edeceğimiz günleri içimiz titreyerek düşlememiz, bu yüzdendi.

Oyunun kuralını bana öğreten sendin anne. Adam öyle istiyorsa yapıver, gidiver, geliver, yoksa geçim olmaz diyen sendin. Bana bu oyunda yedek oyuncu olduğumu öğreten sendin anne, sana öğreten annen, ona öğreten annesi... *İyi de bu oyunun kurallarını hepimize birden öğreten kimdi?*

Ekranda adın çıkıyor sonunda: Ameliyattan çıktı, yoğun bakımda.

Seviniyoruz, ağlıyoruz, merak ediyoruz. Yüzün, gözümün önünden gitmiyor. Korkuyla bakan, anlamadan bakan, dehşetle koyulaşan gözlerin hep gözümün önünde. Görünmez olsam şimdi, yanına gelsem, elini tutup seni oradan kaldırsam, çocukluğumun gecelerindeki gibi yatağıma geri dönsek el ele, korkma anne desem, bak kimse yok, içim ürperdiği halde aldırıyor gibi gülsem, aman anne, sen de her şeyden korkuyorsun desem gülerек sana, kanarsın... Kanar mısın? Kanmadığını şimdi anlıyorum, kanmış gibi yaptığını. Korkmaya devam ettiğini.

Ruhumuza saldıkları korkunun ömür boyu orada kalmasını sağladılar çünkü. Geceler karanlık, sokaklar güvensiz, kız çocuklar genç kızlar evliler dullar yaşlılar dikkat, aman ha, sadece birbirinize tutunun, korkulu hikâyelerinizi kulaktan kulağa fısıldayın, ağlayın, katlanın, korkun, boyun eğin, hiç unutmayan kalbinizi kızlarınıza miras bırakın, yoksa... anneanneden anneye anneden kıza kızdan toruna sürsün korku, yoksa...

sütçü geldi, dur, ali efendi paranı getireyim, para mühim değil hanım, neden, dul kadınsın, yalnızsın, vardır bir ere ihtiyacın, çabuk parayı at önüne, kapıyı sımsıkı kapat, titremesin ellerin...

hoşgeldin oğlum, karın nerede, o yok, ben geldim, yaa, bizimki doğum yaptı çirkinleşti, bak senin bacakların bu yaşta hâlâ ne güzel, ben çarşıya çıkacaktım oğlum, hadi evine git, kapıyı sımsıkı kapat, titremeni belli etme, kızın korkar...

kızın pek güzelmiş, sus, anlarsa korkar yavrucak, duymasın, kulakla değil işimiz, keh keh keh, sus diyorum, hadi çık git buradan, yoksa çığlık atarım, konu komşuyu toplarım bak, kapıyı sımsıkı kapat, bahçeye bensiz çıkmayacaksın, neden anne, nedeni yok, çıkmayacaksın, o kadar...

issız, karanlık sokaklar, gidin, ben namuslu bir kadını, ilaç almaya çıktım, peşimi bırakın, imdaaat...

bahçedeki tuvaletin kapısı yıkık dökük, çişini yapmak için eğildi küçük kız, kapı zorlanıyor, annecim, imdat, kim var orada, gidin, ben varım, gidin, annecim, yetiş...

korkma, ben geldim, duyuyor musun, aç kapıyı, yanlışlık olmuş, kimse yok sanmışlar, kör olsunlar inşallah, konuşsana, susma, bak korkuyorum, konuşmuyor çocuk, yürü doktora gidelim, bir şey oldu kızıma...

gel bakayım, sen şeker seversin, değil mi, gel biraz okşayayım seni, korkma, amcan sayılırım ben senin, hadi, şekerini ye, dur bakayım, büyümüş müsün, goncalar çıkmış, hah hah, dur, kaçma...

ben büyümek istemiyorum anne, bak tülbent bağladım memelerimin üstüne, basılsın diye, görünmesin, dümdüz olsun,

istemiyorum anne ben...

ıssız alacakaranlık eylül sabahını örtüyor, yeni okul çantası keyifle salınıyor, yeni forma tam üstüne göre, bir abi yaklaşıyor arkadan, saatin var mı, var, ilkokul bitirme hediyesi, bakayım abi, kalçanı avuçluyor bir el, amına el koyayım, koş koş koş, çabuk ol, ya gelirse peşinden, kalbin yerinden çıkacak...

otobüs tıklım tıklım, bir kuytuya yerleşiyorsun, birden bir şey önüne geliyor, kafanı kaldırıp bakıyorsun, önünde dikilmiş kocaman bir amca, fötr şapkası, bond çantası, tiril tiril takım elbisesi, çantası değişordur, değil mi, aşağıya, önüne bakıyorsun, hayır, amcanın eli orana sürtünüyor, tekrar kaldırıyorsun başını, gözlerin korkuyla hayretle kocaman açılmış, amca gülümsüyor, miden ağzına geliyor birden, kusacaksın, otobüsten aşağıya atlıyorsun ilk durakta, çöküyorsun yere, öğürmekten için çıkacak...

okul kapısında bir abi, seni gözlüyor, üç gündür orada, sabah akşam takip ediyor, ağlaya ağlaya anlatıyorsun kızlara, toplanıp pencereden bakıyorsunuz oğlana, öğretmene söyledik diye bağılıyor biri, kaçıyor, sabah kızlar karşılıyor seni, akşam uğurluyorlar, arkana bakıyorsun durmadan, yok ama gene de dizlerin titriyor hep...

akraba amca denize götürüyor, allah razı olsun, iyi adam, kızlar hadi açın bacağınızı arasından geçeyim, açıyoruz, geçerken oramızı elliyor, yanlışlık olmuştur, hiçbirimiz birbirimize söylemiyoruz, ayıp, bu amca bizi denize getirdi, annemi de tanıyor, olur mu öyle şey, kabinde giyinirken amcanın uzun boylu gölgesi kapının önünde, yukardan bakıyor daha patlamamış tomurcuk memelerine, örtüyorsun telaşla, hah hah, ne var, ben amcanızım, hadi giyinin, ben bekliyorum, midedeki bulantıyı unutmaya çalışıyorsun, sen yanlış anladın, unut unut unut

unut, ama adamın bakışlarındaki koyuluk gülüşündeki sümüksü kayganlık aklından gitmiyor...

sevgilim eve çağırdı, n'olur gitsek, gitmeyelim, bir şey olmaz, hadi gel, sen de varsın nasılsa, birer bira içelim mi, olur, olmaz, olur, bir bardak yalnız, nerede arkadaşın, tuvalete gitti, ama ses yok, dur ben bakayım, sen burada bekle, bekle bekle, ses yok, içeriye gidiyorsun, pis bir yatak, dağınık, grileşmiş bir çarşaf, buruşuk yastıklar, arkadaşın uzanmış, gözlerini açamıyor, sarhoş, sevgili kızın okul formasını sıyırmış, bacaklarını okşuyor, hadi kalk, çabuk, çekil şuradan, bak babası polis ha, seni bulur gebertir, korktu şükür, hadi kalk, yüzünü yıka, çabuk, gidiyoruz...

içerde misafir günü, tatlılar tuzlular börekler çaylar birbirini açan laflar gülüşmeler, yardım etmek için kalkıyor genç kız, evin erkeği amca gelmiş, içerde oturuyor, ona da çay vermek lazım, tepsiyi alıyor, çaylardan birini amcaya uzatıyor, amcanın elleri göğüslerinde, sıkıyor, yüzünde bir sırıtma, içeriye bakıyor korkuyla, karısı görecektir, allahım n'aparım ben, tepsiyi bırakıyor masaya, dökülen çaylardan elleri yanıyor, koşuyor içeriye, kadınların yanına, kalbi gümbür gümbür, yanlış mı anladım, amca o, şu teyzenin kocası, acaba çayı almak istedi de eli mi değdi, ama o sırıttı, anne hadi kalkalım, ne oldu ki, daha çayım bitmedi, ben gideyim o zaman, anahtarı alıp koşuyor, banyo kovağını kaynar suyla doldurup maşrapalarla döküyor göğüslerine, ağlıyor, evleneyim ben artık, kocam sahip çıkar hiç değilse...

arkadaşın davet ediyor, nişanlısının evine, oğlanın odasında oturuyorsunuz, arkadaşın çay doldurmaya gidiyor, nişanlı yüzünü yaklaşıyor, elleri saçlarında, pis nefesi yüzüne üflüyor, sen bambaşkasın diyor, şaşkınlıkla büyüyor gözlerin, ne yapmalı, arkadaşın duyarsa yıkılır, belki de inanmaz, koş, çık bu odadan, ben yardım edeyim, arkadaşınla beraber odaya döndüğünde

adam gülümseyerek bakıyor yüzüne, senin bu arkadaşını çok seviyorum, valla kardeşim gibi, sarılıp boynundan öpüyor nişanlısını, nişanlı mutlu, senin gülüşün çarpılmış, tabii kardeş gibiyiz, çok çay içtim galiba, midem bulandı, ben kalkayım...

sinemanın karanlığında el ele olmak güzel, perdede mutlu aşk, yanında sevgili, birden yakandan içeri bir el giriyor, yavaşça okşamaya başlıyor göğsünü, irkiliyorsun, bu değildi hayal ettiğim, kolunu kaldırıyorsun yavaşça, engellemek için, el ısrarlı, baskıcı, zorluyor, susuyorsun, rezalet çıkarma, sus, bir gün olacaktı nasılsa, seviyorsun bu oğlanı, sus, sevgini düşün, iyi şeyler düşün, sinema karanlığında ellenmek diye düşünme, seviyor diye düşün, o zaman karnın ağrımaz belki, kalbin kırılmaz...

matematik hocası beyaz saçlı, kirli mavi önlük giyiyor, ağzından tükürükler saçıyor konuşurken, sırada yanına oturuyor kız çocuklarının, aferin, çöz bakayım diyor, boynumuzdan elini atıyor, koltukaltımızdan sokuyor sonra, göğüslerimizi elliyor, bütün kızlar biliyoruz bunu, on iki yaşında çoktan öğrenmiş oluyoruz çünkü böyle bir şeyin olduğunu, kime denk gelecek bugün diyoruz, kollarımızı sımsıkı yanımıza yapıştırıyoruz koltukaltımızdan tebeşir kokan pis elini sokmasın diye, o açıyor gene kilitli kollarımızı, buluyor bir yolunu, bulamazsa kalkıp başka bir kızın yanına oturuyor, kollarını sımsıkı yapıştırmayı becerememiş birinin yanına, kimseye bir şey söylemiyoruz, erkek arkadaşlara annelere öteki hocalara, bu sadece bizim paylaştığımız bir sır, kendi kendimize, kendi küçük çarelerimizle savaştığımız, yenildiğimiz, ama sadece bize ait olması gerektiğini öğrendiğimiz, ders bitince yorgun bir savaşçı gibi ağrıyan kollarımızı, kasılan vücudumuzu, didiklenmiş ruhumuzu sıraların üzerinde dinlendirdiğimiz ve sadece bizim bildiğimiz bir günah gibi...

fıkırdak diyorlar o kız için, yollu diyorlar, gömleğinin yakasını açıp göz süzdüğünü söylüyorlar, annesi yatalakmış, babası emekli,

yoksul bir evin büyük kızı, kel kafalı kısa boylu spor hocasının kucağında yakalanıyor bir gün, spor odasında, okul çalkalanıyor, kıza uzaklaştırma veriliyor, hoca devam, okul takımındaki erkek öğrenciler takılıyor, hocam götürdün mü malı, gülüyorlar, biz anlamamış gibi yapıyoruz, duymamış gibi, bilmiyormuş gibi, sadece onların bildiği dili bilmiyor gibi yapıyoruz, bildiğimiz anlaşılırsa bizi de konuşurlar çünkü o dille, korkuyoruz, masum aile kızları olduğumuzu kanıtlamak için omuzlarımıza inen örgülerimizi iki yana sallayıp susuyoruz...

deniz kıyısında gürültüyle konuşup gülen öğrenciler, paydostan sonra gençliğe kaçmışlar, birden önde müdür muavini, kısa boylu nefret dolu cumhuriyet öğretmeni, arkada üç kişilik hoca takımı baskın yapıyor, oğlanlara hadi bakayım dağılın diyorlar, kızları önlerine alıp okulun bahçesine sokuyorlar, tek sıra yürüyor kızlar aşağılayıcı bakışların arasında, müdürün önüne götürüyor kızları milli değerlere bağlı muavin, etekleri hep dizaltında, saçları hep kalıp gibi, tek tel uçuşmuyor koca kafasında, bakışlarında kanunsuz tek bir gölge yok, müdür bağırp çağırıyor, birer tokat atıyor, baban yoktu senin, değil mi, utanmaz, babasız olunca böyle mi olacaksınız hep, tokattan yanmıyor yanağı, kalbi yanıyor, peki müdür bey, kabinin üstünden soyunan küçük kıza bakan, koltukaltından göğüsleri elleyen, otobüs kalabalığında küçük kızları sıkıştıran o adamlar baba değil mi, nedir bu lanet yalan, kimsizin siz, bağırmak istiyor...

tezgâhtar on yedisinde, patron on yaş büyük, nişanlısı sarı saçlı güler yüzlü uzun boylu bir genç kadın, patron deneme kabinine sokup bir gün tezgâhtarı öpüyor, kızın başı dönüyor, adamın yüzüne batan bıyıklarına bayılıyor, kendini kocaman bir kadın gibi hissediyor, her sabah bir başka macera var artık dükkânda, deneme kabininin etrafında geçen tedirgin, korkak ve istekli anlar, utançla arzu, azapla aşk iç içe, gençsin, çok genç, çok saf, aşkla dolu, sana âşık sanıyorsun, ama değil...

kız siyasi olmuş, öyle diyorlar, komünist, allahsız, bir gece anne ayrı baba bir abisi, şuncacık çocukken ona annelik yapan kadının kızı yani, babadan kardeşinin odasına geliyor, komünistler verir herkese diyor, versene...

adam kızla nişanlı, evlenecekler ya, kız sevişiyor, hamile kalıyor, adam diyor ki benden mi bakalım ve gidiyor, kız yalnız, kız intihar edecek, bol elbiseler, odalara kapanmalar, annesi anlıyor, gönderiyorlar kızı uzak şehirlere, doğuruyor, kadın yaralı, kadın sevilmemiş, kadın artık hep eksikli...

kadın çok güzel, dul, seviyor bir delikanlıyı, kapı karşı komşusu, açıyor evini ona, yemekler yapıyor, çamaşırlarını yıkıyor, delikanlı el değmemiş bakireyle evleniyor, kadın adının önüne eklenen bütün sıfatlara bol küfürlü kahkahalar atıyor, yalnız kaldığında ağladıklarını bilmiyor kimse...

genç kız birini seviyor, ama eski zamanlar, söylenmiyor kolayına, birine veriyorlar kızı, gerdek gecesi dokunmasın ona diye kaynar suyu döküyor omzundan aşağı...

abinin arkadaşı aşk acısı çekiyor, üzölme geçer, derken bacaklarında elini hissediyor, masanın altından okşuyor, kalakalıyor kız, ağzı dili lâl oluyor, konuşsa abisi ne der, ne yapar, hem kim inanır, susuyor, karnında bir ağrı, kalkıp tuvalete koşuyor...

deli müşerref diyorlar, suratında saf bir sırıtış, dolanıyor bütün gün sokaklarda, kocası almanya'ya gitmiş, aldırıcam sizi demiş, gidiş o gidiş, kadın delirmiş, oğlu serseri, kızına orospu diyorlar, kadını meğer mahalle delikanlılarından taksi şoförlerine ne kadar erkek varsa deniz kıyısındaki kayalıklara götürüp... büyüyünce öğreniyorsun bunu neşeli bir erkek sohbetinde, hiç gitmiyor aklından müşerref'in yüzü, ince uzun bedeni, daha on ikisinde kırılarak yürüyen kızı...

bana bakışı farklı diyor, yakıştıramadım, hem solcu hem evli hem de bizim sorumlumuz... olmaz, yok, bana öyle geliyor... gelmiyor... elimi tutuyor... mutsuzmuş çok... karısı artık apolitik olmuş... ama çocuklar var... ama sen farklısın... olmaz. istemiyorum, diyor, adamın tavırları değişiveriyor, buz gibi bir duvar, kontrollü eleştirilerin dozu giderek artıyor, arkadaşın tavrı yanlış, bence burjuva zaaflar... sebebini bir kadın biliyor, kimse inanmaz söylese, hayrandı da yüz bulamadı, yok, hizip meselesi, zaten güvenilmez biri... susuyor, susmak lazım, hem şimdi daha önemli şeyler var, şimdi değil sırası, sırası ne zaman gelir peki?

bizim açık-örtük-gizli hikâyelerimiz bunlar, bizim. siz çoğunu bilmezsiniz. biz öyle aramızda, birbirimize fısıldayarak, anlatır dururuz, korkuyu büyütürüz, boyun eğmenin diğer ucunda duran boklu değneği iyice belletiriz birbirimize, aman ha deriz, sus, senin adın çıkar, sus, başında bir adam olmazsa maskara ederler, sus, sus, sus...

susarız.

“Anne, yürümen lazım, gayret et, hadi!”

“Yapamıyorum, düşeceğim gibi geliyor...”

“Düşmezsin, ben seni tutuyorum, hadi...”

“Siz yürütün bugün ara ara, yürümesi lazım.”

Sıkıldı doktor. Gidiyor. Biz uğraşacağız, çare yok. Bir iki adım atıyor, hadi, köşeye kadar, yok, olmuyor, gücüm yetmiyor. Yatağına yatıyorsun, halsizsin belli ama acıdığımı okursan yüzümden hiç kalkmazsın, biliyorum.

“Eğer böyle yaparsan iyileşemezsin ama.”

“Deme öyle, korkuyorum.”

Ah annem, evladım annem, yapma n’olur. Sessizce ağzımı kısırdatıyorum, tane tane, yüzüne bakarak konuşuyorum.

“Sen neler geçirdin anne, babasız büyüttün bizi, bak bu yaşa getirdin, herkes aferin dedi sana, bunu da yaparsın.”

En ince noktan bu, gülümsüyorsun.

“Yaptım, değil mi? Çok zor günler geçti ama yaptım.”

6 Eylül 1955'te Atatürk'ün Selanik'te doğduğu evin bombalandığını yazdı gazeteler. Milli hisleri kabardı Türklerin, yıllarca yan yana yaşadıkları Rumlara saldırdılar. Yani şu köşedeki evin sahibi emekli Yorgo Amca'ya, Terzi Eleni'ye, Ayakkabı Tamircisi Niko'ya, sokağın başındaki Kadın Berberi Fotina'ya. Türk bayraklarıyla Sakız mimarisindeki cumbalı evlere tırmanıyor, haykırarak aşağıya çağırıyorlardı ev sahiplerini. Dükkân camlarını kırıp içindeki her şeyi sokaklara yığıyor, ateşe veriyorlardı. Yunan Konsolosluğu, fuardaki Yunan pavyonu ve bir kilisede yangın çıkıyordu.

Ertesi sabah, "Türk milleti hakareti hazmedemedi" manşetiyle çıktı Demokrat İzmir gazetesi: "İzmir, kuruluşundan bu yana dünkü kadar heyecanlanmamış ve coşmamıştır." Konsolosluktan çıkıp Alsancak rıhtımına gelen kalabalığın "Kahrolsun palikaryalar!" diye bağırıldığını anlatıyor ve semte "bir bayram havası" geldiğini ilan ediyordu.

Niko'nun bakkal dükkânı, Vasili'nin pastanesi, hüviyeti meçhul bir Rum'un bisiklet tamirhanesi, bir diğerinin çiçekçi dükkânı, Doktor Halikopolo'nun evi, 7 Eylül sabahında artık yoktu.

Anneannem, korku içinde şehrin karşı kıyısında olanları anlatan Giritli Rum komşusunu yatıştırırken sen bir köşeye sinmiş, olanları anlamaya çalışıyordun ve o sırada Karantina'da bir Rum evinde oturan mübadil aile kaygılar içindeydi. Yunanistan'dan göçen mübadillere gavur gözüyle bakıldığı yıllar henüz yakındı, baba Mehmet Naci, üç oğluna o gün dışarıya çıkmamalarını tembih etti.

Ortanca oğlun derdi ise bambaşkaydı. Lise son sınıfta arkadaşlarıyla yüzmeye gittiği bir gün, derinlere dalmış, çıktığında bir kulağının zarı patlamıştı. Zor duyuyordu ve bu sağırlık, onu hayata küstürmüştü, kızlara uzaktan bakar olmuştü.

Sense, kimseleri istemeyen telaşlı bir serçeydin. Seni beğenenler olduğunda, ilk sorduğun şey, “Sağlam mı?” olurdu. Sağlam erkek istemiyor, ağlıyordun, “Benimle alay eder,” diyordun gözyaşları içinde. Annen de kıyamıyordu, kimseciklere vermiyordu seni. Yaşıtların birer ikişer evlenirken, sen evde annenle oturuyor, nakış işliyor, yemek yapıyordun.

Sonra o Karantinalı adam çıktı karşına. Kaderi seninkine benziyordu. Hüznü, kederi yoldaş etmiş bir kırgınlık üstadına senin baharın iyi gelmez miydi hiç? Tanıştırdılar. Şiirler gidip geldi aranızda. Pembe sayfalı ufak bir cep defteri geçti elime yıllar sonra. Babamındı. Sana yazdığı şiirleri gördüm. Acemi ve kırgın bir delikanlının hayata yeniden bağlanmasının adıydın sen. Dünyayı kucaklayan geniş ve cömert gülüşün, umut veriyordu bu ince uzun yüzlü, mavi gözlü göçmen delikanlıya.

Nikâh, sonra düğün, siyah beyaz kenarları tırtıklı fotoğraflarda izlediğim hayatınız.

İlk resim, nişanlılık döneminden. Baş başa vermiş, yukarıya doğru bakıyorsunuz, sanki gökyüzüne. Mutluluk.

Nikâh resminde babam gülerken sen, yere eğmişsin yüzünü, bilinmez bir noktaya bakıyorsun. Tedirginlik.

Bir ahbabın düğününde dans ediyorsunuz. Güzelsin, çok güzel. Yüzündeki gülümsemeye ölçülü bir burukluk karışmış. Kadınlık.

Evde, aile sofrasında yan yanasınız. Diğer yanında babaannem ve halam. Gülüşüne hüznün eklenmiş. Kabullenmişlik.

Stüdyoda aile fotoğrafı. Babam gözlüklü artık, bıyık kesilmiş. Önünüzde üç kız, en küçüğü ben, senin kucağındayım.

Gülümseyişin, ekose elbisen, dalgalı saçların ne güzel. Siyah beyaz bir ifade: Hayat bu.

Üç kız. Oğlan yok. Babam çok üzülüyor oğlu olmadığına ama bizi de seviyor allah için. Uykumuzda seviyormuş, bize öyle diyorsun, üzülmiyoruz, zaten başka baba modeli yok ki etrafta, babalar sabah çıkar akşam gelir, gazete okur, radyodan maç yayını ve ajans haberlerini dinler, bazen bağırır kızar, bazen güler.

Bizi plaja da götürdü aslında, lunaparka da. Oyuncakların önünde sıraya girdi, uyuyunca trolleybüslerde kucağında taşıdı eve kadar ama işte bu kadar. Biz seninle haşır neşir, senin koynunda, senin kokunla, gülüşünle büyüdük. Oğlan olsak, daha çok şey paylaşırdı bizimle belki, belki değil muhakkak ama biz, bir ev dolusu kızdık işte, senin eteklerine dolanan, *kiblesi sen olan*.

Yine hafta sonu. Hastanede hafta sonu suyu çekilmiş değirmen gibi. Her bir sözünü, bakışını su gibi içip çeşitli anlamlar çıkardığımız doktorlar, onların varlığında daha hamaratça koşturan hemşireler koridorların en sonundaki kuytu odalara çekiliyorlar. Biz bitmez tükenmez sorularımız ve kaygılarımızla baş başa kalıyor, bu defa birbirimize sarıyoruz.

“Sizin neyiniz var?”

“Dizim ağrıyordu, geldim, kitle varmış.”

“Bizim bir komşuda da çıktı aynısı, ameliyat oldu.”

“Annenizin neyi var?”

“Kalça kırığı.”

“Yalnız mı yaşıyor?”

“Evet.”

Yalnız yaşıyor. Evet, evet, evet... Her söylediğimde neden içime batıyor? Kitabımı alıyorum elime, susun, soru sormayın bana, benim kendimle konuşmam lazım, sadece kendimle.

Babam, hayatının kırıldığı noktayı esas alıp oradan devam etmiş yaşamaya. Kırılmaların, küskünlüğün üstadı olmuş. Hem de sana rağmen. Güneş doğdu diye sevinerek uyanırdın sen, güneş doğdu sabah oldu, sevinmek için daha neye gerek var?

Babamsa ona buna küser, kırılır, suratını asarmış. Kavala'daki varlığını geride bırakıp buralara düşmüş olmanın nefretini sana kusan babaannemin eziyetlerini görmezden geldiği de olmuş, sırtı sıvazlandığında sana bağırdığı da. Bir defa annenin evine gitmişsin, gelip almış seni.

Ama sen ona hiç laf söyletmedin. Hemen unuttur, hemen affederdin. Bu kadar iyimser miydin gerçekten, yoksa sevilme ihtiyacına mı ayarlanmıştı zihninin ve ruhunun, bilmiyorum. İki tatlı söze, çay bahçesinde buharı tüten bir semaverin başında yenen ev poğaçalarına, filenin içinden çıkan incire ömrünü verirdin neredeyse. Kötülükleri çabucak unutmaya, iyi şeyleri hatırlamaya kurulmuştu belleğin. Güzel hatıralar dükkânıydı geniş gönlün.

Gölgeleri halının altına süpürür, mutfağına girerdin mis kokulu köfte patates kızartması yapmaya. Küçük mutfak penceresinden okulun bahçesine bakar, oradan eve koşan bizi görüp sevinirdin. Soframızı kurar, güzelce karnımızı doyurup bir de eline sağlık dedik mi, sevinirdin. Sana gazete alıp gelsek bakkaldan sevinirdin. Akşama kadar çalışıp yorulduğunda babam omzunu okşasa sevinirdin.

Bazı kadınlar, hayatın onlara verip vereceği şeyin ne kadar olduğunu baştan bilir, hayallerini de ondan öteye taşımamayı becerirler. Aralarında dertleşirler sadece, kapı ağzında bahçede loş odalarda fısıldaşırlar, birbirlerinin sardunya saksılarına akıttıkları hayallerini, kederlerini oracıkta bırakırlar, çünkü o dertleri adamlar dinlemez, adamlar dert dinlemekten sıkılır, asık surattan sıkılır, hasta kadından sıkılır, olmaz, kocalara dert

anlatılmaz. Varsa bir ahretlik dostun, onun yüreğiyle alır verirsin yüreğini, orda kalır şikâyetlenmeler. Hani bazen bahçe duvarını aşip çok uzaklara uçup giden beyaz kuşu vardır ya herkesin, kadınlar o kuşu yalnız o ahretliğin yanında serbest bırakır, bırakır ki uçsun, döksün kendini, rahatlasın ki sonraki günlerin boğucu gri rengine dayanırken mavinin hayaline tutunsun. Evine giderken uçtuğu yerden alırsın kuşu, ayağını sıkıca bağlar, koynuna saklarsın, sonra mutfağına ve oturma odana ve yalnız misafirlere açılan soğuk odana ve yaprak sarmalarına ve yoğurt tatlısına ve eve suratı asık gelen adama ilişmeden kahve pişirmeye ve gönlünü açacak kadar geniş gülümseyip çocukları erkenden uyutmaya ve ‘içkisi kumarı hovardalığı yok şükür, daha ne isterim’e geri dönersin.

Babam senin için, ‘içkisi kumarı hovardalığı yok çok şükür’dü, peki ya benim için?

Sana, bizlerin doğumuna, orduya, millete, hayatın sillesine, memuriyetteki arkadaşlarına şiirler yazan bir kırgın adam. Akşam eve geldiğinde dut ağacının önündeki divana oturup seninle bir fincan kahvenin yanında bir mentollü sigara tüttüren hoş bir imge. Akşam yemeğinden sonra gırgır süpürgesiyle yerleri süpürüp karısının gönlünü alan bir koca. Her sabah tıraş olup gülsuyuyla yüzünü silen temiz bir erkek. Komşusuna ahbabına yerli yersiz alınıp küsen, selam vermedi, sağır olduğumu ima etti, hastalığımda aramadı deyip deyip takaza eden bir çocuksu adam. Eski müstakil evden apartmana geçme hayaliyle yaşayan ve zenginlere hayran vasat bir devlet memuru.

Hepsi bir araya geldiğinde, babam oluyordu işte. Akşam geç kaldığında bahçe kapısına iniyor, yokuşun ağzında görünmesini beklerken onun bu akşam da gelmesi ve ölmemesi için dua ediyordum. Nedendi?

Kıblenin anne ama pusulanın baba olduğunu kim yerleştirmişti zihnimize? Ondan aferin almanın esas ödöl ve onaylanmış gurur demek olduğunu?

Toplumsal otoritenin küçük evimizdeki temsilcisi miydi baba? Neden ondan çok daha bilge olan anneannem değildi peki?

Kadınlar, evin içindeki alanla başlayıp biten bir hak ve yetkiler alanıyla yetinirler. Erkeğin otoritesi, bireysel varlığından gelmez, dışarda sürüp giden o büyölü akışın bilgisine vâkıf olma ayrıcalığı bu yetkiyi ona verir.

Annemin aferini, aynaya baktığımda gözlerimi beğenmem gibiydi, *ben oydum, o bendi.*

Ama baba, ben değildim; ulaşamayacağım öteki'ydi o ve ondan aferin almak bütün bir dış âlemin onayını almaktı.

Düşünüp duruyorum anne. Sen o yatakta öylece uyurken, yattıkça ihtiyarlaşan vücudunu nerelere koyacağını bilemeden, öylece huzursuz kıpırdanırken, başucunda sana bakıyorum ve elimdeki kitabın sayfalarını karıştırıp kapatıyor, seninle yazılan kendi kitabımı okuyorum. Oysa okumam gereken kitaplar, yazmam gereken yazılar var. Not defterimde alıntılar, kırmızıyla altı çizilmiş pasajlar bekliyor. Dönemiyorum şu anda akan zamana. Başka bir zaman dilimindeyim. Enine boyuna yukarı aşağı genişleyen derinleşen dibi görülmeyen bir boyutunda zamanın.

Bugün dönmeliyim artık. Dönmeli? Gitmeliyim demek daha doğru belki de. İnsan memleketine döner, gurbete gider. Ben hep buraya döndüm, o uzak şehirden kalkan otobüse bindiğimde içimi saran dönmek duygusu hiç terk etmedi beni. Ama gittim, değil mi anne, gittim ben. İşte zamanın, daldıkça dipsizleşen kuyularında aradığım ipucu bu. Herkes gibi, hayır, yanlış, her kadın gibi, annesinin koyununda büyüyen ve sonra oradan çıkıp kendisine farklı yollar arayan, o yollardan pişman olup anne kucağına geri dönen, hiç gitmemiş gibi yapmayı isteyen, o koyun koyuna beraberliği başka bir biçimde yeniden kurmayı deneyen ama yeniden kopan yeniden birleşen kopan birleşen kopan birleşen kopan...

Gitmeliyim anne. Yeniden, bir kez daha gitmeliyim.

Bir sonbahar günü. Babamın öldüğü tarihten bir gün önce. Nasıl bir rastlantı bu? O güne veriyorlar nikâh tarihimizi. Büyücek bir belediye nikâh salonunda, üzerimde orta yaşlı bir kadın yoldaştan alındığı için büyük gelen tarçın rengi bir etek ceketle belediyenin kırmızı kadife örtüyle kaplı masasına oturduğumda her şeye, herkese, kendime, yanımdaki adama yabancılaşıyorum. Ürkek bir kuş gibi bakıyorum etrafa. Önden ikinci sırada oturuyorsun, çivit mavi etek ceketin ve eşarbinla. Boynun bükük, yüzün buruk. Nasıl evet dediğimi, kocaman deftere imza attığımı hiç hatırlamıyorum. Bitsin bu loş gün, bitsin. Bütün istediğim bu. Bitsin de ne olsun? Bilmiyorum, gerçekten bilmiyorum.

Nikâh bitince eve dönüyoruz. Gecekondu mahallesindeki loş ve soğuk eve. Kayınvalide bakmıyor suratıma. Beni sevmiyor. İstemiyor. Çünkü kentli bir kız istemiyor. Oğlunun eli ekmek tutup da ana babaya hayrı dokunmadan elin kızına bağlanmasını istemiyor. Yaptığı tavuklu pilavı yiyoruz. Evde rutubet kokusu. Işıklar yanıyor, çiğ sarı ışık aydınlatıyor yan yana dizilmiş halaların dayıların teyzelerin görümcelerin yengelerin hala-amca-dayı kızlarının yüzünü. Sen, bana bakıyorsun durmadan. “Seni burada nasıl bırakırım bunların arasında bir başına” mı diyor bakışın, yoksa “ben nasıl yaşarım bir başıma” mı? İkisi de mi? Bilmiyorum. Kalbimi bir mengene sıkıyor. Sonra akşam oluyor. Sizi taksiye bindiriyoruz, vakit geldi, yapacak bir şey yok.

Her şeyi bir anda silip koşa koşa sizinle beraber binmek, memleketime giden otobüse, kıvrıla kıvrıla alçalan yoldan inmek güneşin ısıttığı sokaklara, yokuşu çıkıp kapıyı çalmak, sofraya koyduğun yemeğin başına oturmak, sırtımın ısınverdiğini hissetmek, sarı saçlı kız kartpostallarıyla evcilik oynamak, gazete haberlerini İngilizceye çevirip oylanmak, yorgan iğnesiyle çorabımın deliğini dikmek, küçük balkondan okul bahçesine bakıp mutfak penceresinden yayılan köfte patates kokularıyla

mutlu olmak, uyur uyanık üzerime örtülen battaniyenin sıcaklığına sarınmak, kırmızı hırkamı giyip papatyalı tacımı takar takmaz kızılıklar oldu mu'yu söyleyip oynamak, sizi güldürmek, seni güldürmek, seni güldürmek... Yaz tatilinde çalıştığım kuru temizlemeciden paramı alır almaz koşup sana yeni çaydanlık almak, sokakta kesekâğıdına doldurulmuş bardacıkları taşıırken yüzündeki sevinci hayal edip sevinmek, koşa koşa gelmek eve, senin sevincin benim hayatımı güzelleştiriyor anne, diyememek, böyle lafları anlayabileceğin dile tercüme edip sen sevinince ben de sevinyorum deyip boynuna sarılmak, günlüğüme seni ömrüm boyunca koruyup mutlu edeceğime dair yeminler yazmak...

Bu film ne zaman koptu anne? Seni sevindirmek ne zaman kalbime ağır gelmeye başladı? Ne zaman kalbimi alıp gitmek, çok uzaklara gitmek istedim?

Taksiye binerken gözlerin yaş içinde, ağlıyorsun, ağlıyorum. Vedalaşıyoruz. Taksiye biniyorsunuz. Arkanızdan bakıyorum. O bakışın içinde nasıl bir yalnızlık var, nasıl bir öksüzlük, bilmem görüyor musun anne? Eve dönüyoruz, loş ve beni sevmeyen eve. Gece yarısına kadar dinmiyor gözyaşlarım. Utanıyorum aslında böyle ağlamaktan, "Ne diye geldin o zaman?" derlerse ne diyeceksin sus diyorum kendime ama olmuyor, susamıyorum. Sevgilim, daha koca olmamış, benimle birlikte yaşıyor gözleri, sarılıyor omzuma, sırtımı okşuyor.

Sonra eve götürüyorlar bizi. Bir Boğaz semtinde dimdik bir yokuşu tırmanıyoruz. Deri Kundura işçilerinin sıra evleri. Bahçeli, iki katlı, sevimli bir ev. Eski eşyalarla düzdüğümüz o ev, benim değil. Ben bu evin neresinde roman okurum, hangi penceresinden bakarım bir sigara yakıp, nerde hayal kurarım, hangi divan hangi yastık dinlendirir bedenimi, bilmiyorum, telaşla oraya buraya fotoğraflar asıp kendimin kılmaya çalışıyorum. Yalnızım. O kadar yalnızım ki, yanımdaki evden gelen

ocuk sesleri beraber yiyip içtiğimiz kalabalık sofraları hatırlatıyor ve ben kendimden usanıncaya kadar ağlıyorum.

Sevgilim, yalnızlığımdan kurtulmak için üzerine abandığımda sıkılıyor; yolunu gözlüyorum, geç kalınca kızıyorum, gezelim istiyorum, bu şehrin sokaklarını tanımak, kendi izimi bırakmak, benim kılmak istiyorum. Anlamıyor, sevgilim kocam olmaya başlıyor.

Bense sevgiliyim hâlâ, gözüm gönlüm uzaktaki ğrenci evinde iekli basma örtü serilmiş yer yatağında sevişip uyuduğumuz o kaçak sevgilerde. Nizam intizam verilmemiş aşklar istiyor benim gönlüm. Dağınık yataklar, gazete kğıdı üstünde yenen yemekler, kaçak pşmeler... Alışamıyorum bu nizami eve, nizami hayata. Defalarca dönüp gelmek fikri eliyor kalbimi, ateş gibi yanıyor içimde hasret. Ama yle şığım ki... Der demez düşünüyorum bir yandan, şık mıyım? Neydi beni buraya onun ardından getiren, neydi? Neydi?

6 nisan pazartesi

İstanbul'dayım. Evimde. Bugün hastaneden çıkaracaklar seni. Yürüteç almak ve seni yürütmeye çalışmak gerekiyormuş. Başka? Başka bir şey yok. Sadece yürümeyi öğreneceksin yeniden annem. İçimden kuşlar havalanıyor. Hadi, şimdi önümüze bakalım. Evde yapacak çok şey var; senin yatacağın oda ayarlanacak, banyo küveti biraz yüksek, ona çözüm bulmam lazım, inip çıkamazsın, bir de arkadaşın büyük arabası var, seni almaya geldiğimde onunla gelmeliyiz, arkada rahatça yatarsın. Oh, bu hazırlıklar güzel, hani senin şu "Allah iş bitirmesin" dediklerinden. Yorulmam ben böyle güzel işlerle, severim hatta. Gülerek koşarım, içimden bir enerji topu çıkıverir, yakınmadan koşarım. Sana benzediğimi söylerler hep, sevinirim. Sevindikten sonra da oturup düşünürüm; neden? Bu, başkaları için yorulmadan yakınmadan severek koşturmaca, kendi hayat planını kolayca, hiç içermeyen bir kenara atıp derhal başka bir plana uyarlanma... Neden?

Endişe ve kaygı diyor psikoloji buna; sevilmemeye kaygısı. İnsan bu kaygıdan kurtulmak için ya uzaklaşmış insanlardan, içine kapanırmış, ya da onların arasında sevilen bir figür olarak dolanırmış. İkinci tip insan dermiş ki, beni severseniz bana kötülük yapmazsınız, böylece var gücüyle sevilen insan olmaya çalışırmış. Ama zor tabii sevilen olmak, sık sık kendi isteklerini bastırman gerekir, her an bir şeyleri feda etmeye hazır olman, koşturman, dinlemen, yardım etmen, kendini unutman.

Ama unuttur mu insan kendisini? Derinlere gömdüğü kaygılı çocuk, başını ara ara çıkarıp bağırmaz mı, ağlamaz mı?

Sen ağlardın anne. Seni üzdüğümüzde ağlar, hatta bazen sinir krizi geçirirdin ve biz bu adanmış anneyi üzmenin nasıl bir hainlik olduğunu düşünürdük. O zamanlarda anne, ben küçülür küçülür,

görünmez olmayı, zamanı geriye almayı ister ve kendimden, seni üzen o hain evlat yanımdan nefret ederdim. Sana sarılırdık, özür dilerdik, hemen affederdin. Belki üç gün sonra gene olacaktı aynısı, ama o anda sen, bizim gözümüzün önünde bir kez daha adanmış varlığını, hayatının ve var oluşunun bir göstergesi olarak ispat ederdin. İstedğin yalnızca buydu.

İlk olarak kızımı elime verdiklerinde mi düşündüm, yoksa ona, onun için nelerden vazgeçtiğimi haykırmak üzereyken yutkunduğumda mı, bilmiyorum, ama bana kendimi küçük ve pis bir böcek gibi hissettiren o duyguyu kızıma asla yaşatmamaya karar verdim. Belki de o an, sen olmaktan ben olmaya doğru uzanan yolumdaki ilk adımdı.

7 nisan salı

*Anne
evdeyim, yazıyorum
yalnızım ve
geri ver bana bedenimi.²*

Sandığımın başındayım. Arada bir açarım, yeniden bakarım sakladıklarım, elemek isterim, boş yer açmak üzere buruşturup atmak, çoğu yine eski yerine döner. Bu kez elemek için değil, odalar arasında anlamsızca dolanırken hayattaki tek hazinemın başına oturuverdim. Artık ezberlemiş olmalıyım ama yine de okuyorum hepsini tek tek. Yazı yazmayı öğrendiğimden beri içimi döktüğüm ne çok beyaz kâğıt var. Defterler, küçük büyük kâğıtlar; teksir kâğıtları, harita metottan koparılmış kareli sayfalar, küçük notlar, pembe mavi kâğıtlar... Budala ergen şiirleri, üç beş kelimeyle dökülen ruh halleri, her gördüğümde yakıp yakmamakta tereddüt ettiğim liseli kız günlüğü, okuduğum kitaplar hakkında yazılar, siyasi ve edebi notlar, not düşülmüş tarihler ve mektuplar. En çok mektuplar. Aynı evin içinde benimle yaşayan, her dakika yüzüne baktığım erkeğe yazılmış mektuplar. Uzak bir diyardan yazılmış gibi, ve evet, uzak bir diyardan yazılmış olan.

Gençliğimi tanımlayan sözcüğün, “mutluluk” olduğunu düşünürüm hep. Arayışın mutluluğu, kendimle ve dünyayla mücadele etmenin mutluluğu, engin sorularıma cevaplar bulabilmenin mutluluğu, her gece yatarken kendimden başka bir ben yaratmaya çalışmanın mutluluğu, sabah uyandığımda düştüğüm yolların bambaşka hayat yolları olduğunu hissetmenin mutluluğu, tarihin hepimiz için talihsiz bir döneminde gençliğimin enerjisini bu tarihi anlamaya ve dönüştürmeye vermenin boyumu bin seksene çıkarmasından doğan mutluluk, ne kadar haklı olduğumuzu bilmenin ve bütün yeryüzüne

yayılmış bir ‘biz’e ait bir ‘ben’ olmanın mutluluğu, her şeyi merak etmenin ve kurcalamanın mutluluğu, yıllarca varlığına inandığın, aradığın anlamı doğru bir yere yerleştirmenin mutluluğu, ‘ben kimim’ sorusunu artık hayat tavsiyeleri kitaplarında aramayacak olmanın mutluluğu, attığın her adımın sadece senin değil tüm bir hayat için değer taşıdığını bilmenin mutluluğu, ait olduğun ‘biz’e safiyane, yüzde yüz güven duymanın mutluluğu...

Bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir de âşıktım.

Sadece aşk değildi o, ‘mutluluk’ diye andığım ne varsa hepsinin adıydı.

İlk kez, beni çocukluğuma, sokaklarında top oynadığım mahalleme, mutfak penceresinden yayılan kızartma kokusuna, şehrimin imbatına ve nergisine, ve annem, sana verdiğim bağlılık yeminlerine bağlayan ip, orada kopmaya başladı. Ufukta başka, minik ve bulanık ama başka bir noktacık belirmeye başladı. O noktayı yakalamam gerektiği duygusunu ben koymadım içime, o gelip beni bulmuştu hayatı ararken ve artık onun peşinden gitmekten başka bir şey gelmezdi elimden.

Uçuşan bir sevinçti Hidrellez geceleri.

Halk mevsimleri kasım ve hızırdır. Kış ve yaz. Kasım'ın 46'sında erbain soğukları başlar, kırk gün sürer; sonra elli gün süren hamsin soğukları hüküm sürer. Ve Kasım'ın 105'inde birinci cemre havaya düşer. Yedi gün sonra ikinci cemre suya ve bir yedi gün sonra da toprağa düşer. Son cemrenin toprağa düşmesiyle Hidrellez için geri saymaya başlar halk, yazı karşılamaya hazırlanır. O gün, Hızır ve İlyas peygamberlerin yeryüzünde bulunduğu tek gündür. Rivayet odur ki, Hızır ve İlyas abıhayat suyundan içmişlerdir, bu yüzden ölümsüzdürler. Hızır karada, İlyas da denizde yardıma muhtaç olanlara yetişirler, yılda bir gün de, 6 Mayıs gecesi, bir gül ağacının dibinde buluşurlar. O gece Hızır'ın uğradığı yerlere bereket ve şifa gelir.

Sen gecedен, bahçemizdeki gül dalına kırmızı kesecikler içinde dilekler yazıp bağlar, dibine istediğin evi kiremit parçalarından yapar, sabah gün doğmadan kesecikleri alıp denize atardın anne. Bizse akşam yanacak ateşi, bir geceliğine kazandığımız sokağa çıkma özgürlüğünü beklerdik hevesle. Kocaman ateşler yanardı her sokakta, sevdiğimiz delikanlıların yüzüne bakar, gözlerimizi kapatıp dilek tutar, ateşin üzerinden atlardık. Yanaklarımız alev alev olurdu, şarkılar söyler, oyunlar oynar, gece geç vakitte girerdik eve.

Şimdi sen, yürümeye başlayacaksın ve benim evime geleceksin ya, içimde Hidrellez sevinci var. Sana bakacağım, hiç kızmayacağım, bizi ağlatan hikâyeleri onaracağız anne birlikte, onaracağız.

*seni şimdi bir yabancı gibi karşıma alıp
sanki senden bahsetmiyormuşum gibi yapıp
sanki benden bahsetmiyormuşum gibi
hatta bir aşktan bahsetmiyormuşum gibi
fırtınayı ve huzuru anlatacağım sana*

*yılları ve yolları, limanları ve fırtınayı
ve aşkın belki hiç adı geçmeyen kuzeyini
aşkın bu kuzeyden nasıl düşürüldüğünü,
artık sonsuza dek yitirdiğimizi
büyünün bitişini,*

*hiç gerekmeyen yıllarda huzur,
çok gereken yıllarda da fırtına
nasıl yaşanır onu anlatacağım.*

*seni bir yabancı gibi karşıma alıp
bunun dayanıklı bir şey olmadığını
sürekli kılınmadığını, çünkü aşkın
yapılan bir şey olmadığını,
başlangıçta bir melek konduğunu
sonunda bir kelebek öldüğünü,
yani kısacık sürdüğünü, oysa hayatın
bir korkular ve alışkanlıklar bütünü
olduğunu,
bütün bunları sana
nasıl anlatacağım?³*

8 nisan çarşamba

O ipin kopmasına engel olmadım. Arkamı döndüm ve gittim. Ufukta beliren o noktacığa yürüdüm.

Senin gibi değersizleştirilen bir kadın, adanmış bir anne olmamak için; fasulye ayıklarken hüzzam makamında bir şarkı mırıldanan anneannem olmamak için yürüdüm. Öfkeliydim, değersizleştirilen hayatı kabullenişine, boynunu büküşüne, korkularına, alttan almana, güç ve itibar karşısında silikleşip gölge olmana, öfkeliydim.

Kendi sınırlarımı senden ayırmalı, kendimi sen olmadan tanımlamalıydim. Bir defada ve keskin olmalıydı, yoksa olmazdı hiçbir vakit. Sen bendeki 'kurban kadın'dın, kendi kendine bir varlığı olmayan, ancak başkasına adanmışlığı içinde varlığı tanımlanan kadın. Yaşadığını ancak bizim etimize batırdığın adanmışlığı-hatırlatma-iğnecikleriyle anlayabiliyordun, yoksa yok.

Bendeki sen nerede bitiyordun, nerede ben başlıyordum, ayırmak öyle zordu ki. Bunu öğrenmeye girişmiştim umutsuzca. Kendi hikâyemi yaşamak için seni ve bendeki seni göbek kordonu gibi kesip atmak, kendimi yeniden doğurmak zorundaydım. Artık karnındaki sıvıdan dışarı atmalıydın beni, eşyaşam'ın ortasına saplanan bir bıçaktı ayrılışımız.

Ama geçmiş, geleceği yakalar.

Aşk, söz konusu olduğunda yarısı hayranlıktır, kadınlardan söz ediyorsak çok daha fazlası.

Seni ne çok seviyordum sevgilim, bir insanın bir insanı sevdiği gibi değil, çağımızda yaşayan bir kadının bir erkeği sevdiği gibi. Hayranlıkla, büyülenerek, onaylanmak için babasının peşinde dolanan zavallı bir kız çocuğu gibi.

Senin tamamlanmış kimliğini sevmek, parçalarını toplamaya çalıştığım 'ben'i sevmekten daha kolaydı.

Bir ipekböceği gibiydim. Biçimsiz, sürünerek ilerleyebilen bir kurtçuk. İçinden kelebek olarak uçabileceğim kozayı örmeye çalışıyordum. Olmuyordu. Her şey yabancı, herkes uzaktı. Haksızlığa uğramış olduğu halde suçlanan ama derdini anlatamayan bir kız çocuğunu taşıyordum kalbimde. Nereye gidersem benimle geliyordu. Beni kırmاسınlar istiyordum, ipekböceği olduğumu hatırlatmasınlar.

Çevrem kelebek doluydu. Nasıl kusursuz, nasıl rengârenktiler. Ne yapsalar yakışıyordu. Sözleri, gülüşleri, şakaları, kesin prensipleri, günlük hayata dair bilgileri, şaşmaz hayat tarzları, müzikleri, şiirleri, aforizmaları, zarafetleri, saygınlıkları vardı. Onların ne sözleri, ne de elleri ayakları fazlalık gibi duruyordu; saçları hiç yağlanmıyordu, ter kokmuyorlardı.

Hepsi tamamlanmıştı sanki, bir ben yarım dım, bir ben eksik.

Bıçaklar ortadaydı bu şehirde. Arka cepte taşınıyor, gereği görüldüğünde derhal çıkarılıyor ve soğukkanlılıkla işlem gerçekleştiriliyordu. O keskin güvenli bıçaklar, bazen gereksiz samimiyeti kesiyordu, hesapsızca söylenmiş budalaca sözleri, abartılı bulunan sevecenlikleri, arkadaşlığın içine sığabilmesi gereken küçük beklentileri, ortalık yerde dökülen gözyaşlarını. Bıçağın parıltısını görüyordum. Sonra yükselen duvarları. O kadar mesafeli ve kibardılar ki, onlarla değil kendimle kavgı ediyordum.

Kaba saba bir ipekböceğiymken ben sevgilim, fark etmedin beni. Sevilmemekten korkan bir kız çocuğuyla birlikte gezdiğimi anlamadın. Durmadan o kız çocuğunu hırpaladığımı, her gece yatağa yarın aynı kişi olarak kalkmamaya söz veren, suçluluk duygusundan gebermiş bir kadın olarak yattığımı görmedin. Benliğimin sınırlarını çizmekte nasıl zorlandığımı ve ben'deki

anneyi itelerken seni içime almakta direndiğimi, bütün öfkemin bundan olduğunu anlamadın. Seni kayıtsız şartsız kabullenmenin, içime almanın, varlığını seninkiyle tanımlamanın annem olmak demek olduğunu ve benim tam da bununla kavga ettiğimi görmedin.

İçimde kız çocukları dolaşıyordu; annesini korkutan her şeyle baş etmeye çalışan, korktuğu halde korkusuz numarası yapan çocuktu biri; dağınık saçlarını toplayamayan ötekiyse sığınmak istiyordu, korktuğunda güvenmek, korunmak, okşanmak. Biri her işini kendi görüp göbeğini kendi keserken, öteki dayanmak için bir omuz arıyordu. Biri kimseye ihtiyacım yok diye diklenirken, diğeri yalnız kalmaya katlanamıyordu.

İçimdeki kalabalıkla didişirken, yalnızdım ben sevgilim.

Sen görmedin.

Sonra bir şey oldu. Bir gün, bir öğleden sonra mutfaktaydım. Soğan doğruyordum. Kafamda sıraya girip ya da hepsi birden dolanıyordu: akşamki sendika komisyonunda neler konuşulacak-kızım birazdan anaokulundan gelecek kek pişti mi acaba-seninle çünkü kavgamızdan sonra nasıl tavır almalıyım-dergiye bu ay ne yazacağım-sınav kâğıtlarını okumam lazım-bunun yanına pilav mı yapsam-bakalım kaçta geleceksin ve bana soracak mısın yardım ister misin diye....

Bir ayağım diğerinin üzerindeyken, yoruldukça değiştirirken, tam o anda, tam değiştirirken, bir ışık parlayıp söner gibi oldu, çok eskilerden, artık mazi olmuş geçmişten, bir küçücük an. Annemin de, tıpkı benim gibi, ya da benim de tıpkı annem gibi, mutfakta iş yaparken sırayla bir bacağına yüklenip ayak değiştirmesinin resmini gördüm. Resmimizi gördüm. O an anladım, senin koltuğunun altından, senin kaderinin gölgesinden kaçmaya çalışırken dönüp dolaşıp seninle buluştuğumu. Tam o yerde, mutfak zemininin orta yerindeki taşın üzerinde buluştuğumuz şeyin kadınlık olduğunu anladığım o anda, elimdeki bıçağı bıraktım. Ayağımı, ötekinin üstünden çekip en yakın iskemleye çöktüm.

Ne bu şimdi? Bunca okuma yazma, bunca sorgu sual, ciltler dolusu kitap, dergi yazıları, tartışmalar, birleşip dağılmalarla süregiden politik çalışmalar, kadın komisyonları, sınıf meselesi artı cinsiyet sorunu lafları, kavgalar, savunular ve geri çekilip yeniden düşünmeler, kriterlerin arasına eklenen yeni sıfatlar, maço'lar, feminen'ler, eşitlikçi'ler, tutarsızlar, özel olan politiktir'ler, bilinç yükseltmeler, gitgide güçlenen benlik tanımları, gitgide geride kalan koza ve gitgide güçlenen genç kelebek...

Nereye gitti bütün bunlar? Dönüp dolaşıp seninle buluştuğum yer burası mı anne? Şu beşinci taşın kenarında, ayağımı diğerinin üstüne koyup binlerce iç ses eşliğinde doğradığım soğan ve bir dilim keki ağzına attığı anda rahatlayan anne kalbim (o da ne) ve yardım eder mi diye ümitlenen kadın-eş kalbim (bu ne hâlâ) ve senin aynanda gördüğüm ben mi?

Birden anneannemin ihtiyar kadın yüzü çıkıyor karşıma. Yanına ahretliği Şükufe Teyze yanaşıyor, sonra teyzem, sonra Fethiye, sonra Nurten... Pencerenin önündeki divanda oturup konuşurlarken, dut ağacının yaprakları arasından süzülen gün ışığının odaya dağıttığı pırıltılı toz taneciklerini izlediğim ve kalbimi ağırlaştıran kederin onlardan mı, yoksa bu mırıl mırıl kadın seslerinden mi geldiğini anlamaya çalıştığım o kuşluk vaktine dönüyorum.

Havada uçuşan o minicik şeylerin ne olduğunu birden anlıyorum. Onlar, *bir kız çocuğundan bir kadın yapan şeyler; minicik, incecik ve usulca.*

O hikâyeleri dinlemezsen, o mırıltılardaki kederi ve tevekkülü duymazsan, kadınlığa geçemezsin. O hikâyeler, yaşlandıkça koyulaşır, demlenir ve sana ve senden sonrakilere aktarılır. Böyle böyle öğreniriz kadın olmayı, böyle böyle öğretiriz.

11 nisan cumartesi

Bugün, doğum günüm.

Bir perşembe günü, öğlen vaktiymiş, beni annemin kucağına verdiklerinde. Biraz zayıfmışım. Üçüncü kız, babamın üçüncü hayal kırıklığı.

Ben doğduktan bir gün sonra, Martin Luther King, Alabama’da siyahların eşitliğini savunmak için yapılan yürüyüşe önderlik ettiği için tutuklanmış. Topraksız köylüler Adana’da protesto yürüyüşü yapmışlar ve Kürtçe dergi çıkaran iki üniversite öğrencisi tutuklanmış.

Yani sevgilim, ben annemin karnındaki amniyo sıvısından ayrılıp dünyaya başımı uzatmaya çalışırken, tarih akıyor ve binlerce yüzbinlerce insan tarihin içinde önünde ardında sürükleniyormuş. Hep bunu söyledin ya bana, öğrendim bak; tarihin yanında gün, insanlığın yanında insan hiç de önemli değilmiş... Birinin doğduğu gün nasıl bir anlam taşıyabilirmiş ki?

İçimde, “Bana değer ver!” diye bağırان kız çocuğunun yalın sesini susturup karmaşık cümleler kurdum kendimi anlatabilmek için, kocaman yazılara şöyle başlangıçlar yaptım mesela: *“Tarih dedi ki: Bir kadın ve bir erkek hayatın bir noktasında karşılaştıklarında, bunun büyüğü bir an olduğuna yemin edebilirler. Bu konuda içtenliklerinden şüpheye düşmem ama bilirim ki bu sadece bir an’dır. Nehrin, kendi akışı boyunca ağaçlarla, vadiler ve bulutlarla karşılaşması gibi bir an, ne bir eksik ne bir fazla. Gün cevap verdi: Yanılıyorsun. Bu hayatın akışı için böyle olabilir ama o an, nehir, vadi, ağaç ve bulut için eşsizdir, biriciktir, büyüldür.”*

Ne ağacı, ne vadisi, ben varım karşında, doğmuş olmamın, dünya için değil, tarih için değil, yanımdan yöremden hayatıma dahil

olan birçokları için değil, sadece senin için önemli olmasını çok istemiş olan ben... diyemedim. Sonra da vazgeçtim. O kız çocuğunun saçlarını kendim okşamaya karar verdim, ne kadar yapabilirsem o kadar işte.

Artık, bana ve hayata dair pek çok şeyin, kocaman dünya meselelerinin karşısına konup küçültüldüğü, kendimi zavallı bir toplu iğne ucu gibi hissetmeme yol açan tartışmalara girmiyorum bile. Tarih ile gün'ün, *tarihsel bir varlık olarak ben* ile ortalama altmış yıllık bir ömür sürecektir olan *ölümlü-ben* arasındaki ilişkileri, uyumu ve karşıtlığı da anlatmaya mecalim yok. Ben şimdi, çoktandır uzaklarda bıraktığım, sesine kulaklarımı tıkadığım o kız çocuğunun peşindeyim. Artık onu görmezden gelemeyeceğim bir zaman diliminde olduğumun farkındayım. Oysa sen, o yaralı çocuğun farkında bile değilsin. Ne kendi içindeki çocuğun ne de benimkinin. Çünkü içgörü, ancak mutfaklarda sürüp giden o uçsuz bucaksız iç konuşmalarla kazanılan bir şey, önüne dikilen her duvarda neden diye sorarken derinleşen hayat çözümlemeleriyle, kendi kuyuna saldıran kovalarla ve kuyudan çıkan suların aynasında aradığın cevaplarla... Ve bu hayat yolunda bugün kadınlar yürüyor.

Sense, diğerleri gibi, sadece kendine ait kıldığın bir dünyada, sadece o dünyayı önemseyerek ve içine bakmadan, gölgelere bakmadan yaşıyorsun. Ve ben, bunu anladığım gün, sana anladığım hayatı anlatmaktan vazgeçtim.

Kızım, zincirin benden sonraki halkasını takıp boynuna, gülerek geliyor eve doğum günümde, elinde eski bir radyo, tıpkı çocukluğumun evinde dinlediğim, dinlerken şehir adlarına büyülediğim radyoya benziyor. Ağlıyorum; hayatımın torbasına ne yüklediysem hepsini emanet edeceğim bir kadın var, ne güzel.

Hayatımı kuran, öyle değil de böyle akmasına yol açan her ne

varsa, bunların ilki bir kadın olarak doğmamdı. Bunu, ancak seni doğurduğumda kavradım kızım. Seni büyütürken büyüdüm, bir kız çocuğundan nasıl bir kadın yaptığımı anladım, seninle ilişkiyi kurmaya çalışırken annemle çözülmemiş ilişkiyi çözmeye çalıştım.

Seni doğurduğum anı hiç unutmadım. Bacaklarımdan kan sızarken, senin yüzüne baktım. Minik ve fazlasıyla cılız bir bebektin. Umurumda değildi, bir hayatın sen ve benden çıkan bir hayat. Mutluluktan, saf, katıksız bir mutluluk. Gülmeye başladım.

Bir kadın ile karnındaki çocuk arasındaki ortak yaşamdan daha uyumlu bir beraberlik olabilir mi? Birinin diğerinin içinde olduğu, birinin ise diğerini büyütüp beslediği bir karşılıklı uyum. Hayır, kutsal değil, mistik değil, ama mucizevi olduğunu söylemeliyim kızım. Yeryüzündeki bütün insanların ve diğer canlıların bir kadından doğduğunu düşününce, antik çağ tanrıçaları kadar güçlü ve ölümsüz hissediyorsun kendini.

Belki de hayatlarında ihtimam gördükleri tek deneyim olduğu için, kadınlar annelik etrafında mistik söylenceler yaratmışlardır, ne dersin? Aşermişler, meme verirken mistik bir bağlanma yaşamışlar, çocuklarıyla telepatik bir bütünlük kurduklarını örneklerle inandırmaya çalışmışlardır. Belki. Ama bundan daha fazlasını, inan, bebeğiyle melek yüzlü annesini resmeden erkek dünya yapmıştır. Erkekler dünyanın bütün sokaklarında dolaşır ve kocaman hayatlar hakkında konuşurlarken, anne-kadın'lar dört duvar arasında otursun ve dünyanın geri kalan işlerini severek yapsınlar diyedir kutsal ve dünyevi bütün anlatılar.

1 Mayıs gösterilerini kutlamak için sokağa çıkan insanlara nasıl saldırdıklarını gördüm, tepemizde helikopterler uçuyor, polis ara sokaklarda gençleri avlıyordu ve sen karnımdaydın iki aydır.

Kadın Kurultayı toplandı iki hafta sonra. Kalbimi yakan sözler dinledim seninle birlikte.

Tecrit uygulamasına karşı çıkmak için aylardır açlık grevinde olanlara destek için siyahlar giyip yürüyen kadınların arasındaydım, mavi bol elbisemle.

Sonra kalemini gözümüze doğru sallaya sallaya sonumuzu ilan eden adam hükümetin başkanı oldu. Hayatımdaki yegâne sevinç sendin.

Memleketime gittim seni doğurmaya. Uzun yollar aşır toprağına yavrulamak için geri dönen hayvanlar gibi.

Pijamalarımı giyip senden işaret beklerken, Berlin Duvarı yıkıldı. Binlerce kişinin taş parçalarını hınçla koparıp duvarın üzerinden atlayışını günlerce verdi televizyonlar.

Sonra sen doğdun. Zayıf, güçsüz, yaşar mı yaşamaz mı belirsiz. Aldılar, başka bir yere götürdüler seni o gece. Sigorta Hastanesi'nin camı kırık tuvaletinde eğilip çişimi yaparken acıdan bağırđım. Memelerimden süt çekildi. Küstü bana annelik.

Sonra sen, ince uzun parmaklarını geçirince bu dünyaya, benimle olmak için direnince, ben seni çok sevdim, kalbimdeki kız çocuğunun kardeşı gibi geldin bana. Seninle küçüldüm, seninle büyüdüüm.

Duvarı her yerde yıktılar. Gorbaçov ile Bush, buluşup mutlulukla ilan ettiler Soğuk Savaş'ın sonunu. Babanla ben ve arkadaşlarımız ve yoldaşlarımız "biz demiştik" öfkesiyle "yine de yazık oldu" arasında bir duyguda ve bundan sonra bizi nasıl bir dünyanın beklediğıne dair tam bir aymazlık içindeydik. O duvarla birlikte, ondan yana olan olmayan hepimizin de yıkılacağını bilmiyorduk

henüz. Öfkeli kitleler kızıl bayrakları yırtıp heykelleri paramparça ettiklerinde hepimizin dünyasında boşluğu baki kalacak bir gedik açıldığının farkında değildik.

Oysa artık biz, kendi geleceğimizi dünyanınkiyle bağlayan güzel çocuklar, yalnızdık ve hiç tanımadığımız kendimizle baş başa kalmıştık. Ne sözlerimize kulak veren vardı ne de kalbimizdeki acıya ortak olan... Yapayalnız kaldık. Bu hayatta neyi isterdik peki biz, dünya çıkınca ufkumuzdan hiç bilmediğimiz iç ufkumuz ne söylerdi bize? Yoldaşlık hayalinin suları çekiliverince ayaklarımızın altından acı bir boşluk kapladı her yanımızı. Boşluğu kendimize ve birbirimize acı çektirerek doldurmaktan başka bir şey yapamadık, elimizden gelmedi.

Kocaman bir hayali gerçek yapmak için yaşamanın kocaman anlamını elimizden almışlardı ve biz, artık anlamsızca yaşarken kendimize ve birbirimize eziyet eden divaneler gibiydik.

Birbirimizi görmüyorduk. Sen büyötmeye çalışırken küçücük vücudunu tahta kenarlı beşiğinde, kömür sobası harlanıyor, borunun etrafındaki teneke askıda çocuk bezleri uçuşuyor, tencerede biberonlar kaynıyor, babanın tırnak aralarına kömür tozu doluyor, bense arkasından pis kokulu bir derenin aktığı loş evimden her sabah çıkarken tevekkölü hep bilirmiş gibi bakan yüzüne bakıp ağlıyordum.

Aşk ve yoldaşlık bir masaldı artık.

İki genç çocuktan anne-baba yaratan, iki devrim düşçüsünü hayalsiz karı-koca yapan o akıntıda sürüklenip gitmekten, ufkumdaki renklerden vazgeçip geriye çekilme duygusundan da korkuyordum, seni mutsuz etmekten, sana yetememekten de. Öyle ki, kim olduğum ve ne istediğimle kurduğum ilişkiyi kaybediyordum. Bir zamanlar hayatının anlamını kurduğuna

emin olan, sokaklarda yürür ya da kitap okurken yeri göğü kucaklayacak kadar devleşen iç gücünü seven o kızla olan bağım, giderek silikleşiyordu.

Ben kendimle ilişkiyi yitirmişken, bana anneliği anlatıyordu anneler-anneanneler-teyzeler-arkadaşlar-çocuğumu büyütüyorum kitapları. Çok bilmiş sözlerle öyle yüksek bir çıta koyuyorlardı ki önüme, yetişmek için zorlandıkça yetersizliğin ve suçluluğun bulanık sularına düşmekten kurtulamıyordum. Seninle benim aramda, göz göze geldiğimiz anda bulduğum kardeşliğe yabancılaşıyordum; çünkü bu öyle bir his meselesi değil, bir uzmanlık alanıydı, öğrenmek zorunda olduğum ve yapamazsam yargılanacağım.

Seninle ilişkim, sevgilim mi kocam mı babam mı olduğunu anlayamadığım babanla ilişkim, devrimci bir kadın olmakla ilişkim hepsi karşımda yüzbin puanlık uzmanlık sorusu gibi duruyordu ve aklım hiçbirini çözmeye yetmiyordu. Güzel ama buna eleştirel bakan-çalışkan ve hamarat ama bunu yakınmadan yapan-güvenli ama alçakgönüllü-hakkını koruyan ama talepsiz beklentisiz-direngen ama yumuşak başlı-temiz titiz ama entelektüel.....

Her şeyi birden olmak için çok uğraştım, yalanım yok. Olmadı. Suçluluk ve yetersizlik duygusu peşimi bırakmadı. Seninle saatlerce oynardım, bebekler evler masal kitapları yapbozlar sohbetler. İçimden annem çıkmıştı; evden yayılan köfte patates kokularının mutluluğunu eksik etmemek için çok çalıştım. Evde olabildiğim her dakikayı, senin bu mutluluğu yaşama hakkından çalmamak için insanüstü-kadınaltı bir gayretle çalışmaya ayırdım.

Sen olurdum baştan başa, güler dans eder konuşur kavga ederdik, sonra sen uyuyunca ve ben yorgun bedenimi yatağa bırakıp uykuya dalmadan önceki o kısa zamanda ben olur bakardım hayatıma. Neredeydi o?

Sonra bir gün, senin beni tekrar ettiğini fark ettim. Birilerini mutlu etmek için kendinden ne kadar da kolay vazgeçtiğini. Küçük bir adanmış kadın olduğunu.

Kim bilir kaçınıcı kez ele alıp okuduğum, durmadan beğenmeyip yeniden elden geçirdiğim iç kitabımı açtım, geriye doğru uzayan ve bende devam eden kadınlık çizgimin üzerine orada, tam senin üzerinde büyümekte olduğun o noktanın üzerine parmağımı koydum ve bir çizik atmaya karar verdim.

Biz artık korkusuz kadınlar büyötmeliydik. Sevilen, beğenilen, onaylanan iyi kızlar değil; kötü kız olmak pahasına isteklerinin peşinden koşan, seçimlerinin bedelini ödeyecek kadar cesur kızlar. Yıktım üst üste koyduğum iyi kız kutularını, hadi bakalım kızım, yeni baştan koyalım bu kutuları üst üste, sen ne istiyorsun, iyi kızlar değil sen ne istiyorsun?

Koşup çıktın hayata. Öğrenilmiş cilvelerle değil dosdoğru istedin isteyeceğini. Çok ağladın sokaktan dönüp, koynuma güzel saçların yayılırken ip gibi akardı gözyaşların yanaklarına; kalbini kırardı iyi kızlar, insafsızca kayıtsız oğlanlar, edepli öğretmen hanımlar, cicili bicili aşk hikâyeleri. Öğrenilmiş rollerini zarafetle taşıyan insan kalabalığı arasında kendini kaba saba, beceriksiz bulurdun. Sorardım ya sana ne olduğunu, aslında bilirdim hep hikâyenin uzun, çok uzun olduğunu. Biz prenses değil, çirkin kurbağaydık ve hiçbir zaman hiçbir sihirli değnek prenses yapmayacaktı bizi.

“Ah kızım, bu erkekler hep aynı kitabı mı okuyorlar, biri bırakmış öteki almış sanki...”

Böyle söylerdi anneannem, neşeyle gülerdim ve düşünürdüm o kitabın nasıl bir şey olduğunu. Ama bana kadınların da hep aynı kitabı okuduğunu hiç söylemedi anneannem. Ve biz, hepimiz, erkeklerin okuduğu o kitapla başa çıkmaya çalışarak büyüdük. Annelerimizin erkekliğin kitabına uygun kesip biçtikleri hayatlarına öfkeliydik. Bu yüzden annelerimizin her konuşması bir gürültüydü bizim için, her bakışı boyun eğmenin çılgına çeviren âleminden yansıyan bir kör ışık.

Kendi kitabımızdan başlamalıydık yakmaya oysa. Keşke yaksaydı bizim yerimize anne, bize yakıp yeniden yazmanın büyüleyici coşkusunu verselerdi, biz böyle kendimizi mutfaklardaki seramik taşların, büfenin üzerine dizili bibloların, püskülleri içe kıvrılmış halıların, duygusuz karanlığında boğulduğumuz yatak odalarının arasında aramasaydık.

Öfke boyumu aşardı kızım, kendimden korkardım. Daha barışmamıştım hepimizi sıraya dizip hizaya sokan kadınlığın kitabıyla. Hesaplaşıp barışmadan yürüyüp gidemezsin. Gölgen peşine düşer. Gölgen-annen.

Benim gölgem, senin hayatını izlemesin istiyorum. Hayatında hiç gölge olmasın.

Bu eski radyonun sesini büyülü bir kutudan dinleyen o kız çocuğuna armağan ettiğin için teşekkür ederim kızım. Hadi, içelim.

12 nisan pazar

Bugün pazar. Senin evindeyken annem, pazar, termosifona odun atıp hamama girme, yeşil sabunla üç defa yıkanan saçlar, her yandan soğuk alan banyo camını naylonlarla örtüp gene de üşüme, ütölen beyaz okul gömleklerinden yükselen kokulu buhar, defterlere yazılan ödevler demektir. Hayata hazırlık. Temiz, ütülü, ödevleri tamam kızlar olarak sabah yedi buçuk otobüsüne binerdik.

Hayatsa, bambaşka yollarda sınırdı bizi. Hazırlıklı olmadığımız kuytu köşelerde ne yapacağımızı şaşırır, çaresiz bir hayvan gibi, içgüdülerimize kulak verirdik. Ne ıssız sokaklarda popomuzu avuçlayan abilerin, otobüste memelerimize sürtünen yaşlı amcaların, küçük ellerimizi okşayan kıllı öğretmen parmaklarının karşısında hazırlıklıydık, ne de bize aşkla yaklaşan yeniyetme delikanlıların. Acaba âşık mıydı gerçekten, yoksa yararlanmak mı istiyordu? Yararlanmak diye bir şey olduğunu biliyorduk hepimiz, fısıfısı dertleşiyorduk teneffüslerde, elini mi tuttu, öpmek mi istiyormuş, arzudan mı söz etti, yok artık, yararlanmak niyeti, besbelli.

Bizim isteklerimiz yoktu. Genç bir delikanlının elini tutmak, gözlerini filmlerdeki gibi yumup öpüşmek, ergen delikanlı vücuduna dokunmak istemezdik; aşk ve cinsellik macerasında yer alma sebebimiz, kendimizi korumak, elletmemek, yararlandırmamaktı. Bedenimizi kendi kendimize keşfetmek, kasıklarımızdan karnımıza yükselen ağırlı ateşini utanarak yaşamak ve hemen unutmak zorundaydık. Yoksa 'yollu'ya çıkardı adını ki, bir genç kızın başına gelebilecek en büyük felaketti. Dönüşü yoktu, artık hiçbir erkeğin masum aşkını hak edemez, gelecekte doktor-öğretmen-profesör, her ne olursan ol, ille de gelin olacak bir kız olma şansını kaçırdık. Bu yüzdendi, karanlık sinemalarda omzumuzu saran ve oradan göğüslerimize dokunan parmakları

fark etmemiş gibi yapma, arzuyu bize ait değil katlandığımız bir şey gibi sunma gayretimiz.

Böyle böyle, çocukluktan ergenliğe, oradan gençliğe geçme macerasında benliğimizi o kadar buruşturduk ki sağdan soldan taşmasın diye, bir de baktık, ezik büzük olmuş kendimizle baş başa kalmışız.

Erkeklerse sıkıştırmak ne kelime, kendi dışlarına taşıp kadınları da kapsayan bir benlik büyütme için hazırlanıyor, buna kışkırtılıyorlardı. Hayal bile edemeyeceğimiz bir yaşam alanında, her yeri ve herkesi kendilerine ait hissederek yaşıyor, kadınların yavanlaştırılmış özsuyuna ekmeklerini bandıra bandıra büyüyorlardı.

Freud Amca, hepimizde bir penis kıskançlığı olduğuna hükmediyor, bütün bir psikanaliz kuramını bunun üzerine kuruyordu. Bizse içimize doğru bağırıyorduk, penislerini değil, onun sayesinde hak ettikleri hayatı kıskanıyoruz biz. Ama biz içimize doğru bağırırken onlar durmadan yazıyor, konuşuyor ve bizi bize anlatıyorlardı.

Biz anlatamıyorduk, ezik büzük benliğimizi rüzgârlara açıp havalandırmak, çoktan unutulmuş gizlerini yeniden keşfetmek için çok uğraşmamız gerekiyordu, çok.

13 nisan pazartesi

Evin içinde dolanıp duruyorum. Annem yürümeyi başaramıyormuş. Şiddetli ağrısı varmış ve yemek yemiyormuş. Gitmem lazım, biliyorum; ama kendimi toplayamıyorum. Nasıl yapacağım, çocuklara kim bakacak, nasıl olacak, bilmiyorum; çünkü kendimden başka güvenecek kimsem yok. Sen yoksun. Çocuklarına baba, benim derdime yoldaş değilsin. Kendine ait olanlar dışında her şeyi dışarda bıraktığın başka bir dünyanın içindesin epeydir. Sesim ulaşmıyor sana, kederimi duymuyorsun, gözlerime bakmıyorsun, benden kaçıyor ve kaçmaktan başka çare bırakmadığımı haykırıyorsun ve anlamıyorsun oysa, ben seni çağırıyorum. Seni çağırıyorum bütün gücümle, ağlayarak haykırarak öfkeyle kederle hakaret ederek anlatmak için tükenerek çağırıyorum. Yoksun.

Keşke bilseydin kalbimden geçenleri. Bu cam parçalarının üzerinde gezerken bile senden vazgeçmemiş olduğumu görebilseydin. Seninle birlikte büyüyüp birlikte yaşlandığımız bu yolun her noktasında kalbimin seni başka türlü çağırdığını bilebilseydin.

Gençliğimde, kahramanımdın sen benim. Kazağının gevşeyen yakasından elini sokup boynundan göğsüne inen kıllarla oynarken içimi aşkla dolduran erkektin; elindeki kitaba eğip başını bana pasajlar okurken bilincimin olanca gücüyle elini tutmak istediğim yoldaşımdın; gecekondu mahallesindeki kara fırından verdikleri simitleri dişleyip sokaklarda büyüyen şişman cocuktun; içini nefretle dolduran hayata karşı cebindeki üç beş kelimeyle başka bir hayata yürüyen delikanlıydın.

Uzaklardan, aşkın ve devrimin şehrinden bana gelen, alıp beni götüren kahramanımdın.

Gündelik hayatın boktan düzeni, her şeyi tuzla buz etmeden önceydi bu. Sonra sözler sözler... Etkili, kocaman, dünyayı çözen ama küçük dünyamızı olduğu gibi bırakan sözler... Onu değil bunu yapmalısın, şöyle değil böyle düşünmelisin, dünyaları önüne koyan insanlar bulaşıktı, çocuk beziydi kömür sobasıydı, bunlara takılır mı hiç... Sistemin dişlileri bizi ezemez, ezmesin. Ezmesin. Tamam, ben hallederim o zaman. Yeter ki bizim masalımız sürsün. Sen benim kahramanım olmaya devam et. Hallederim ben...

Halledemiyorum. Çocuk ağlıyor, uykumu almadan kalkıyorum her sabah, evi bok götürüyor, yetişemiyorum hiçbir şeye, bulaşıklar birikmiş, vitaminli sebze çorbası yapılacak, bize de makarna, akşam dergi toplantısı bizde, beş adam, gece yarısından önce gitmezler, çocuğu erkenden uyutmak lazım, gündemde ne var, bahar eylemleri mi, ne yapmalıyız, ben de yazı yazacağım, tamam, bu noktalara değinirim yazıda, durun çocuğun sesi geldi bakayım, biraz daha sessiz olun, ne konuştunuz ben yokken, onlar gidince pencereleri açmak lazım, sigara dumanı çıksın, çay bulaşıkları sabaha kalsın mı, yorgunum, sabah erkenden kalkıp işe gitmek ölüm gibi, gene akşam, gene sabah, gene akşam, gene sabah...

Sonunda kirlendi masalımız. Beceremedik. Masal olmaktan çıktı, tahammülü zor bir gerçeğe döndü. Masal geleceğimizdir oysa, düşlerimizdir. Orada bize benzemeyen insanlar yaşar, başka sevgililer, başka dostlar, başka anneler, başka babalar, başka çocuklar. Şu bayağı dünyadan çok uzakta, başka bir yerdedir onların yaşadığı yer. O, bizim olmak istediğimizdir. Olamadığımızdır. Biz masal olacaktık sevgilim, olmazı öldüracaktık, çok istedim bunu, cebimize koyduğumuz kelimelere çok güvendim, olmadı. Biz mi beceremedik, yoksa o kelimeler mi eksikti? Bilemedim.

Çok düşündüm sevgilim, inanamazsın ne kadar çok olduğuna, çok düşünüp çok okudum, çok konuştum herkesle, çok dinledim, çözmeyi çok istedim, inanamazsın ya da inanmazsın buna ama çok istedim.

Sonra öğrendim. Kimse becerememişti. Bütün kadınlar atılmıştı o masalın içinden, fırlatılmıştı çok uzaklara. Çünkü bizim masalımız değildi. Güzel masaldı, doğruydu ama masalı kadınlar yazsaydı, başka türlü yazardı.

Siz o masalda sevgilim, benliğinizi savunurken kıskançlıkla, *biz ondan vazgeçiyorduk*.

Biz, annemizin gölgesi olmayı öğrenirken kucaklıyor, dokunuyor, öpüyor, seviyor, vazgeçiyor, mutlu ederek mutlu olmayı öğreniyorduk. Bizim insan-kadın olma hikâyemiz annemizle beraber yazılıyordu.

Sizse sevgilim, ondan koparak varoluyordunuz. Ondan kopmak, delikanlı olmanın ilk şartıydı, yoksa ana kuzusu olurdunuz ve bu başınıza gelecek en kötü şey olurdu. Böyle fısıldadılar sizin kulağınıza. Anne'den uzaklaşırken, kadın'dan da uzaklaşıyordunuz aslında. Sevecenlikten, mutlu ederek mutlu olabilme yeteneğinden, kucaklamaya ve öpmeye doyamayan sevgilerden, çaresizce boyun eğmenin yarattığı öfke ve huzursuzluktan, yine de sevmenin bıkip usansan da yine de yemek yapmak gibi bir şey olmasından, her sabah ve her gece kendini yeniden doğurmanın zorluğundan, dört duvarın içinde yaşanan küçük ve büyük hikâyelerden kaçarak var ettiniz kendinizi.

Biz başımızı okşayıp aferin diyen babalar olmadan da yaşayabiliyorduk bu yüzden, annemizden ezber etmiştik böyle de olabileceğini. Kırık dökükleri toplayıp kırılmamış gibi gibi yaşanabileceğini öğrenmiştik.

Oysa sevgilim, sizin, koparıp attığınız kadınlıkla yeniden ilişki kurabilmeniz ne kadar da zordu. Ancak çok istemekle olabilirdi; ama hiç istemediniz ki.

“Annemin durumu kötü, nefrolojiye yatırdık.”

Anne, olmaz, ölmene izin vermeyeceğim anne, ah anne, ben neden ayrıldım yanından, seni neden bıraktım, küstün mü bana, çok ağladın mı, anne...

“Annem kötü, bu işi tamamlayamayacağım, başka birine verin. Evet, metinlerin son okumasını yaparım, sağolun.”

Bu halloldu, başka ne var... Bir iki günlük yemek yapmalı, evi temiz bırakayım, otobüs biletini ayırtmalı, valize ne koysam...

“Bu gece yola çıkıyorum, çocuklar sana emanet, bak, duydun mu, sana emanet diyorum...”

Kayıtsız bir cevap, hafif bir gülüş eşliğinde. Boşver, kızma, şimdi başka şeyler düşünmek lazım, yapılması gerekenlere ayarla beynini. Boşver, düşünme.

Ama düşünüyorum. Öfkenin ateşi yakıyor boğazımı. O ateşin içinde özleyen, isteyen, seilmeyen, kollanmayan, hayal kırıklığına uğrayan kız çocuğunu görüyorum. Öfkelenmemek, çile çekip asaletle susan annelerin arasına dahil olmak; karnında biriken söylenmemiş sözlerin iriniyle kusacak gibi yaşamak. Sonra iyi bir kadın gibi sessizce yatmak musalla taşına. Hayır. Gözleri içine kaçmış bir taşbebek gibi sessizce durmayacağım, sen olurum anne o zaman, anlıyor musun, sen olurum.

Öfkeyle söylenerek, anlamsızca koşuyorum odaların arasında. Sonra yere çöküyorum birden, bağıra bağıra ağlıyorum.

yoldayım uzun bir gecede

Denedim ayrılmayı senden. Yıllar önceydi, beynime işlenmiş ‘ömür boyu’ klişesini yıkıp koydum önüme, yürüdüm. Seni sevmeye devam ederek ama bunca kederi artık kaldıramayan kalbimi elime alıp yürüdüm.

Gönlümde, tıpkı bütün kadınlarınkı gibi, günlük hayatın tozuyla üzeri örtülmeyen, ısıllı ısıllı yanan, çiçek gibi kokan, etrafında dans ettiğim bir aşk vardı. Gündüzleri kendi kendime dans ederdim bu aşkla. Sonra sen eve gelirdin. Yemek hazır mı, bu saatten sonra ne çiçeği allahaşkına, seviyoruz işte, kaç kere söyleyeceğiz... Sözler gönlüme saplanır, aşkımla ısıltısı kanepenin altındaki tozlu karanlığın en dibine doğru yuvarlanırdı. Müzik susar, dans biter, çiçek solardı. Biliyordum, bu benim felaketim değildi, çiçeğini solduran kadınlar kalabalığından biriydim sadece. Yıllar içinde, o ısıltıyı, o müziği unutmayı becerebilen kadınlardan bazıları, halinden memnun olmakla yetiniyor, boynunu büken kalbine alışıyor ve böyle yaşamayı beceriyorlardı. Ben beceremedim. Çünkü memnuniyet mutluluk değildi, ben mutlu olmak istiyordum ve mutsuzluğa alışmış bir kalpten daha kötü ne olabilirdi ki?

Yeniden geçip oturduğunda karşıma, direnemedim. Seninle dans etmek istiyordum ben, birazcık daha uyabilsen adımlarıma, hep seninle.

Denedik olmadı yenildik yine kalktık yine düştük yine ümit ettik yine kırıldık yine kalktık ayağa yine...

Her gün bir kerpiç düştü gönlümün sarayından.⁴

“Kontrol için geldiğinde dikişine bakılmış, temizmiş. Sonra hastayı acile getirmişler; hastane mikrobundan şüpheleniyoruz. Yara iç organları etkilemiş durumda, enfeksiyona yol açmış ve buna bağlı böbrek yetmezliği gelişmiş. Üre ölümcül düzeye çıktığı için hemen diyalize aldık.”

“Anne ben geldim.”

Belli belirsiz gülümsüyorsun. Gözlerin ölüme bakıyor, anlıyorum. Düzelmeyecek hiçbir şey, iyiye gitmeyecek. Kötü günler başladı, anlıyorum o anda.

Yatakları paralıyorsun ağrıdan, üstündeki örtüyü kavrayıp deli bir güçle, yerlere fırlatıyor ve eve gitmek istediğini bağıryorsun, gözlerin kocaman açılıyor, gelip sakinleştirici yapıyorlar.

İnsan, yaklaşan tehlikeyi sezer, yürekli davranarak yapması gerekeni yapabilir. Korkuyla baş edebilirim ama endişe ve acıyla ne yapacağımı bilmiyorum anne. Bildiğim tek şeyi yapıyorum, sıkı sıkı sarılıyorum boynuna. Birlikte korkuyoruz başımıza geleceklerden.

Keşke, yeterince iyi olmadığımız için sevmeyeceğimiz, yalnız kalacağımız korkusunun, hangi anda içimize yerleştirdiğini bilseydim ve o ânı söküp atabilseydim anne. Seninle yeniden tanışsaydık; bizi sıkıştırdıkları kuytularda değil, ferah zamanlarda gülüşüp konuşsaydık hayattan; korkudan değil, sevgiden tutsaydık birbirimizin elini.

Keşke seni, böyle kaygılı, böyle ürkek, böyle esir kılan dünyayı değiştirebilmiş olsaydım ve kalbinin incinen her noktasını tek tek öpüp tamir edebilseydim.

Ben senin incitilmiş kadınlığını seviyorum anne, kavga ettiğim, onu yüceltip kullanan yüzün.

Ama ikisi de sensin. İkisi de benim.

Ben ne yapacağım anne? Ne yapacağım ben?

16 nisan perşembe

Burada yatırmak istemiyorum seni. Ameliyathane mikrobu kaptığını, açıklamaların arasına gizlenen minik kelimelerden anlıyorum. Sorumluluk almak istemiyorlar, ameliyat bazen böyle sonuçlanırmış, tekrar operasyon gerekiyormuş ama böbreklerin iflas etmiş durumda olduğu için diyalizle durumu stabilize etmeye çalışıyorlarmış.

Hayatım yokuş aşağı yuvarlanıyor. Hızla.

Hayat ölüyor.

Çok yalnızım, çok çaresiz.

Ölüyor içim. Görüntüm yaşıyor.

17 nisan Cuma

Başka bir hastane... Daha iyi bir yer, yerinde bir müdahale, temiz bir operasyon... Tanıdık bulmak lazım. Herkese haber salmalı. Nedir bu işin çaresi? Randevu alsam, gitsem üniversite hastanesine... 23 Nisan, resmi tatil, maalesef randevu veremiyoruz.

Allahım ne yapacağım ben? Biri biliyor olmalı, yardım edin n'olur, yetişin, annem ölüyor...

Diyalize alıyorlar seni. İki saat sürecek. Oradan çıkınca öyle halsiz oluyorsun ki, ne yiyor ne konuşuyorsun, hemen uyuyorsun.

Dayanamıyorum. Ölüme yürüyüşünü görmeye dayanamıyorum. Ayaklarım beni nereye götürüyor, bilmiyorum. Yürüyorum, sağımdan solumdan geçenlerin yüzüme bakmasından anlıyorum, kendi kendime konuşup ağlıyorum, annecim n’olur diyorum durmadan, allahım n’olur diyorum sonra, ağlıyorum, yürüyorum, çarşının içine varıyorum, kalabalığın arasında bana çarpanlar, çarptıklarım, umurumda değil, nereye gidiyorum, aktarın önünden geçiyorum, yemiyor annem, ona güç verecek bir şey, bu macunu yedirin, tamam, annem, yersin, yiyeceksin, ölmeyeceksin, bir şarkı duyuyorum sonra, bu sana veda ederken son bakış son gülücük, allahım, kalbim parça parça, n’olur yardım et bana, annem sana son defa bakmak istemiyorum, son defa gülmek, olmaz, izin vermem, gitmeyeceğim bir daha, hep seninle kalacağım, evimi barkımı yurdumu taşıyacağım, söz sana, artık yanında olacağım, hep, anne, n’olur, kırgınlıklarını küskünlüklerini korkularını kaygılarını tamir etmeme izin ver, büyüdüm artık, öfkelenmeyeceğim artık sendeki esir kadına, bileceğim annem, biliyorum, biz esir alındık, biz, hepimiz, annem, n’olur...

“Annem ölüyor, ölüyor...”

Seni arıyorum. Kimi arayayım başka? Gene de hayat yoldaşımsın, kimi arayayım ben başka, bilmiyorum.

Geleyim demiyorsun, hemen geliyorum, senin yanında olmalıyım, her şeyi boşverip yanına koşuyorum... Demiyorsun.

Lacivert denizin üzerine konan martılar görüyor her yerimi kesen cam kırıklarını. *Başka kimse...*

Gene hafta sonu. Hiçbir şey yapamadığın, doktor yüzü görüp Latince lafların arasında ümit arayamadığın, başka bir hastane için yollara düşemediğin, kafese kapatılmış bir aslan gibi volta atıp tükenmesini beklediğin zamanın adı.

Gün doğarken büyük hasta asansörünün yanına kondurulmuş, dışarıya açılan tek yer olan balkonumsu boşluğa çıkıp sigara içiyor ve parça parça aydınlanan gökyüzüne bakıp dua ediyorum. Yaşlı bir kadın geliyor yanıma, elinde sigarası, çakmağımı istiyor.. Sabahın o saatinde ikimizden başka kimse yok.

“Neyiniz oluyor hasta?”

Annem diyemiyorum ağlamadan. Artık hep böyle, artık senin adın bir yokluğun kederine karıştı.

Kadın kolumu okşuyor, üç ay içinde annesini, babasını ve kardeşini kaybettiğini anlatıyor ve diyor ki, “Yapacağın her şeyi yap; ama sonra kabullen. Çünkü kabullenmezsek yaşayamayız.”

İçime bir sükûnet yayıyor sesi. Birlikte doğan güne bakıyoruz. İlk kez, senin ölümünü, aklıma geldiği anda kovduğum bir dehşet değil, bir kaçınılmaz son gibi koyup önüme, uzun uzun düşünüyorum.

Biz çok bildik. Ciltler dolusu kitaplar, dergiler, gazeteler, makaleler, tezler, romanlar, hikâyeler, şiirler, köşe yazıları, denemeler, destanlar okuduk. Edebiyattan, tarihten, ekonomi politikten, bilimden, fenden, sinemadan konuşuruz. Kozmosun sırlarından altyapı-üstyapı ilişkisine, evrim teorisinden çocuk psikolojisine, yemek yeme biçimlerinin sosyolojisinden arz-talep ilişkisine kadar her konuda sözlerimiz oldu söyleyecek. Bilmek, anlamaktı ve elbette çözmek.

Şimdi, bu yaşlı kadının yüzüne baktığımda anlıyorum ki, hiçbiri hayatın bilgisi değil ve bilgi sahibi olmakla irfan sahibi olmak aynı şey değil. Bilgi bizi yüceltmiyor, değiştirmiyorsa; vitrini güzelleştiriyor, sözlerimizi nefsimizi okşayan ve başkalarının karşısında bizi yükselten bir silah yapıyorsa eğer bilgi, hayatı canlandırmıyor. Sadece başkalarıyla konuşan kişiler oluyorsak eğer biz, kendimizle konuşmuyorsak, sözler ortalıkta uçuşan sinekler kadar kör, faydasız, can sıkıcı.

Bilmek beni kemâle erdirmesini istiyorum ben. Kalbimi yıkasın. Benden yeni bir ben yapsın. Gerçeğe ulaşmamın yolunu açsın. İnsan halleri içinde kendi hallerimi ve kendi içimde insan hallerini sezip anlamamı sağlasın.

Âlim değil ârif olmak; bilmek değil vâkıf olmak...

Bunu anlamak için ölümün hayatıma girmesi ve yaşlı bir kadın cisminde bana varoluşun zorunlu yokoluş demek olduğunu anlatması gerekiyordu.

Yarın pazartesi. Seni ameliyata alacaklar. Bugün koridorlara yayılan bu loş tembelliğin izlerini silmeye çalışacaklar yarın sabah. Gün doğmadan odalara dalıp ışıkları yakacaklar, rengi kaçmış metal tepsilere aceleyle dolduracaklar bayat ekmekle hazır reçeli. Dolaba sığmadığı için yataklarımızın yanında duran eşyaları hemen, çabuk kaldırmamızı söyleyecekler azarlayarak. Çarşafı değiştirip nevresimleri silkeleyecekler. Pencere içlerine koyduğumuz meyveleri, süt kutularını küçük dolabın çekmecesine tıkacaklar. Doktorların vizite saati gelesiyeye kadar sefaletin üzerini cilalamak zorundalar. Görülmesin. Doktorlar kızıyorlar öyle sefil görüntülere, buna katlananlar, bu bilgiyi paylaşanlar sadece bizleriz; hastalar, hasta yakınları, hastabakıcılar ve hemşireler. Tanrıların pelerinini savurup ulaşılmaz beyazlıktaki esintileriyle gelince doktorlar, hepimiz sıraya dizileceğiz; korkuyla soracağız sorularımızı, sözlerinin bittiği, bizi dinleyebilecekleri makul bir zamanı kollayacağız. Şu iyi biri, cevap veriyor ama şu aksi, soru sorulmaz, diye akıl alıp vereceğiz biz faniler, tanrıları kızdırmamak için neresinden yaklaşıp lafa nasıl girelim diye kafa yoracağız.

Ben biliyorum oysa, onların da tanrıları var, hepimizi bu hastane- vergi dairesi-fabrika-belediye-sosyal sigorta-plaza binalarının içine atıp, nizam intizam dahilinde kulluk yapmamızı buyuran tanrılar var. Her yerdeler. Olduğunu hiç sanmadığımız, azıcık aşla kaygısız başımız olsun diye uğraştığımız ve nizami olarak akşam perdelerin çekilip sabah açıldığı ve ardında sonsuz kaygının, korkunun, şiddetin, sevgisizliğin, nefretin biriktiği şu kutsal ve lanet yuvalarda tanrı ile kuldan başka kim varolabilir ki?

Bereket tanrıçası Demeter, tanrılar tanrısı Zeus'un dördüncü karısı, uzun sarı saçları, sağ elindeki buğday başağı ile sol elinde yanan meşalenin üzerine akar. Kızı Persephone, bir gün tarlada çiçek toplarken yer ikiye yarılır ve yeraltı tanrısı Hades çıkıp, güzel Persephone'yi yeraltına kaçıır. Orası ölümler ülkesidir ve orada bir şey yiyen, bir daha yeryüzüne çıkamaz. Persephone, bir nar tanesi yer dayanamayıp ve yeraltında esir kalır. Anne Demeter, kızını aramak için yollara düşer, dokuz günde dünyayı dolaşır ama onu bulamaz. Onuncu gün rastladığı güneş tanrısı Helios, Demeter'e kızının yerini söyler. Demeter, hayata küserek, tanrılar dağı Olympos'tan kaçır ve insanların arasına karışır. Yaşlı bir kadın kılığına girip Eleusis'e yerleşir. Onun hayata küsmesiyle toprağın bereketi kaçır, kıtlık tehlikesi baş gösterir. Tanrılar Demeter'e toprağa bereketini vermesini söylerler, o kızını görmek şartını öne sürer. Bunun üzerine Zeus, Persephone'nin yılın bir kısmını annesinin, diğer kısmını kocasının yanında geçirmesine karar verir. Ondan sonra, Persephone'nin annesiyle bulunduğu zamanlar çiçeklerin açtığı bahar ve yaz mevsimi olur, kocası Hades'in yanına döndüğünde kış başlar.

Onlar bir arada bahardır; anne kızını ve kız annesini içinde taşır ve her kadın annesine doğru geriye, kızına doğru ileriye uzanır ve bu devamlılığı sonsuza kadar sürdürür. Önce annesinin kızıdır, sonra kızının annesi ve hepsi birden olarak, hepsini içinde taşıyarak yaşamayı sürdürür ve kopma ile kopmamama, bağlanma ile özgürleşme arasında gidip gelen bu ip üstünde yolculuk nesiller boyunca geçmişe geleceğe taşır.

Oidipus, babasının yerini almak için onu öldürür; bizse annemizi onun yerini almamak için öldürürüz.

Sabah yine gün doğmadan uyandık. Seni ameliyata götürürlerken, altına kaçırdın. Hastabakıcının ters bakışlarına sesimi çıkaramadan, artık kendini bilmeyen bir külçe haline dönen vücudunu döndürdük beraber, sedyenin çarşafını değiştirdik, üzerindeki mavi ameliyat giysisi sağını solunu, kırıışmış bacaklarını, sarkmış göbeğini örtemiyordu ve ben, çocukluğumdan beri kokusunu hiç unutmadığım vücuduna bakarken, onun sağa sola sekerek koşturduğu, her noktasından iyimserliğin ve kederin aynı anda fişkırtdığı günleri düşünüyor, hayatın, hayatımızın sonunu getiren bu lanet çürümeye isyan ediyordum. Bu şehrin en yüksek tepesine çıksam, bağırısam bağırısam... Hey hayat, beni duyuyor musun, o benim annem, iyi bir kadın o, çaresiz ve bilisiz, ona bunu yapma!

Ameliyathanenin önünde beklerken, aslında bir hayatın, bir daha toparlanamayacak biçimde dağılmış olduğunun farkındayım. Ama lanet bir aptallık işte, budalaca bir ümit, belki diye başlayan avuntular...

Ameliyathanenin içinden çıkan herkese dikkatle bakıyoruz. Hemşire, hastabakıcı, ne olduğunu giysisinden anlayamadığımız insanlar... Sonunda biri diyor ki, bitti. Bekletiliyor, bir saate çıkar. Bir anda onu görmek ihtimali geliyor aklıma, adam elime bakıyor, cebimdeki parayı çıkarıp tutuşturuyorum. Adam beni alıp ameliyathaneden çıkanların bekletildiği yere sokuyor. Orada işte. Bir köşeye yatırmışlar. Tavana bakıyor. Ne düşünüyor, biliyorum, hayatının kısacık özetini geçiriyor aklından, doğdum büyüdüm evlendim çocuk doğurdum evlendirdim torunlarımı gördüm yaşlandım... şimdi ölüyorum.

Yanına gidiyorum, sarılamıyorum, mikrop kapmasın diye, sımsıkı elini tutuyorum.

“Anne...”

Başını çeviriyor, şaşırıyor, gülümsüyor.

“Sen nasıl girdin buraya?”

“Girerim ben, soktular işte. İyi misin?”

Bilmem der gibi sallıyor başını, gözlerini yüzümden hiç ayırmıyor. Gözleri, iki koyu leke gibi, ona ne olduğunun, ne olacağının cevabını yüzümde arıyor ısrarla; yüzümü kıymetli bir fotoğraf gibi alıyor belleğine, sonra hep düşünecek, anlam arayacak uzun uzun.

Karşılıklı bakıyoruz birbirimizin yüzüne. Gözlerimi kaçırmıyorum, ben de onu nakşediyorum belleğime, ellerini öpüyorum, çamaşır suyundan nasırlaşmış ellerini, kalın uzun parmaklarını, şişmiş bileklerini. Öpüp kokladıkça elimi sıkıyor, konuşmaya mecali yok. Sonra adam geliyor, hadi, diyor, çıkman lazım, doktorlar görürse bana kızar.

Çıkıyorum ve çıkar çıkmaz çöküyorum yere. Ölümün gölgesi yerleşmiş yüzüne, anlıyorum; ama belki, bir umut...

“İç organlardaki apseyi temizledik ancak hastanın genel durumu iyi olmadığı için enfeksiyona yol açan protezi çıkaramadık.”

Bunları ancak bu sabah, doktorların peşinde koşarak öğrenebiliyoruz. Kimse bilgi vermiyor bize koşmazsak. Hasta yakınları niye çırpına çırpına bağırıyorlar soğuk yüzlü koridorların orta yerine çöküp, biliyorum artık, hastalarımız rehin çünkü içerde, onların elinde ve hepimiz korkuyoruz, ya kızıp bakmazlarsa... Doktorların her eylemini destekleyen, sağlıkta özelleştirmeye karşı durmadan konuşan ben de, zavallı bir hasta yakınıyım işte, kime kızacağını, kimden medet umacağını bilemeyen, odamızın kapısı önünden uçuşarak geçen her beyaz önlüğün peşinden koşan çaresiz bilisiz bir hasta yakını.

Burada bütün hasta yakınları kadın. Başörtülerini öylece omzuna bırakıveren, uzun etekli, plastik terlikli kadınlar kalabalığı. Yatağın yanındaki sandalyede vakitli vakitsiz uyuklayan, kaçamak uykulardan uyanıp durmadan hastayı yoklayan, koridorun sonundaki kocaman lavabolarda bardak tabak çatal yıkayan, tuvaletlere ördekte biriken çiş döken, ıslak mendillerle kaka temizleyen, çarşafın üstüne koruyucu örtü sermek için dakikalarca ağırlaşan vücudu döndürmek için uğraşan, beli-bacağı-sırtı- midesi-başı ağrıyan, ilacını içmeyi unutan, gün doğumundan akşam karanlığına odanın içinde yaşayan, ziyaret saatini kapı önlerinde bekleyip gelenlere dört elle sarılan, kısa aralıklarda yoksulluğu, yalnızlığı, koca eline bakan ömrünü, kızının kocasını, alkolik babasını, hayırsız oğlunu anlatan, omuzlarına dökülen tülbentin ucuyla gözyaşını silen, çekinerek gülen, başkasına gelen meyveye, bisküviye göz ucuyla bakan, kendi yemeğinden ikram eden, plastik ısıtıcılarda kaynayan suya sallama çay atıp batan güneşin cama vuran

kızılığında saklanarak ve kim bilir neler neler düşünerek çayını yudumlayan kadınlar...

Ziyaret saatlerinde gelen erkekler, hastaya yaklaşıp hal hatır sorduktan sonra koridora çıkar, orada biriken erkekler topluluğuyla hastalık muhabbeti yapar, gitme vakti gelince dışardan alınacak bir şey olup olmadığını sorar, bahçeye iner inmez bir sigara tellendirir ve hayatlarına doğru yol alırlar. Aynı evdeki gibi, pencerelerin ardında bıraktıkları kadınlar, orada unutulmuş bir eşya gibi, akşam kapının çalmasını beklerler.

Hayatın akışı hastalıkla aksadığında hastanelere uzanır bu kez kadınların elleri. Evde yaptıklarına devam ederler. Anne baba, koca, evlat, ağabey, kayınpeder, kardeş, torun, kaynana, görümce, hepsinin bakıcısı olurlar. Şikâyetsiz. Kimsenin aklına gelmez, sıkıldın mı, yoruldun mu, bunaldın mı... Sorulmaz.

Onlar da beklemez zaten. Benliğini başkalarının kullanımına sunmak, annesinden öğrendiği ilk kadınlık bilgisidir. Anne, her şeyden önce, kendisini ezen, tüketen bu kültürün bilgisini öğretir kızına. Okusun okumasın, çalışsın çalışmasın, önce bunun bilgisini edinmektir kadınlık. Kız çocukları bir şey olmaktan önce kadın olmayı öğrenir bu yüzden. Ne olursa olsun, gelin-karı-anne olmak vardır gelecek planında.

Bir kadına, kendisi olmanın ve bağımsızlığın değeri değil; ancak bir bağ-bağımlılık içinde değer bulan benlik bilgisi öğretilir. Bu yüzden, kendini ancak ilişkilerin devamlılığında, ömürlük bağlanmalarda güvende hisseder. Yuva kurar, çocuk doğurur, her ne olursa olsun bozulmaması için gayret eder ve kendini değerli hissedeceği çerçeveyi, bu kez kendi anneliğinde yeniden kurar.

22 nisan çarşamba

Gece kötü geçiyor. Uyumuyorsun bir türlü. Saat kaç, zaman geçmiyor, uyuyamıyorum, içim sıkılıyor, üstümü başımı paralayacağım, beni eve götürün, buradan çıkmak istiyorum, çıkarın beni...

Hemşire gelip sakinleştirici yapıyor. Kolların bilekten omuza kadar delik deşik. Bir kolunda serum, ötekinde ikide bir takıp çıkarılan kordonlar, hortumlar, altında sonda... Morarmamış yerin kalmadı. Didiklenmemiş, acıtılmamış tek bir nokta...

Bıktın usandın, anlıyorum. Küçük evinde odadan odaya terliklerini sürümek, televizyonun karşısına geçip altından yazı geçen haberleri izlemek, evlilik programlarına bakıp çekirdek çitlatmak, küçük tencerende çorba pişirmek, iki domates üç zeytinle kahvaltı etmek, duanı okuyup yatmak istiyorsun. Olmuyor. Çıkarmıyorlar seni buradan. Çıkarmayacaklar, anlıyorum anne. Sana yalan söylüyorum, hastanenin yakınında bir dükkân bulup sana bir masa saati alıyorum, yanından geçen oksijen makinesinin kabloşuna iple bağlıyorum, her zaman göresin diye ve diyorum ki, sen saati seversin, bak, zaman geçecek, sabah olacak, sonra akşam olacak ve biz buradan çıkacağız.

Sevinmiş gibi yapıyorsun ama yüzün sapsarı, korkuyorsun, gerçek değil bu, anlıyorsun.

Odaya girip çıkan herkes kabloya asılmış saati komik buluyor, soruyor, gülüyor; aldırmiyorum. Onlar bilmez ki, ben bilirim senin saatleri ne kadar sevdiğini.

Evinin her tarafında bir saat vardı (benim de öyle). Holde, oturma odanda duvar saati; duvarda her yıl yenilenen saatli maarif takvimi. Nereye gidersen taşıdığın masa saatin. Yatağının başucunda, uyuyup uyanıp baktığın, içinde horozu, tepesinde çingırağı.

Sanki yetişmen gereken bir yer var hep, sanki saate bakınca sıraya koyduğun işlere koşacaksın. Yok. Hep evdesin, hep odadan odaya geçen zamanın içinde (ben de öyle). Zamanı yakalamak, ele geçirmek ve bırakmamak. Geçmesin benden habersiz. Ben onun nasıl geçtiğini, tık tık tık geçtiğini göreyim.

Geçici olduğumu hatırlayayım, unutayım, varlığımın harcını karan zamanı bana ait kılayım.

Kılabildik mi anne? Tık tık tık tık... Geçip giderken dakikalar, saatler, aylar, yıllar, yani ömrümüz, öylece seyretmekten başka bir şey yapabildik mi? Yaptığımızı sandığımız, zamanı ele geçirdiğimize inandığımız saatler nihayetinde geçip gitti.

Zamanın kıymetini, ancak geçen zamanlar, önümüzde durandan daha fazla olduğunda anladık. Anladık da ne oldu? Sen senin, ben benim zamanımı, ömrümüzü yani anne, ele geçirebildik mi?

Bugünkü zamana hükmedenlerin açtığı yollarda sen yürüdün kabullenerek, ben yolumu değiştirmeye çalıştım. Başardım mı, bilmiyorum. Benliğim, beynim, kalbim başka bir yolda akarken, yürüdüğüm yollardan geçip gelerek vardığım yer, bu evin içi. Odadan odaya sen gibi yürüyor, sen gibi bakıyorum saatlere, sen gibi kabulleniyor, sen gibi uyumlanıyorum zamana usulcacık. *Hayat ve zaman bir eldiven gibi sarıyor bedenimi, alışıyorum.* Alışmanın berbatlığını bile bile, alışıyorum.

“Saat kaç?”

“Dokuz oldu.”

“Akşam mı oldu? Hava karardı mı, anlamadım ben.”

“Bu oda biraz karanlık ya, ondandır. Hadi uyu biraz.”

Karanlık değil oysa. Dışarda bahar, olanca pırıltısıyla yeniliyor toprağı, havayı ve hayatı. Ama sen, artık bunu görmüyorsun. Yatağın içinde geçen zaman, dışardaki zamandan farklı. Zaman artık sabah, öğlen, akşam, kahvaltı vakti, sabah kahvesi, öğlen yemeğı, çay saati, dizi film zamanı değil; zaman bu yatağın içinde serum süresi, ateş ve tansiyonu kontrol saati, sağına dönme, sonra sırtüstü yatıp arkandaki yastığı yükseltme, sonra yine dümdüz yatma sırası, doktorun şöyle bir bakıp gitmesi, hastabakıcının çarşafını değiştirmesi, sonra uyku-uyanıklık-uyku-uyanıklık... Gece ve gündüz, sabah ve akşam değil bu zamanın köşe taşları. Biteviye akan, geçmesi geçmemesinden farklı olmayan, üst üste binen sıkıntılı bir çizgisel zamanda yaşıyorsun artık. Sadece geçmiş yılların var sana öteki zamanı hatırlatacak, başka hiçbir şey.

Seni öteki zamana götürsem. Kahkahalar, kavgalar, barışmalar, ağlayışlarla zigzaglanan öteki zamana...

Anne, çok acı çekiyorum.

*Hiç olmazsa unutmamak isterdim.
Eski geceler, sevdiklerimle dolu odalar...
Yalnız bırakmayın beni hatırlarlar.
Az yanımda kal çocukluğum,
Temiz yürekli uysal çocukluğum...
Ah, ümit dolu gençliğim,
İlk şiirim, ilk arkadaşım, ilk sevgim...
-Doğduğum ev. Rahatlıyacak içim duysam
Bir tek kapının sesini.
Arıyorum aklımda bir ninni bestesini...
Böyle uzaklaşmayın benden, yaşadığım günler!
Güneş! getir bir bayram sabahını.
Açılın açılın tekrar
Çocuk dizlerimdeki yaralar,
Hepiniz benimsiniz:
Mektebim, sınıflarım, oturduğum sıralar...
Yalnız hatırlamak hatırlamak istiyorum
Nerde kaldı sevgilim, seni ilk öptüğüm gün,
Rengine doymadığım o sema,
Ahengine kanmadığım ırmak.
Bırakıp her şeyi nereye gidiyorum?
Neler geçmişti aklımdan,
Nedendi ağladığım, nedendi güldüğüm?
Ah nasıldı yaşamak?**

Hastane mikrobi çıkmıyor vücudundan. Ağır antibiyotik tedavisi, böbrekleri iyice bozuyor. Diyaliz artık sonuç vermiyor. Sondanın dibinde koyu sarı çiş damlaları, o kadar. Hareketsizlik ve kan dolaşımının yavaşlaması, bir bir bozuyor organları. Doktor, boğazında biriken ve seni nefessiz bırakan balgamın da yatmaktan kaynaklandığını söylüyor.

İştahın da yok artık. Dün yemek getirdi ablam, şehriye çorbası, seversin, üç beş kaşık aldın, canın istedi mi, yoksa teşekkür mü ettin kızına, bilemedim.

Hâlâ diyorum ki, boğazındaki balgamı atarsa, iştahı yerine gelir; iştahı iyi olursa toparlar. Sabah koşa koşa aşağıya inip ıhlamur alıyorum sana, kaşık kaşık içiriyorum, boğazın yumuşasın diye, “İyi geldi,” diyorsun, seviniyorum. Hâlâ böyle anlarda, parlayıp sönen budalalık anları.

Anne, ağzımın hiç tadı yok, kalbimin de.

Biraz hava almam lazım. Nefes alamıyorum. Nöbeti ablama devredip yürüyorum. Böyle böyle yürüsem, insem deniz kıyısına, ta derinlerime kadar gitse temiz hava, ferahlasa içim.

Kızım arıyor, kartını kaybetmiş, parası bitmiş, bankaya gidip halletmem lazımmiş, baban nerede, yok ki, görmüyorum, gece geç vakit geliyor, uyumuş oluyorum, tamam, hallederim ben.

Sahiller uzaklaşıyor, deniz kıyıları, taze rüzgâr kokusu.

Sen yaptın bunu bana anne, sorun halletmekle yükümlenen, çözemediğinde suçluluk duyan bir aptal yaptın beni. Sen korktun ben cesaret verdim, sen üzüldün ben avuttum, sen çaresiz kaldın ben hallettim. Yalandı hepsi oysa. Ben yalandım. Ben korkuyordum, üzülüyordum, çaresizdim. Yalandı hepsi. Şimdi gerçek. Ben korkuyorum anne, yetememekten, yapamamaktan, yetişememekten, savrulup gitmekten, korunmamaktan, sevilmemekten korkuyorum.

Şimdi de orada öylece yatıyorsun. Yine çaresiz, yine korku dolu, yine yüklüyorsun bana kalbini. Ama ben taşıyamıyorum anne, şuraya, bankanın önüne yıkılıp avaz avaz bağırmak istiyorum.

Avazını yutup bankanın içine giren, sorun çözen bu kadının, içinde dolanan kız çocuğunun başını okşamaya mecali kalmadı anne. Kimse de okşamıyor benden başka. Ne yapacağım anne ben, ne yapacağım?

Başını hafifçe kaldırıp öksürmeye çalışıyorsun, birden gözlerin büyüyor, yüzün kara sarı renk alıyor... Bağırarak koşuyorum, yardım edin, nefes alamıyorum...

Nöbetçi doktorla hemşire koşuyor. Ellerinde ince bir hortum, boğazına sokuyorlar, biriken balgamı alıyorlar. Sonra oksijen maskesini takıyorlar yüzüne. Çıkmayacak bu.

Senin kara sarı yüzün, büyüyüp kocaman bir yardım cıglığı olan gözlerin kayıtlara şöyle geçiyor:

“Akciğerlerde zatürre başladı ve solunum yetmezliği görüldü. Hasta aspire edildi ve oksijen maskesiyle solunumu desteklendi.”

Akşamına, daha bu sabah yanımızdaki yatağa getirilen, incecik, güler yüzlü ve kimsesiz ihtiyar kadın, bacaklarını karnına çekip sessizce ölüyor. Kimse anlamıyor. Öyle huzurlu uyuyor ki, yüzünde mesut bir gülümseme var sanki. Hemşirenin tansiyon için seslenişine cevap vermediğinde ve dürtülen vücudunun içi boş bir kütleye dönüştüğü görülünce anlaşıyor. Yakını yok mu? Yokmuş, diyorum, sadece bir yeğen. Sabah anlatmıştı, kimim kimsem yok diye, çocuğu da olmamış. Şikâyetsizdi, kendini nehre bırakmış bir yaprak gibi tevekküllü. Yeğene haber veriliyor. Gelip alıyor teyzesini, biraz mahcup, evimiz de küçük, alıp bakamadım, diye açıklıyor. Kimse sormuyor ötesini. Bitti işte. Ne söylesen, neye üzülse bitti. Bu kadar.

Kadınlar yatağın başına oturup okuyorlar, Allah günahlarını affetsin, diyorlar. Peki kadınlar, kaç günahı affetti kendininkileri affetmeden?

Bir sıçan, annesi onu yalamaya fırsat bulamadan annesinden ayrılıyorsa, kendisi yavruladığında yavrularını yalamayı bilmezmiş. Beyaz ışıklar altında yapılan insafsız deneylerde ortaya çıkarmışlar bunu.

Nasıl gördüysek öyle yapıyoruz. Bir fazla bir eksik, kendi yaralarımızı ve yavrularımızın yaralarını annemizden gördüğümüz gibi yalamayı öğreniyoruz.

Ben genç bir kadıncık, bu sonsuz görünen zinciri kırabileceğime inanıyordum, hatta emindim buna.

Şimdi anlıyorum anne, seni, senden öncekileri, geriye doğru uzanan o sağlam zinciri reddetmenin kişisel bir anlamı var belki ama toplumların tarihinde kayda değer bir önem taşıyor. İleri doğru her sıçrayışımız, bu tarihin duvarlarına çarpıp geri dönüyor ve biz her yaralandığımızda, bellek zincirimizdeki avunma ve şifa bulma yöntemlerimize sarılıyoruz.

Seni reddettiğim yer, kendimde yeniden ve çaresizce seni bulduğum yer olduysa eğer, şimdi seninle bulduğum bu nokta, hepimizi bu kuyudan çıkaracak bir aydınlığa dönebilir mi?

26 nisan pazar

Arada bir çıkarıyoruz maskeyi, çok sıkılıyorsun, elinle işaret ediyorsun durmadan, hadi, çıkarın bunu, gidelim eve...

Ah, anne, artık gidemeyeceğiz o eve, ben anladım bunu, sen de anladın ama son bir çırpınışla uçmaya çalışan yaralı bir kuş gibisin.

Yaşamı hep sevdin, her ne olursa olsun, ölüm aklına gelmedi, sımsıkı tutundun hayatın dallarına. Şimdi, neresinden tutunacağını bilmediğin bir kuyuya attılar seni. Ve sen biliyorsun ki, bütün bir ömrünü geçirdiğin evine göndermeyecekler seni. Oysa o evi verdi sana hayat, al, dedi, bu münzevi hayat senin hayatın, pişir düşür ağla gül bağır çağır şükret lanet et, ama unutma, hepsi burada, bu seksen metrekaare evin içinde olup bitecek.

Rıza ve boyun eğme, toplumsal olarak yaratılır, bizse bunu kendi seçimimiz sanırız.

Peki, dedin. Demesen yaşayacak bir başka yer daha yoktu ki.

Biz, kızların, çok kıymetliydik, senin üretilip ortaya çıkardığın yegâne şeydik. Evet, hep erkek evlat istemiştin, sende olmayan ne varsa onun üzerinden sahip olacağın bir oğul. Olmadı. Kabullendin ve bize sarıldın dört elle, yalan yok, çok sevdin bizi, kendini adadın; ama bir oğulda bulmayı özlediğin şeylerle bir kız evlada aktarılması gerekenler arasında bir arafta bıraktın bizi. Bir yanımız diklenirken erkek dünyaya öteki yanımız ağladı içten içe. Bir yanımız kendi göbeğini keserken, öteki yanımız sığınmak istedi. Öfke bırakmadı yakamızı. Kendimize, sana, erkek dünyaya, kadınlara kızgındık.

İpin tam orta yerinde, hangi yana adım atsak da kurtulsak bilemediğimiz o orta noktada, öylece durarak ağılıyorduk ama kimse bunu görmüyor, sadece öfkeli bağırışlarımız duyuluyordu.

Hepimiz senin etrafında toplanmıştık. Evdeki yatağındaydın. Üzerinde lacivert işlemeli çeyiz yorganın örtülüydü. Boynundaki beyaz tülbentin uçları göğsüne uzanıyordu. Hepimiz sana bakıyorduk, sen veda ediyordun. Hiç konuşmadan, gözlerinle. Biz anlıyorduk. Perde aralanmıştı, dut ağacının dalları arasından gün ışığı sızıyordu odaya. Solgun ve kederli bir gülümseme vardı yüzünde. Ağlamıyorduk biz; ama içimiz yanıyordu. Sonra birden, senin yüzüne bakarken, yüzünde yüzümü gördüm. Kardeşlerime baktım, onların da kendi yüzlerine baktığını anladım. Konuşmadan, sessizce bakıyorduk sendeki suretimize.

Korkuyla sıçrayarak uyandım. Sandalyemin üzerinde doğrulup sana baktım, uyuyordun, dinlendirmeyen ilaç uykularındaydın. Üzerimden kayıp giden örtüye sarındım.

Bir rüya gördüm, hayır olsun, bir ışık vardı, parlak, gözümü yumdum parlaklığından, sonra rahmetli anacığım geldi, bana yemek yapmış, mercimek çorbası, mis gibi kokuyor, aldım, içerken annem kayboldu, ağlayarak uyandım, okudum üfledim anacığıma, hayırdır inşallah...

Kadınların rüyaları vardır. Unutmazlar. Önemserler. Birbirlerine anlatırlar. Hayatın sorularına cevaplar bulmanın bir yoludur rüyalar. Erkekler anlatmazlar, kendi aralarında konuştuklarından biridir rüyalar da. Erkekler saçma bulurlar çünkü. Kadınlarsa, kendi içine kapatılmış dünyalarında biriktirdikleri bin yıllık bilgiyle, rüyaların hayatın bir yerine değıdığını bilirler.

Doktorlar oksijen maskesini çıkarabileceğimizi söylüyorlar ama nefes almakta güçlük çekersen hemen takmalıymışız.

Korkuyorum, nasıl bileceğim ben, ya geç kalırsam...

Artık başka bir hastaneye taşıma şansımız kalmadı. Üniversite hastanesindeki doktor, yapılacak fazla bir şey olmadığını, nakletmenin de riskli olduğunu söylüyor. Kafamı duvarlara vurmak istiyorum, öyle pişmanım ki. Neden daha ilk günden taşımadık seni? Nasıl böyle basiretsiz davrandım?

Artık buraya mahkûmuz. Hastane mikrobunu telaffuz ettiğini artık inkâr eden bu koğuştta, bir mucize bekliyoruz, gelmeyeceğini bile bile.

“Gelmemize gerek var mı?”

Soruyu böyle soruyorsun. İkimiz de biliyoruz oysa, artık ölümden dönüş yolu kalmadı. Benden uzaktasın. Aramızdaki yollardan daha uzak mesafeler var kalplerimiz arasında. Biliyoruz, bilmiyormuş gibi yapıyoruz. Soru kalbinden gelmiyor, ben de kalbimden doğmayan bir cevap veriyorum.

“Gerek yok. Ben size haber veririm.”

Aklın ve mantığın buz kesmiş sularında konuşan iki insanız. Ölecek mi yani, ne zaman ölecek, ne zaman kötülerse, haber verilecek, o zaman vazifeler yapılacak, şimdi gerek yok. Gelsene, sana ihtiyacım var, neden benim yanımda değilsin, hâlâ ne yapıyorsun orada, omzumu okşamana ihtiyacım var, beraber ağlamaya, gelsene, ne duruyorsun... Susuyorum.

Açıkça söylemez kadınlar bazı şeyleri. Ne istediklerini söyleyemezler. Surat asar, naz yapar, küser, yatak ayırır, ima eder, başını çevirir, giderler. Çünkü daha küçük bir kız çocuğuyken bir şey istemenin ve elde etmenin duygusal davranışlarla ilintili olduğunu öğrenirler. İyi, yumuşak, uzlaşmacı bir kız olmazsan elde edemezsin. Masaya vurup almak sana ait değildir. Masanın altından yol almak öğretilmiştir sana.

Anneler de ne istediklerini açıkça söylemezler kızlarına. Kendileri de farkında değildirler zaten. Dizinin dibinden ayrılmasından korkarlar, yalnız kalmaktan, varlık sebebini kaybedip hayatının düşeceği anlamsızlıktan. Kendi duygularını çözemeyen anne, bunları söylemez, gitme der, yapma, ayıp, bak ben nasıl fedakâr bir anneyim, size verdim ömrümü, bu muydu karşılığı, gitme.

Gitme seni çağıran yollara, hangisinin senin sesin olduğunu arama, savunma kendi benliğini, ayırma kendini bu sevgi

kılığındaki esaretten, karnıma geri dön, ne güzeldi o zamanlar, beraber, sen bendin ben sen, hayır, gitme...

Önünde dikilen adanmış yaşama kalbin parçalanır ve bir kez daha boyun eğerken, ardında kendini bırakırsın. Bir kez daha kazanmıştır, kendi hayatını önüne seren anne. Ama bilir ki bu zafer geçicidir ve her defasında, bu son olacak mı, diye korkarak asılır vicdan azabının yumuşak dallarına.

O son defa, ömür boyu yaşanmaz bazen. Hayat, gitgide kendi içinde kendinle anneni ayıramadığın bir bulanık suya dönüşür.

O son defa'yı annemden uzaklaşarak yaşayabildiğimi düşünmüş olmanın nasıl bir budalalık olduğunu anlamam uzun sürmedi.

Senin karşına dikilip öfkелendiğim her an, sevgini istediğimi anlamaman için bulduğum saçma sapan laflarla yüzleştüğimde anladım. İstemenin yolunu bilmiyor, ya annem gibi, nasıl da perişan ve adanmış olduğumu haykırarak, beni görmen için uğraşıyordum, ya da annemden farklı olmaya yemin etmiş dik başlı kadını dinliyor ve senin sevgine muhtaç olmayan'ı oynayıp suçluyordum. İkisini de anlamıyordun. İkisini de sadece severek ve benliğimi tanıyarak yatıştırabileceğini görmüyordun.

Kadın kalbine değil erkek aklına uygun yaşamalıydık.

Doğru ve uygun bulduğun buydu. Gitgide kapattım kalbimi ben de, kalbimin sözlerini söylemekten utandım, hesapsızca elini tutmaktan, şarkılar söyleyip boynuna sarılmaktan vazgeçtim. Annem olmamanın, sarsak ve duygulu kadın olmamanın, çok-bilen-erkekler âleminde sözünü dinletmenin yolu buydu. Geriye doğru çekildiğim kabukta, kendi kendime yaşamaya başladım. Kabuğu açtığım anlarda aklın onayladığı gerekçelerle kavga

ettiğim, kabuğumun içine büzüldüğüm anlardaysa ne yapacağımı bilemediğim bir hayat örüntüsü kurdum.

Kalbimden utanmamam gerektiğini öğrendiğimde ise seninle bunu paylaşabileceğim yolumuz çoktan kapanmıştı.

Şimdi sen, koşa koşa gelmiyorsan bana, ben ne dersem diyeyim yanımda olmakla rahat etmiyorsa için, elimi tutmuyorsan bu hayatın kof bir ceviz gibi yuvarlanıp gittiği günlerde, bana yeniden yaşamının anlamını anlatmıyorsan, ben nasıl yoldaş ederim seni hayatıma?

Gel desem, sana ihtiyacım var desem, buna inanarak gelmeyeceğini biliyorum ve bu gerçek kalbimi yakıyor. Ağlamıyorum ama, üzüntü değil sen deyince bütün hücrelerime sızan duygu; hayal kırıklığı, güvensizlik ve öfke. Sadece bu.

29 nisan arşamba

Seni sevenler geliyor bir bir hastaneye. Ne çok seviyorlar seni anne. Gelen misafire, evinin kapısı kadar kalbini de sonuna kadar açan bu güler yüzlü teyzeyle helalleşmek istiyor herkes. Seni, delik deşik kollarını, her yerinden sarkan hortumlara dolanmış ağır vücudunu görünce dışarı kaçıyorlar ağlamak için. Göz altları çökmüş, morarmış yüzün, kendindeysen eğer, gülümsüyor yine. Her gelene “Evim” diyorsun, “evimi özledim.”

Serçe göçmez. Ağaç kovuğuna, çatı altına yuva yapar, bazen de göç eden kırlangıçların boş yuvasına yerleşir ve ömrü boyunca orada yaşar.

Kırlangıç göçer. Uzaklara, sıcak ülkelere uçar. Baharda geri döner yaşadığı yere. Yuvasına yerleşmişse bir serçe, kavgı eder, atar onu yuvadan.

Üç beş dal parçası... Göçsen de uzaklara, geri dönersin. Çünkü çocukluğun anayurdundur.

30 nisan perşembe

Sabah gün doğmadan derinlerden gelen bir ses. Bir iç haykırış. Gözlerin büyüyor. Oksijen maskesi... Hayır, yüzün hızla kararıyor. Koşun... Bir şey oluyor... Beni dışarıya çıkarıyorlar. Bitti. Nefesin bitti. Ölüyorsun.

Koridorda yere çökmeden önce kardeşlerimi arıyorum. Gelin, bitti, ölüyor annem.

Kalabalık. Koşuşturmaca. Bir pompa veriyorlar elimize. Solunum cihazı dolu, yoğun bakımda hasta çok, ancak cihaz boşalırsa... Ablamın yüzü. Ağlaya bağıra pompayı sıkıyor annemin ağzına. Hiç durmuyor. Yaşatma inadı. O anda görüyorum, bitti her şey. Ablam görmüyor, elinde pompa, sıkıyor gevşetiyor sıkıyor gevşetiyor... Yaşayacaksın, nefes alacaksın, ben vereceğim...

Telefonlar ediliyor oraya buraya. Hangi hastanede solunum cihazı var, nasıl götüreceğiz, nasıl olacak, gidiyorsun annem...

Sonra bir cihaz boşaldı, diyorlar. Yani biri öldü. Onu alıyorlar yatağından, morga kaldırıyorlar, biz görmüyoruz. Biz cihaz boşaldı diye seviniyoruz. Ölünün yakını ağlıyor o anda.

Bilim, insan için var, insanla bağı çoktan kopmuş.

Ölüme bakmak, herhangi birinin ölümü olmaktan çıkıyor ve hayatın ölümlü oluşuyla yüzleştığın an'a dönüşüyor.

Ölüme bakmak, dipsiz bir karanlığa bakmak demek.

O karanlığın dibini görmek için eğildiğinde korkuyla sıçradığın. Hayatın, Karagöz perdesinde biteviye sürüp giden anlamsız bir itiş kakış olduğunu gördüğün. Bunu derhal, hiç vakit kaybetmeden unutmak ve belleğinden silmek istediğin.

Ölüme bakmak, görmek bilmek duymak istemediğin yok oluş, mutlak sandığın varlığının aleladeliğiyle karşılaşma.

Anlam nerede peki?

1 mayıs cuma

Kocaman solunum cihazından çıkan hortumlar, ağzına burnuna bağlanıyor ve göğsünü havayla dolduruyor. Kollarından çıkan hortumlar kalp atışını ve kan basıncını gösteren cihaza bağlanıyor. Onun monitörüne bakmamız lazım devamlı, kalp atışın elliden aşağıya inerse doktora haber vermeliyiz. Gözümüz açık olmalı bütün gece. Bu yüzden artık ikişer kişi kalıyoruz yanında.

Gözünü her açtığında, inatla aynı şeyi yapıyorsun; elini kaldırıabildiğin kadar kaldırıyor, parmaklarını hareket ettirerek gidelim, diyorsun, gidelim, eve gidelim...

Doktoru buluyorum, içimden dökülen parçaları gizleyerek, akılcı sözler söylemeliyim. Burası da aklın diliyle konuşuyor, bilim erkek mi, bilim de mi erkek?

“Annem az da olsa nefes alıyor mu?”

“Hayır. Şu anda tamamen cihazın desteğiyle solunum yapıyor, akciğerler cevap vermiyor.”

“O halde ölümü bekliyoruz.”

“Yani...”

“Götürsek eve, gitmek istiyor, orada ölse...”

“Biz bu durumda son dakikaya kadar cihaza bağlı tutmak zorundayız, tıbben mümkün değil.”

“Peki.”

Peki. O halde gidemesin eve. Tıbben burada ölmesi lazım çünkü. Göremesin evini son kez. Çocuklarının elini tutarak, ömrünü alıp veren o eve son kez bakamadan, vedalaşamadan... Tıbben yasak.

Tıbben, ölümcül hastaları cihazların ve kabloların yardımıyla bir müddet daha yaşatmak gerek. Hasta, evinde veda etmek isteyebilir hayata. Daha bir kuşak önce bütün ihtiyarların ölüm şekli buydu zaten. Evinin kokusu burnundayken, yakınlarının gözleri gözündeyken verirdi son nefesini. Ama her şey gibi ölüm de yabancılaştı hayata. Sokak çocuklarının, sokak hayvanlarının, yoksulların, dilencilerin, tinercilerin, çingenelerin, orospuların, evsizlerin hayatın olağan akışından uzaklaştırılıp tecrit edilmesi gibi, gözümüzün görmediği yerlere itelenmesi gibi, ölümü de hayatımızın olağan mekânlarının dışına iteliyoruz çünkü. Hastanede ölüm, ne tıbbın ne de toplumun yaşama verdiği önemden; ölümü yaşamdan uzak tutma çabasından. Kimse evinde bir ölüm yatağı olsun istemiyor, yoğun bakım odalarında hastaya edilen eziyetin adına, tıbbın mücadelesi deniyor. Böbreklerden sorumlu hekimle kalpten sorumlu hekim fikir alışverişi yapıp profesöre danışıyorlar ve ölümü iki gün daha ertelemek üzere kararlar veriyorlar. İnsan, bir organlar toplamı değil oysa. Bilim, vücut bütünlüğünü anlatan bütün bilgilere yüzünü çevirdi ve kendi iktidarını ilan etti. Dinin tahakkümünden farkı yok, biz insanlar şimdi bilimin kullarıyız. Çünkü bizi parçalayıp ayıran, hücrelerden ve organlardan ibaret gören bilim, yaşamın bütünlüğünü çoktan unuttuğu o tanrısal noktada, varlığa hükmediyor.

Annemin evinde ölmeye hakkı var. Ama burada ölecek, hayatına dokunamadığım gibi ölümüne de dokunamıyorum. Hayat, neden bu kadar zalim olduğunu bilmek, gönlümü avutmuyor, zalimsin.

Bu bölümün adı “özel bakım ünitesi”, bir gecede anlıyoruz, burası ölmeden önceki son durak. Bütün yataklardaki ihtiyarlar ve yatakların başındaki yakınlar, ölümü bekliyorlar, kendilerine bile söylemeden. Yatakların arasında perdeler var, ölüm geldiğinde karanlık yüzünü saklamak üzere çekilecek perdeler. Arada bir doktor geliyor, muayene etmeye gerek yok, hepsi cihazlara bağlı zaten, şöyle bir dolanıp gidiyorlar. Sırtın, kalçan, bacakların yatak yarasından açılmaya başlıyor. O ölüm odasında fikir alıp veriyor, aktarlara koşup karışık bitki yağları alıyor, vücudunu ovuyoruz. Arada bir uyanıyorsun, gözlerini açıp bize bakıyorsun, son bakışların, son bakışımız, biliyoruz artık. Solgun bir gülümseyiş dolaşüyor bazen hortumların kapattığı ağzının kenarında. Gözünden bir damla yaş süzülüyor, ağlamıyor diyor oradaki kadınlar, gözü sulanıyor, devamlı uyuduğu için gözleri kuruyor, ışığa hassaslaşıyor. Bilmiyorum, gözünün kenarından akan yaşı siliyorum, ellerini öpüyorum, anne, çok acı çekiyorsun, çekme artık, veda et ve git, bu kadar acı çekmene dayanamıyorum, serçe gibi sekerek dolaşan bacaklarının kesilip taşlaşmış ağaç gövdesine benzemesini istemiyorum; başında durduğum her dakika bunca eziyetin içinde ne hissettiğini, nasıl korktuğunu düşünmekle geçiyor. Paramparça oluyorum. Ah anne, ömrünü yeniden yazabilsem derken, ölümünün seyircisi olmak, her yanıma dağlıyor, ateşler içinde yanıyorum, üşüyorum, anne, ah anne...

*İşte böyle geçiyorsun dünyadan,
kuş gibi hafif adımlarla ve
bir coşkunun saydamlığında
profilin beliriyor,
ve gönül yüceliği içinde yürüyorsun
manzaranın el değmemişliği
ve vicdanının sarhoşluğuyum diyorsun.⁶*

Eğilip geceye bakıyorum, sigaramın dumanı bitecek, yeniden yanına döneceğim, kalbin atıyor mu diye bakacağım, ikide bir öten cihazın düğmesine basıp susturacağım, sabah olacak, akşam olacak, hep aynı olacak, eğilip geceye bakıyorum, ay neredesin, biraz olsun parlamaz mısın, karanlık bu gece, çok karanlık, kalbimdeki aysız geceyi biraz olsun aydınlatamaz mısın?

3 mayıs pazar

Bedeninin tüm parçaları, ancak ölümden tekrar birleşmek üzere dağıtıldı. Kalbin, akciğerlerin, böbreklerin, kan dolaşımın, yaraların, vücut ateşin, kan basıncın hepsi ayrı bir kimlikle kâğıtlara yazılıyor; başka ilaçlarla, başka serumlarla, başka hortumlarla, başka kablolarla, başka iğnelerle semptomlar sendromlar kayda geçiriliyor. Bedenin parçalara ayrılıyor, ölümden yeniden birleşmek üzere.

Ya benliğinin parçaları?.. Etrafında parça parça dağıttığın benliğinin parçaları, nerede, nasıl birleşecek?

Şimdi hazan yaprakları gibi seni terk ediyor hayatın alevi, bir bir sönüyor ömrünün kandilleri.

Artık çürüyen bir ağaç gibisin, özünü boşaltmış, dalındaki kuşları uçmuş, kökleri koparılmış, hiçliğe terk edilmiş.

Mahallemizin gezenti kadınıydın sen Seniha Teyze. İçerlerde duramaz, kendini atardın kapı önlerine. Kırmızı suratlı melon şapkalı kocanın köşeden görüldüğü dakikaya kadar, çekirdek çitlerdin kapı önünde, gelene geçene laf atar, her an kıkırdamaya hazır mavi gözlerini yumar açar, kahkahalar atardın. Sardunyaların sarkardı balkondan, kırmızı. Adamın önüne kuracağın rakı sofrasının ardında, asık suratını görmeden yaşayabileceğin bir akşam biriktirmeye çalışırdın sardunyaların altında.

Öldüğünde damadının arabasında beklettiler ölünü bir gece. Kızların, gezmeyi severdi, evde olmasın bu gece dediler. Bu kadar. Bu kadarcıktı ömrünün hikâyesi.

Bu hikâyeyi bu gece yeniden okuyorum, anlayarak, ağlayarak.

Daha gün doğmamıştı. Ellerin titremeye başladı ve gözlerin büyüdü birden. Yüzümüze baktın korkuyla. Hortumların arasından yabansı bir çığlık kopardın. Doktorla hemşire koştu. Perdeleri çektiler. Bizi dışarı çıkardılar. Boruları soktular boğazına, biriken salgıları boşalttılar, hortumları kontrol ettiler, üzerini açtılar.

Perde açıldı. Yanına yaklaştım. Gözlerin içine kaçmış koyu bir çukur. Eğilip öptüm. Yüzüme bakarken bitmiş tükenmiş, koluna iğne yaptılar, gözkapakların kapandı halsiz.

Odadaki kadınlar toplandı başına. Okuyalım, dediler, huzur bulsun. Kalabalık bir mırıltı yükseldi yatağının üzerinden.

Ölüm yatağında dualar okur kadınlar. Yedisini, kırkını, elliikisini yapar, helva karar, çay yapar, beyaz başörtülerini takıp rahmetliye selam yollar, yemekler pişirir, ayakkabılarını kapının önünde çıkarıp doluşurlar kederi paylaşmaya.

Peygamberler erkektir, erkek müminlere seslenir bütün kutsal kitaplar, kadınlarsa bu kutsal mabedin loş ve rutubetli mekânına girip çıkan gölgelerdir.

Tanrı insanı çift yarattı. Âdem ve Lilith. Birlikte cennet bahçesinde yaşıyorlardı ama mutsuzdular. Âdem Lilith'in kendisine hizmet etmesini, bahçeye ve kendisine bakmasını ve sevişirken altta olmasını istiyordu. Bu, kadına üstünlüğünün gereği idi. Lilith ise bunu reddediyordu, ikisi de topraktan yaratılmıştı ve eşitler. Sonunda cennetten kovulmayı göze alarak tanrının adını söyledi. Uçup giderek Kızıldeniz'de bir mağaraya sığındı. Tanrı, onu cennetten kovulmuşların arasına kattı. Lilith, şeytan Şamael ile ilişkiye girdi ve ondan cin çocuklar doğurdu. Cennette yalnız kalan Âdem, Lilith'i geri getirmesi için tanrıya yalvardı. Tanrı üç meleği elçi olarak gönderdi, Lilith kesinlikle dönmeyeceğini bildirdi. Melekler, bu itaatsizliği, her gün yüz çocuğunu öldürerek cezalandıracaklarını söylediler. Ve Lilith'in çocuklarını öldürmeye başladılar. Lilith, duyduğu acıyla Âdem'in soyundan gelen bütün insan yavrularının, gebe kadınlarla bebeklerin baş düşmanı olmaya yemin etti. Düşüklere, ölü doğumlara ve annelerin ölümüne sebep oldu; yalnız yatan erkekleri uykularında baştan çıkardı, onlardan aldığı tohumla cin çocuklar doğurdu, aynaları seven kadınları kötülüğün safına çekti. Lilith dönmeyince, tanrı Âdem'in yalnızlığına çare buldu, onun kaburga kemiğinden Havva'yı yarattı. Bu kadın, varlığını borçlu olduğu Âdem'e karşı çıkamazdı. Âdem, tıpkı Lilith'e benzeyen Havva'nın kendisine itaat etmesine sevindi, Lilith'in sonunda doğru yolu bulduğuna inandı.

Kutsal kitap, Âdem'e dedi ki, "Bilin ki, kadın şeytan suretinde gelir ve şeytan suretinde gider. Sizden biri, bir kadın görünce zevcesine gelsin. Bu, içinde doğmuş olanı giderir."

Böylece hem Lilith'i hem de Havva'yı Âdem'in yaşamına kurban etti.

5 mayıs salı

Sabah kalktım, ölümle cebelleşen yüzüne baktım. Artık yaşadığın her şeyden uzak, ölüme yakın yüzüne. Sonra yürüyerek eve döndüm. Soyunup yattım. Yüzümü yastığa gömdüm ve sessizce ağladım. Sana, bana, hepimize.

Anladım ki, ölümün kadar yaşamın da acı veriyor bana.

*Bu gece anlıyorum, ehliyetimdeki fotoğraf ben değilim,
evlilik sözleşmemdeki isim bana ait değil.
Eğer ben size babasının en gözde kızını hatırlatıyorsam,
yeniden bakın.
Annem demeye ihtiyacım olan kadın
ben doğmadan önce susturulmuş.⁷*

6 mayıs çarşamba

Başucundayım. Artık duymuyorsun bizi. Işığa bakmıyorsun hiç. Cansız parmaklarını hareket ettirip evini işaret etmiyorsun. Fısıldasam kulağına, korkma diye, duymazsın, susuyorum. Gözlerini açabilsen korkma diyeceğim sana büyük harfle, açmıyorsun. Susuyorum.

Artık gel demiyorum kimseye. Ölümün karşısında yalnız kaldım. Seçtiğim hayat, bu yalnızlığa taşıdı. Öfkeyle haykırdığım kadınlık, bana sevgiler getirmedi. Şefkat ve aşk tanrısının beni göreceği âna kadar sessizce durup beklemeyi beceremedim. Saçlarımı okşasınlar diye boynumu bükemedim. İhtiyaç duyduğumu fark etsinler diye muhtaç olamadım.

Yani bu fasılda sen olamadım anne. Sen olmamak için sert adımlarla yürüdüğüm bu yol, beni yalnızlığa çıkardı.

Öfkem sana değil artık. Ne garip, sen giderken ağır ağır bu dünyadan, seninle buluşuyorum bizi çevreleyen bulutun içinde. Senin hayatının parçalarını toplamak benim işim değil, yere düşen parçalarımızı toplarken yan yana durabiliriz ancak. Birbirimizi anlayabiliriz.

Ne tuhaf, inatla koparmaya çalıştığım zincirin beni de sarmış olduğunu kavradığım şu an, sen uzaklaşıyorsun parmak uçlarına basarak bu dünyadan.

Kocaman bir çemberin merkez noktasından kendimi uzayın boşluğuna fırlatıp, bambaşka yollarda bambaşka deneyimler yaşayarak dönüp geldiğim yer burası işte. Seninle ve zincirin parçası olan bütün kadınlarla çemberin aynı noktasında buluştum, buradayım.

Tuhaf... Bu gerçek, ilk defa bana acı vermiyor, buluştuğumuz bu yerde seni ve kendimi daha çok, daha yalın ve daha anlayarak sevmeye başladığımı hissediyorum.

Yazmaya başlıyorum. Bildiğim tek arınma yoluna. İçimin zehrini alsın diye yıkandığım sulara gömüyorum kendimi, yalnız benim olan tek yuvaya, gönlümün sarayına giriyorum usuldan. Kimse görmüyor. Görünmez oluyorum, elimde kalem olmasa da yazmaya başlıyorum; beni, seni, hayatı, ölümü. Satırlarım dağınık, acı, öfke, çaresizlik birbirine dolanıyor, yol bulamıyor kelimelerim, sonra hepsi kendi dünyasını kurmaya başlıyor, bana yol gösteriyor, ardından çağırıyor, büyülü seslerinin peşinden koşuyorum ve sonunda görüyorum, kelimelerin kurduğu dünyanın içinde sen varsın anne, ben varım, senin karnından dışarı fırlamış ve farklı yolların peşine düşüp senin karnındaki bağlılığı ve güvenliği bulmayı denemiş, seni delicesine özlemiş ve senden kopuş serüvenini tamamlamadan sana dönememiş, birbirimize ödettiğimiz bedellerin ve verdiğimiz kederlerin sana ve bana ait değil, bize kendimize ve birbirimize acı çektirmekten başka bir yol vermeyen bu dünyaya ait olduğunu anlamış bir kadın olarak varım.

Akraba evinde, kısacık yaz tatili. Kocaman bir ev, denizin dudağında. Her şey yabancı bana. Kurulan sofralar, denize gece vakti atılan ve gün doğmadan toplanan ağlar, ayaklarını denize sarkıtıp temizlenen kefaller, yere vurulup arıtılan mürekkep balığı, akşamüzeri saatlerinde dağ başını duman almış yürüyüşleri, kapıdan süt peynir tereyağı getiren köylü kadınlar, bahçede bisikletiyle gezip duran küçük oğul, salonun ortasındaki kocaman pikapta çalan Beatles plakları, köşede yanan şömine, ayaklarını uzattıkları kirli beyaz örtülü puf.

Akşam vakti. Komşu yalıda oturanlar çağırılıyor misafirliğe. Bahçede kocaman bir ateş yakılıyor. Gençler ateşten atlıyor, İngilizce şarkılar söyleyip kahkahayla gülüyorlar. Bir sinema filmi gibi izliyorum, yabansı bir huşu içinde. Sonra ablamı dürtüyorsun anne, hadi, sen de gitsene, bak, senin yaşıtların. Ablam gitmiyor. Yüzüne bakıyorum, ateşin kızılığının vurduğu gözlerinde kızgın bir üzüntü, kaşları çatık, oturduğu sandalyede iyice içine doğru çekiliyor. Hiçbir şeyin farkında değilsin anne. Bu akşamın bulaşıklarını şimdi mi yıkayacaksın, sabaha mı? Babasız kızların deniz görsün diye altına girdiğin borcu, yüksünmeden öderken sen, gülümseyerek koşturan varlığından ezileceğimizi hiç mi düşünemedin anne?

Benden boyun eğmemi isteyecek her şeye duyduğum nefret ve şiddetli tepki, akraba evlerinde eğdiğin boynundandı anne. Hayvani bir içgüdü gibi taşıdığım bu diklenmenin, hayatımı gülünç hale de sokabildiğini fark ettiğimde, artık geri dönmek çok zordu. Sırtımıza yüklendiğimiz çocukluğumuzun çuvalını açıp yeniden yerleştirmek, havalandırıp bahar temizliği yapmak... Çok zor anne, bu bahar da geçti, kısmetse başka bahara, kısmetse hep beraber...

Artık beni görmeyen gözlerine bakıyorum. İp gibi akıyor yaşlar içime. Keşke yazdığım satırları sana ulaştırabilseydim. Anlayabilseydin keşke.

Üstünde adımın yazdığı kitabı okumaya başladığında arasına koyduğun takvim yaprağı geliyor aklıma. El yazınla bana sevincini anlattığın mektubun.

Kalbim paramparça anne.

Şimdi sen, hayata veda etmekte olduğun bu hüzünlü sahnede, bu filmin kahramanı olmayı hak ettin mi sonunda?

Ah annem, bu film nasıl dayanılmaz bir acı.

Bir mevsim yok anne gibi⁸

1-

**çocukluğumdan kesilen saçlarımı
geri istiyorum berberlerden
(anneme küstüğüm için oluyor bütün bunlar)
yüzümü ve dizlerimi bi koşu kanatıp okulun bahçesinde
tekrar dönerim, hemen.**

**büyüklere mahsus şeyler de konuşuruz
seninle istersen.
yoruldum çok
kente ve sana durmaktan
öfkem ne sana ne de başkasına
üstelik geceden marilyn monroe
ve senin gözyaşın geçti
hadi barışalım.**

**hem hiçbir mevsim ısıtmaz ellerimi anne gibi
istersen kahve içip fal da bakarız yine
bana üç vakte kadar bir yolculuk görünür
belki ay doğar fincanda hanemize.
alevi içine bakan bir mumum ben
derine kaçan bir anıyı isiyorum
berberlerden.**

2-

**ırmak bitti
devrildi dağ
büyüdüm.**

**çocukluk anılarımdan
düşecek kadar
kırıldı avaz**

*yüzümden kovuldu
anneler korosu
söndü ateş.*

*kahvaltı masalarına geç kaldım
kirlenmiş bütün bardakların yalnızlığı bana,
ve ince kaldım belki
sabah zamanına.
hey aynalardan içeri kaçan çocukluğum
nöbetçi aspirinler, diş macunları
tekrar dönerim.*

*ırmak akar tekrar yatağından
dağ yerinden doğrulur
uzaklığım biter
gölge yanıma düşer belki yeniden,
kim bilir belki dedem bile olur
vicks kokulu yastıklar kalır bana ondan
ve ahdım var
onlardan kalma sehpaları kirletirim
bu sefer.*

*3-
buralara kadar gelinmişse
gece kendini uyur
kendine küser eşya
kendi cinayetine kurbandır metal
söz kendini söylemiş, yorulmuşsa
yağmur kendi içine yağar
asfalt bir çılgınlığa yürür kendini,
buraya kadar gelinmişse
uyku bile kendini uyur.*

*yok yerlere gelindi boş yerlere gelindi
kemanlar kendi sesinden içlendi
ben senin sessizliğinden
eşya boşuna küstü kendine
gece boşuna delindi,
yaşamımın güç yanlarından biri olma
lütfen,
şimdi bu kavgayı unutmak da
hatırlamak da çılgınlık olur
gel biz seninle kahraman olalım
ne hatırlayalım bunu
ne unutalım.*

Artık, bu serumla beslenen, cihazla nefes alan, sondayla boşaltılan, kusan, yaralarından irinler akan, kütükleşmiş bacaklarına hükmedemeyen beden sen değilsin. Bunu bilmek, tuhaf bir biçimde rahatlatıyor beni. Ellerin artık, çamaşır suyundan sertleşen eller değil, ayakların odadan odaya koşup hizmet eden ayaklar değil, ağzın başkaları için gülüp ağlayan susup söyleyen o ağız değil, gözlerin ancak bir başkasının bakışlarında kendi değerini arayan o gözler değil, kalbin başkalarına adanmakla çarpabilen o kalp değil. Artık sen, sadece sensin. Başkasının değil, kendi müziğiyle son dansını yapan. Ancak ölümden bulabildiğin kendi müziğini, kadınlardan kadınlara aktarılabilen bir özgürlük dansına çevirebilen.

Birden, bütün için boşalıyor. Yemeyen içmeyen, cansızlığa yatmış bedeninden dışkılar boşalıyor. Odanın ihtiyar bilge kadınları, ölmek üzere olduğunu söylüyorlar. Öteki dünyaya geçmeden bedeni temizlenirmiş insanın. İnanmıyor gibi yapıyorum ama biliyorum, onlar ne derse doğrudur; çünkü onlar hayatın bilgisine ermiş kadınlardır.

*Bazen ölmek istiyorum
Beni yeniden doğurman için
İri, ekşi bir vişne tanesi gibi⁹*

Ölüyorsun. Sadece sen değil, bana dair pek çok şey ölüyor.

Biliyorum artık, beni seninle, doğup büyüdüğüm evle, ağaçları arasında oynadığım bahçeyle bütünleştiren o bağın adı aşk. Bildiğim aşktan çok daha fazla, çok daha güçlü. Ve bu yüzden, sen ölürken ben de ölüyorum; dizkapaklarımdaki yaralar, patates kızartmasının burnumdaki kokusu, kırmızı hırkam, çiçekli tacım, bebek kartpostallarıyla oynadığım evcilik oyunlarım, ilk aşkım, ilk öpüşmelerim, çocukluk yalanlarım, kuyruksuz kedim, kontes köpeğim, vita tenekesinde büyüyen sardunyalar, bahçeye inen merdivenin son basamağında oturup ağladıklarım ölüyor. Hayatımın, uzun, hem de çok uzun süren bir parçası kimsesiz, tanıksız, tarihsiz kalıyor.

Bu kuyudan nasıl çıkarım, bilmiyorum.

Bu kimsesizlikten nasıl bir kimse olurum yeniden... bilmiyorum.

Saat beşti. Kâğıt bardaklarda alıp geldiğim çayı yudumluyorduk ablamla ve diyorduk ki, bu koma hali aylar sürerse ne yaparız, nasıl bakarız, çoluk çocuk... Dedikçe uzaklardan, kalbimi paramparça eden yüzler geçiyordu önümden. Beni kimsesiz bırakan, yoluma yoldaş olmayan yüzler. Ve gitgide belirginleşen bir ay doğuyordu içimde, senin yerin yurdun sensin diyen bir ay, ne annenin yanı, ne de kaçıp kendini aradığın o diyar gurbet, senin anayurdun sensin.

O anda gözüm kalbinin atışını gösteren makineye kaydı. Kalp atışların düşük, altmış, elli, kırk beş... Koşun, anneme bir şey oluyor. Perdeler kapandı. Kadınlar toplandı başımıza. Dualar, gözyaşları... Ablamın haykırışı...

Perde açıldı. Başınız sağolsun, dedi doktor. Haber verilmesi gerekenlere haber verdim. Gerekenler kısmındaydı seni ardımda bırakıp anne, elini tutup gittiğim. Gerektiği gibi konuştum, gerektiği gibi yola çıktı.

Sonra biz içeri girdik anne. Yatağında öylece yatıyordun. Hortumlar, borular, serumlar, sondalar, çıkmış hepsi. Sensin işte yeniden. Bildiğim annemsin. Aramızda engel kalmadı artık. Yüzünü öptüm anne. Hiç korkmadım. İnanır mısın, yeniden sen olan yüzünü öptüğümde, içim rahatladı, korkuların bitti anne dedim, kaygıların bitti, sana verdiğimiz bu azap bitti.

Kendi anayurdumu bulduğumda, seni kaybettim.

Seni yıkadılar. Çörekotu koydular kefeninin içine, oyali yazmayla bağladılar başını, maşrapayla sular döktüler bedeninden aşağıya süzülüp giden. Her zaman yaptıkları işi, her defasında özel bir duyguyla yaptıkları hissini uyandıran kadınlara şaşkınlık ve hayranlıkla baktım. Ölüme baktım sonra. Kendi ölümüne. Hayatın ölümlülüğüne. Yaşadıklarımızın, yapıp ettiklerimizin, okuyup bildiklerimizin, söyleyip sustuklarımızın, gülüp ağladıklarımızın nasıl da ölümlü olduğuna. Ve nasıl da anlamsız ve aynı zamanda anlamlı olabildiğine. Hayatın hem tek bir deniz yıldızının hem de gelmiş geçmiş bütün deniz yıldızlarının hikâyesi olduğuna. Binler ve yüzbinlerle sayılan kum taneciklerinden biri olmamıza ve aynı zamanda kendi sırtımızı yasladığımız bir dağ olmamıza.

Sen uyuyor gibiydin sükûnetle. Uzanıp öptüm yüzünü, ellerini. Kalbimdeki sükûnetten korktum. Ağlayıp dövünmenin hayatın ve ölümün ve senin o dinginliğin karşısında ne kadar da zavalıca olduğunu gördüm ve kalbimdeki yıkımı demlenerek yaşamaktan başka çarem olmadığını anladım.

Seni mezarına indirirlerken anne, sadece o zaman, karanlıktan nasıl da korktuğunu hatırlayınca sükûnetim dağıldı, parçalandım ve hayır, diye mırıldandım, annemi bırakmayın oraya, korkar o.

Sonra arabalara bindik. Hayatın içinde olduğumuzu kafamıza vuran caddelerden, pazaryerlerinden, çocuk seslerinin arasından geçip evine geldik anne.

Kapını açtık. Mutfağın öylece duruyordu. Tencerelerin, bardakların, fincanların, kurulama bezlerin, ekmeğin sepetin, kibrit paketin, boş-dolu kavanozların, pirinç kesesi, kırmızı mercimek, buzdolabında karbonat, kahve...

Yatak odasına giriyorum, perdelerin kapalı. Yatağının başucundaki komodinde pembe saten kabin içinde dua kitabın, namaz

Başörtüsüyle sarılmış seccaden.

Konsolun çekmecesini açıyorum. Yakın gözlüğün, uzak gözlüğün, tırnak makasın, tespihin, bozuk para çantan, kol saatin...

Çamaşırlarının arasında kurumuş bir yeşil sabun ve bir lavanta kesesi.

Ömrün.

Kurumuş bir sabun, pişirilmeden kalmış bir kese pirinç. Ömrün.

Dediklerin, demediklerin, diyebilecek oldukların, diyemediklerin.

Neden ağlıyorum anne? Senin ömrüne mi, ömrümüze mi, ölümüne mi, ölümlülüğümüze mi, senin artık benden uzak olmana mı, benim sensiz kalmama mı, sana diyemediklerime mi, dediklerime mi? Neden bu kadar çok acı çekiyorum anne, söylesene neden?

Beni sana bağlayan o kordonun sonsuza kadar koparılmış olmasına mı? İstediğim bu değil miydi? Senin ve benim iki ucundan çekiştirdiğimiz o zincirin, tam da bizi böylesine hırpalayarak sağlam durduğunu nasıl olup da anlayamadığıma mı?

ikinci son

Artık bütün üzgün oluşlarımın adı: Anne¹⁰

Çok uzun sürüyor kederim. Derimin altında yaşayan başka bir deri var sanki, ben yiyip içerken, bakıp görürken, gülüp söylerken o damarlarımdan geçiyor ve geçtiği her yeri cayır cayır yakıyor. Bir kuyunun dibinde olduğumu biliyorum, oradan çıkmam gerektiğini, böyle yaşamayı sürdüremeyeceğimi. Oraya inmeli ve ben kendimi çıkarmalıyım, bunu benden başkası yapamayacak, biliyorum.

Uzun süre o kuyunun dibinden seyrediyorum dünyayı. Senin ölümünde hayatımla hesaplaşıyorum. Birine bağlanan, birine sığınan, birinden bekleyen, birine meydan okuyan, birine muhtaç olan, birinden sevgi dileyen, birinden onay bekleyen, birine öfkelenen, birinden intikam alan, birinin merhametini uyandıran... hayatımı kuyudan çekip çıkaracak tek kişi benim.

Bunu nasıl yapacağım anne? Senden ve senden öncekilerden bana uzanan ipi, neresinden tutup da çıkacağım bu kuyudan ben?

Sonra ağır ağır hayatın kuytularında akan nehrin sesini duyuyorum. Nehrin sesine kulak veriyorum.

Nehir ne diyorsa

Ben de onu söylüyorum.¹¹

Sonra nehir aktı, ben dinledim.

Ben sustum, nehir söyledi.

Kendimi sulara saldım, bir kıyıya varmayı umarak.

Böyle böyle çok zaman geçti.

Kuyunun dibinden, bana değmeden akan dünyayı seyrettiğim uzun bir zaman.

Sonra yine senin, benim, senden ve benden önceki kadınların, çok yıllar önce yaşamış, yaşamadan ölmüş, ölümle yaşamış bütün o kadınların ipine tutundum. İlmek ilmek örülmüş ömürlerin ipi, usulca çekti beni yukarı; yavaşça, incitmeden, lavanta yağlarıyla ovar gibi.

Şimdi ben, hayatın bana yeniden değiştiği bu yeryüzünde, senin ve benim ve bütün iyi kadınların ışıyla yaşıyorum. Kederden kahkahaya, aklın öğüdünden kalbin fısıltısına ve felsefeden kahve falına bir serçe hafifliğiyle geçiveren bir kadın-hayatı, çiçeklerden ördüğümüz bir taş gibi taşıyorum başımın üzerinde. Kendi adıma, senin adına, hepimiz adına.

Birinin sevgisi, merhameti, öfkesi, aşkı, arzusu, şefkati gerekmiyor bana. Binlerce yıldır boşlukta dönüp duran bu yıldızlı kürede eğer hâlâ varsa sevgi, merhamet ve aşk ve şefkat, bunları bizim taşıyıp getirdiğimizi biliyorum.

Sen benim anayurdumdun anne. Şimdi yoksun. Anayurdum yok. Köklerim ve yurdum sende değil, bıraktığım şehirde değil, çocukluğumun bahçesinde, genç kızlığımın bulvarlarında değil.

Anayurdum anne, kendi kalbimde, artık sen olmaktan çıkan kadın-ömürlere vefanın içinde köklerim.

Beni bırakıp gittiğin yerde, seni buldum anne. Seni bulduğum yerde kendimi.

Zincir boğazımda değil artık, ayaklarımı bağlamıyor, kalbimi acıtmıyor, evimin penceresinden uzaklara baktığımda ciğerim yanmıyor, hayat sırtıma bir yük değil, azap değil yalnızlık, mazi bir hasret ve gelecek manasız bir boşluk değil, aşk büyü değil ve ayrılık da ölüm...

Kendinden büyük gölgeleri var hayatımızın. Peşimiz sıra gelen.

Gölgesinde büyüdüğüm kadınlar, sizi asla unutmayacağım..

Ocak 2010-Kasım 2013,
İstanbul

Kitapta yer alan alıntılar:

1. “Babasız Kızlar Balosu”, Perihan Mağden
2. “Anne, evdeyim, yazıyorum, yalnızım ve geri ver bana bedenimi”, Susan Griffin
3. “Kışın Bana Yaptıkları”, Birhan Keskin
4. “Her gün bir kerpiç düşer gönlümün sarayından”, Anonim türkü
5. “Geçen Zaman”, Ziya Osman Saba
6. Ramon Lopez’in şiiri, *Frida Kahlo*, Rauda James, Afa Yay. içinde
7. *Re-forming the Crysta*, Adrienne Rich
8. Bir Mevsim Yok Anne Gibi, Birhan Keskin
9. Annemle İlgili Şeyler, Didem Madak
10. Annemle İlgili Şeyler, Didem Madak
11. “Ask me”, William Stafford

Doğrudan alıntı yapmadığım, ancak “anneler ve kızlar” hakkında yazdıklarıyla bu işin altından kalkmamı sağlayan, literatürü tararken rastlayıp makalelerine ulaştığım, sahaflarda solmuş kitaplarının izini bulduğum, başta Adrienne Rich ve Susan Griffin olmak üzere tüm feminist yazarların adını da burada sevgiyle anmalıyım.

ANNEMLE

konusmalar

ŞÖHRET BALTAŞ

“Şimdi ben, hayatın bana yeniden değdiği bu yeryüzünde, senin ve benim ve bütün iyi kadınların ışıyla yaşıyorum. Kederden kahrkahaya, aklın öğüdünden kalbin fısıltısına ve felsefeden kahve falına bir serçe hafifliğiyle geçiveren bir kadın-hayati, çiçeklerden ördüğümüz bir taç gibi taşıyorum başımın üzerinde. Kendi adıma, senin adına, hepimiz adına.

Birinin sevgisi, merhameti, öfkesi, aşkı, arzusu, şefkati gerekmiyor bana. Binlerce yıldır boşlukta dönüp duran bu yıldızlı kürede eğer hâlâ varsa sevgi, merhamet ve aşk ve şefkat, bunları bizim taşıyıp getirdiğimizi biliyorum.

Sen benim anayurdumdun anne. Şimdi yoksun. Anayurdum yok. Köklerim ve yurdum sende değil, bıraktığım şehirde değil, çocukluğumun bahçesinde, genç kızlığımın bulvarlarında değil.

Anayurdum anne, kendi kalbimde, artık sen olmaktan çıkan kadın-ömürlere vefanın içinde köklerim.

Beni bırakıp gittiğin yerde seni buldum anne. Seni bulduğum yerde kend

